

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İLKOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSLERİNDE
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ (BURSA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA

BURSA

2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İLKOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSLERİNDE
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ (BURSA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA

Danışman

Doç. Gonca ERİM

BURSA

2021

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Selen ÇİFTÇİOĞLU şENKAYA

31/01/2021

İNTİHAL YAZILIM RAPORU

Tez Başlığı / Konusu: Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği)
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 191 sayfalık kısmına ilişkin 06/04/2021 tarihinde şahsım tarafından TURNİTİN adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %7'dir.

Uygulanan filtreler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- 5 Kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğruluğunu beyan ederim.

Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA

27/04/2021

Danışman

Doç. Gonca ERİM

26/05/2021

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği)” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA

Danışman

Doç. Gonca ERİM

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Sezen ÖZEKE

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Anabilim/Anasanat Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda 801341001 numaralı Selen Çiftçioğlu Şenkaya'nın hazırladığı "Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği)" konulu Yüksek Lisans (Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik Tezi /Çalışması) ile ilgili tez savunma sınavı, 26/05/2021 günü 14:00-16:00 saatlerini arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Danışman Jüri Üyesi

Doç. Gonca ERİM

Uludağ Üniversitesi

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Serap Buyurgan

Başkent Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. İsmail Tetikçi

Uludağ Üniversitesi

26/05/2021

ÖNSÖZ

Çağına ayak uydurabilen, zamanını iyi kullanan, yaşadığı toplumun farkında, yaratıcı, özgüven sahibi, çok yönlü düşünebilen, kendini en iyi şekilde ifade edebilen, sorunlara farklı açılardan yaklaşabilen, estetik bakış açısı kazanmış, nitelikli bireylerin yetişmesi için sanat eğitiminin önemi büyüktür. Bu anlamda Görsel Sanatlar dersi ilkokul çağındaki bir çocuğun eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Bu yetilerin küçük yaşlardan itibaren edinilmesi çocukların zihinsel gelişimlerinin sanat eğitimi ile desteklemesiyle oluşur. Bu araştırmada sanat eğitimiyle amaçlanan hedefleri öğrencilere kazandırmakla yükümlü sınıf öğretmenlerinin, Görsel Sanatlar dersinin uygulanmasında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle; araştırmamın her aşamasında manevi ve akademik desteğini esirgemeyen, özveriyle yardımcı olan, olumlu bakış açısı, bilgisi ve yönlendirmeleriyle yol gösteren ve güler yüzünü esirgemeyen hocam, tez danışmanım, Sayın Doç. Gonca ERİM'e, araştırma süreci boyunca görüş, katkı ve katkılarından dolayı Sayın Dr. Öğr. Üyesi Berna COŞKUN ONAN, Araş. Gör. Dr. Tuğba GÜRKAN ŞENYAVAŞ ile Öğr. Gör. Dr. Müge GÜLTEKİN CONNINGTON'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın uygulama aşamasının gerçekleştirildiği ilkokulların yöneticilerine, araştırmama katılan değerli öğretmenlere anlayışları ve katılımları için teşekkür ederim.

Araştırma süresince her adımda yanımda olan, benden sabır, sevgi ve desteğini esirgemeyen, en büyük destekçim olan sevgili eşim Alaettin ŞENKAYA'ya, güçsüz hissettiğim zamanlarda moral ve çalışma isteği veren, varlıklarını daima hissettiğim, beni büyütüp yetiştiren sevgili annem ve babam Seher ve Metin ÇİFTÇİOĞLU'na, her zaman sahip olduğu pozitif enerjisiyle destek veren sevgili kardeşim Sezen ÇİFTÇİOĞLU'na sonsuz teşekkür ediyorum.

Ve canım kızım Ada ŞENKAYA, engellemeye çalışıyormuş gibi görünse de aslında en büyük çalışma isteğini veren, araştırmamı bitirmem gerekliliği konusunda sık sık kendimi telkin etmemi sağlayan, en büyük itici gücüm. İyi ki varsın.

Selen Çiftçioğlu Şenkaya

Bursa, 2021

Özet

Yazar	: Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA
Üniversite	: Bursa Uludağ Üniversitesi
Ana Bilim Dalı	: Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	: Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XV + 191
Mezuniyet Tarihi	: 2021
Tez	: Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği)
Danışmanı	: Doç. Gonca ERİM

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İLKOKUL GÖRSEL SANATLAR DERSLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (BURSA İLİ ÖRNEĞİ)

İlkokul eğitimi temel eğitimidir. Bu düzeyde öğrenciler öğrenmeye son derece açıktır ve Görsel sanatlar alanında verilen eğitim ile bireyin yaratıcı yönü desteklenmektedir. İlkokullarda görsel sanatlar derslerini vermekle yükümlü öğretmenlerse sınıf öğretmenleridir. Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerine karşı tutumları, yeterlilikleri ve karşılaştıkları sorunlar önem kazanmaktadır. Karşılaşılan sıkıntılardan mümkün olduğunca arınmış bir öğretmen, dersin kazanımlarını en doğru ve faydalı şekilde karşısındaki bireylere aktarabilir ve gerekli uyarılarda bulunabilir.

Bu araştırma, Bursa ili örneğinde, sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar derslerinin işleyiş ve uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma tarama modelinden yararlanarak, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bursa İli çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında yapılmıştır. Anket uygulaması, Bursa ilinde 3 merkez ilçeden seçilen üçer devlet okulunun 1.,2.,3. ve 4. sınıfların, A,B,C şubeleri sınıf öğretmenlerinden oluşan 108 eğitimci ile gerçekleştirilmiştir. 42 sorudan oluşan 3'lü Likert tipi anket formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Doldurulan anket formlarından elde edilen verilerin çözümlenmesi sırasında frekans ve yüzdeler dağılımları hesaplanmış, bulgular sayısallaştırılarak sunulmuştur. Yapılan literatür taraması desteğiyle nicel yorumlamalara gidilmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin birçoğunun sanattan tat alan bireyler yetiştirmeyi önemsedikleri, Görsel Sanatlar dersinde öğretim materyallerini kullanabildikleri, yöntem ve teknikleri öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi oldukları, öğrencilerin çalışmalarını hakkında dönüt sağlama ve değerlendirme yapabildikleri ve uygulama konusunda kendilerini yeterli hissettikleri sonucuna varılmıştır. Yine az sayıda öğretmen Türk ve Dünya Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını, öğrenme alanlarından kültürel miras alanında kendilerini yeterli hissetmediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen verilere göre öğretmenlerin yarısından fazlasının programın yapısı ve amaçları, hedefleri, öğrenme alanları, öğrenci kazanımları ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olduğu söylenebilir. Ayrıca genel kanı ders süresinin yeterli olmadığı yönündedir. Bu araştırma, İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırma sonuçları doğrultusunda uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Görsel sanatlar eğitimi, ilkokul, öğrenme alanları, öğretmen yeterlilikleri, sınıf öğretmeni.

Abstract

Author : Selen CIFTCIOGLU SENKAYA
University : Bursa Uludag University
Department : Department of Fine Arts Education
Field : Education of Visual Arts
Thesis Qualification : Postgraduate Thesis
Total Pages : XV + 191
Graduation Date : 2021
Thesis : Problems Encountered by Classroom Teachers in Primary School
Visual Arts Classes and Assessment According to Teachers' Views
(Bursa Province Example)
Supervisor : Assoc. Prof. Gonca ERIM

PROBLEMS ENCOUNTERED BY CLASSROOM TEACHERS IN PRIMARY SCHOOL VISUAL ARTS CLASSES AND ASSESSMENT ACCORDING TO TEACHERS' VIEWS (BURSA PROVINCE EXAMPLE)

Primary education is basic education. At this level, students are extremely open to learning and the creative side of the individual is supported by the education given in the field of visual arts. Class teachers are the teachers responsible for giving visual arts lessons in primary schools. Therefore, classroom teachers' attitudes towards visual arts lessons, their competencies and the problems they encounter gain importance. A teacher who is free from the difficulties encountered can convey the gains of the lesson to the individuals in the most accurate and useful way and give the necessary stimulation.

This research was carried out in order to reveal the problems faced by classroom teachers during the operation and application of visual arts lessons in the example of Bursa province.

The research was carried out in the state schools affiliated to the Ministry of National Education within the framework of Bursa Province in the 2018-2019 academic year. The survey application was carried out with 108 educators consisting of classroom teachers of the 1st, 2nd, 3rd and 4th grades of three public schools, selected from 3 central districts, in Bursa Province. A 3-Likert type questionnaire form consisting of 42 questions was used as a data collection tool. During the analysis of the data obtained from the filled questionnaire forms, frequency and percentage distributions were calculated and the findings were presented by digitizing. Quantitative interpretations were made with the support of the literature.

According to the findings obtained at the end of the study, it was concluded that most of the teachers attached importance to educating individuals who enjoy the arts, they could use teaching materials in the Visual Arts lesson, they had knowledge about transferring methods and techniques to the student, they could provide feedback and evaluate students' work, and they felt themselves competent in application. Furthermore, few teachers stated that they had information about Turkish and World Art and about transferring it to the student, and that they did not feel themselves competent in the field of cultural heritage. According to the data obtained, it can be said that more than half of the teachers had knowledge about the structure and aims, objectives, learning areas of the program, student achievements and operation. Moreover, the general opinion was that the duration of the course is not sufficient. This research is important in determining the problems faced by classroom teachers in Primary School Visual Arts Lessons. In line with the research results, some suggestions were made for the practitioners and researchers.

Keywords: Visual arts education, primary school, learning areas of the program, classroom teachers' competencies, classroom teacher.

İçindekiler

Sayfa No

İNTİHAL YAZILIM RAPORU.....	i
ÖNSÖZ.....	iii
Özet	v
Abstract	vii
İçindekiler.....	ix
Tablolar Listesi.....	xii
Kısaltmalar Listesi.....	xiii
I.Bölüm.....	1
Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırma Soruları	9
1.3. Araştırmanın Amacı	9
1.4. Araştırmanın Önemi	11
1.5. Varsayımlar	16
1.7. Tanımlar.....	17
2.Bölüm	19
Kuramsal Açıklamalar.....	19
2.1. Temel Kavramlar	19
2.1.1. Eğitim.....	19

2.1.2. Sanat.....	20
2.1.3. Sanat eğitimi	22
2.2. Sanat Eğitiminin Amaçları	27
2.3. Türkiye’de Görsel Sanatlar Dersi	31
2.4. İlkokullarda Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	36
2.4.1. İlkokullarda görsel sanatlar dersinin amaçları.	39
2.4.2. Görsel sanatlar dersinin öğrenme alanları.....	41
2.5. Öğretme ve Öğrenme Süreci	44
2.5.1. Öğrenme ve öğretme sürecinde sanat eğitimcisi.	45
2.5.2. Öğrenme ve öğretme sürecinde sınırlılıklar.....	47
2.5.3. İlkokul düzeyinde öğrencilerin resimsel gelişim özellikleri.	49
2.5.4. İlkokul düzeyinde görsel sanatlar derslerinde sınıf öğretmenlerinin rolü.....	52
2.5.5. İlkokul görsel sanatlar dersi yöntem ve teknikleri.	54
2.5.6. İlkokul görsel sanatlar dersinde araç ve gereç.	55
2.5.7. İlkokul görsel sanatlar dersinde değerlendirme.	56
3.Bölüm	59
Alan yazın	59
4.Bölüm	67
Yöntem	67
4.1.Araştırma Modeli.....	67
4.2. Evren ve Örneklem.....	68
4.3. Veri Toplama Aracı	69

4.4. Verilerin Toplanması.....	69
4.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	70
5.Bölüm.....	71
Bulgular ve Yorumlar.....	71
6. Bölüm	106
Sonuç.....	106
7.Bölüm.....	115
Tartışma ve Öneriler.....	115
7.1.Tartışma	115
7.2.Öneriler	121
KAYNAKÇA	124
EKLER	145
EK 1: Anket Formu	145
EK 2: Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Kararı	151
EK 3: Anket Uygulama İzni Onayı	152
EK 4: Bursa Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni.....	153
EK 5: MEB Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Kazanımları.....	155
ÖZGEÇMİŞ	170

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>		<i>Sayfa</i>
1	Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerinin işleyiş ve uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi	72
2	22. Yönerge Görsel Sanatlar Dersinde öğretim materyallerinin kullanım oranı	82
3	İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde güçlü yönlerinin sayısal verilerle değerlendirilmesi	106
4	İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde zayıf yönlerinin sayısal verilerle değerlendirilmesi	108
5	İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetlerinin sayısal verilerle değerlendirilmesi	112

Kısaltmalar Listesi

Akt.	: Aktaran
BTS	: Büyük Türkçe Sözlüğü
Ed.	: Editör
F	: Frekans
NAEA	: National Art Education Association
S	: Sayfa
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
vd	: Ve diğeri/diğerleri

I. Bölüm

Giriş

Toplum; bireylerin, sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel gelişim sürecinin devamı için ortak bir çabanın sonucu oluşan dinamik yapıdır. Bu çabayı devam ettirebilecek birey, nitelikli, varlığını sürdürebilen ve bir yaşam biçimini paylaşan toplumun yapı taşıdır. İnsanlık tarihi ile insanlar az zamanda nitelikli bireylerin yetişmesi konusunda çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Tüm toplumlar varlıklarını devam ettirebilmek için bilgi ve becerileri ile deneyimlerini yeni nesillere aktarma ihtiyacı duymuşlardır. Bunu yaparken de çeşitli kurumlar oluşmuştur ki bunlar eğitim kurumlarıdır. “Eğitim ile ilgili her bir uygulama ve kazanım eğitimin ne olduğu ve nasıl olması gerektiği hususunda yeni görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur” (Keskinkılıç, 2014, s.3). Eğitimin en önemli amaçlarından biri bireyin, hem kendisine hem de topluma katkısı olabilecek nitelikleri, ahlaki değerleri, erdemi kazanmasını sağlayacak donanımı oluşturmaktır. Kazanılan bu değerler, bir arada yaşayabilme, bir toplum olabilme ve uygarlaşma anlayışında büyük öneme sahiptir (Okogbaa, 2017, s.81).

Eğitimin birçok tanımı bulunmaktadır ve öğrenilmesi gerekenin nasıl öğrenildiği, ne amaçla öğrenildiği ve öğretim sistemi önem taşımaktadır. “Eğitim bir üretim sürecidir ve bireyin iyiyi doğruyu yakalayabilmesi için gereklidir” (Erbay, 1997, s.3). Başka bir deyişle, kişinin zihinsel, bedensel, duygusal ve topluma ait davranışlarının, istenilen yönde geliştirilmesidir (Akyüz, 2016, s.2). Server Tanilli ise eğitimi, “kişiyi akli, duyguları ve davranışlarıyla bütünüyle ele alan bir yönlendirme eylemi” olarak tanımlar (2008, s. 3-4). “Hiç şüphesiz ki eğitim, bir toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurmasının en önemli araçlarından biridir. Bireyin yaratıcılık ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesinde, kendini ifade etmesinin sağlanmasında eğitimin rolü tartışılmazdır” (Özsoy, 2007, s.25).

Eğitim sistemi için, bir araya gelip anlamlı bir bütün oluşturabilecek öğelerin varlığı gereklidir. Bu öğelerin en temel ; ğrenci, ğretmen ve eğitim programlarıdır. Bu temel öğelere verilen önem, toplumun ve çağının ihtiyaçlarına uygun iş gücünün yetişebilmesi için son derece önemlidir ve eğitim sürecinin herhangi bir aşamasında yapılan hatayı geriye almak neredeyse mümkün değildir (Demirci, 2011, s.16).

Genellikle ilkokul düzeyinde öğrenciler, öğrenmeye hevesli ve aktiftir; kesip yapıştırmayı, boyalarla, fırçalarla ve oyun hamurlarıyla oynamayı severler. Bu düzeydeki bireyin göz ve el koordinasyonu, sanat yoluyla kendini anlatma çabası, süreç içinde yaratıcılığının gelişmesi ve estetik bilinç kazanması umulur. Bu beklenti sonucunda Görsel sanatlar eğitiminin çizme, boyama ve yeteneğin geliştirilmesi dışında başka kazanımlarının da olduğu görülmeli, özellikle ilkokullarda bu eğitimin önemi ve gerekliliği vurgulanmalıdır. Eğitim bilimcisi Nelson Goodman eğitimin önemli bir parçası olan görsel sanatlar eğitimi için “görsel sanatlar doğru bir eğitimsel sürecin tamamlayıcısıdır ve bu sebeple olmak zorundadır” demiştir (Hurwitz, Day, 1995, s.145). Görsel sanatlar dersi bireyin kendini ifade edebilmesinde lüks değil, bir ihtiyaçtır.

Bir eğitim modelinin ürettiği hizmetin niteliği, onun sürdürülmesini sağlayacak temel öğelerden öğretmenin eğitimi üzerine kurulmuştur (Coşkun, 2012, s.1). Çünkü ğretmenin mesleki açıdan üzerine düşen sorumluluğun farkındalığı; ğretim becerilerini, mesleki psikolojisini ve sonuç olarak öğrencisinin öğrenme performansını etkilemektedir. Ayrıca ğretmenin, öğrencinin başarisından sorumlu tutulması ve öğretmenin buna yönelik farkındalık durumu, eğitimde önemli bir yere sahiptir (Lauer mann, 2013, s.1). Gelecekte toplumun gereksinmelerini karşılayabilecek, nitelikli bireylerin yetişmesi için, öğretmenlik mesleğini seçen insanların, özel uzmanlık bilgisi ve becerisiyle donatılmış olmaları gerekmektedir. Burada kilit rol eğitim fakültelerine düşmektedir. Eğitim fakülteleri, alanına yönelik teorik ve pratik bilgi ile alan bilgisine hakim, meslek eğitimi edinmiş, kendini

mesleğine adanmış öğretmenlerin yetişmesini sağlamak için gerekli eğitim, araştırma ve uygulama imkanlarını sağlamalıdır (Özcan, 2011, s.46).

Eğitim kalitesini istenilen seviyeye getirmek, öğretmenlerin mesleki bilgilerinin yeterliliğinin artırılmasına bağlıdır. Bunun dışında okul içinde yaşanan tecrübelerin önemi de eğitim fakültelerinin önemseydiği bir konudur (Bekiroğlu, Kahveci, vd., 2010, s.70). Bununla beraber öğretmen, ne yaptığını, ne için yaptığını ve ne yapmak istediğini iyi bilmesi gereken kişidir (Taşdelen, 2003, s.159). Yetişen yeni kuşakların, gelecekte toplumu oluşturacağı gerçeği öğretmenlerin ve eğitim sisteminin sorumluluğunu bize hatırlatmakta; sistem üzerine düşünüp yazmaya ve araştırmaya yönlendirmektedir.

Genel anlamda sınıf öğretmenlerinin görevi, ilkökul 1., 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrencileri hayata hazırlamaktır. Öğretmenler okuma ve yazma öğretimi sonrasında temel seviyede matematik, Türkçe, fen bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi, sosyal bilgiler, müzik, görsel sanatlar ve beden eğitimi başta olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] tarafından belirlenmiş bilgi, beceri, tutum ve davranışları öğrencilere edindirmekle yükümlüdürler. Görsel Sanatlar dersi ilkökul düzeyinde, devlet okullarında sınıf öğretmenleri tarafından verilmekte ve bu durum sınıf öğretmenlerinin ders ile ilgili yaşadıkları sıkıntıların tespitini önemli kılmaktadır. Artut' a göre ülkemizde görsel sanatlar dersinin sadece yetenekli kişilerde başarılı olunabileceğinin düşüncesi yaygındır ve bazı ilkökul öğretmenleri de yine bu düşünceyle, kendilerini yetkin görmedikleri için derse gereken özeni gösterememektedir (2004, s.188). Sınıf öğretmenlerinin tutumları çocukların yaşamsal süreçlerinde sanat eğitimi hakkındaki ilgilerini yönlendirmektedir. Sanatsal yaratıcılığı gelişmiş bir birey ancak yaratıcı kişiliğe sahip öğretmenlerin öğrencileri doğru yönlendirmeleri ile yetiştirilebilir (Enver, 2004; Dilmaç & İnanç, 2015, s.385).

Özsoy, "Eğitim insana yapılan uzun vadeli bir yatırımdır", demiştir (2007, s.25). Okuma yazma, matematik, Türkçe, din kültürü ve ahlak bilgisi, fen bilimleri, görsel sanatlar, müzik

ve beden eğitimi gibi temel eğitim derslerini öğreterek bireyleri hayata hazırlayan eğitimciler sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenleri bu uzun vadede, görsel sanatlar derslerini az ya da çok yetenekli tüm öğrenciler için, etkili sanat eğitimi programları geliştirerek, öğrencilerinin sanatla donatılmış nitelikli bireyler olarak yetişmelerini sağlamalıdır. Bu sebeple sınıf öğretmenlerinin sanatın anlamı, önemi, felsefesi, amaçları, müze bilinci, malzeme ve materyal kullanımı, yaratıcılığın geliştirilmesi, estetik bakış açısı gibi konularda bilgi sahibi olmaları ve bunu etkili şekilde öğrencilerine aktarabilmeleri gerekmektedir. Bu doğrultuda öğretmen yetiştirilebilmesi için, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği lisans düzeyi ders programında dördüncü sınıfın güz yarıyılında ‘görsel sanatlar öğretimi’ dersi verildiği görülmektedir (URL-1, üç saat). Ancak bu ders üç ders saati olup gerekli bilgi ve deneyimi edinebilmek için yetersiz kalmaktadır (Gökdemir & Filiz, 2018, s.780). Ayrıca geçmişte ülkemizde Eğitim Fakülteleri dışında farklı fakültelerden mezun, pedagojik Formasyon Sertifika Eğitimi almış, alanları dışında sınıf öğretmeni olarak atanmış öğretmenlerin varlığı söz konusudur. Pedagojik Formasyon Sertifika Programı eğitime dair mesleki bilgi derslerinden oluşmaktadır ve Pedagojik Formasyon Sertifika Eğitimi ile sınıf öğretmeni olarak atanmış bu öğretmenlere Görsel Sanatlar dahil alanları dışında herhangi bir ders verilmemektedir. Alan dışı atamaların sayıca fazla oluşu da sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerinde yaşadıkları sıkıntılara yönelik araştırmaları anlamlı kılmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Bilim ile teknolojiadaki değişim ve gelişim toplumsal yaşamın değişmesine sebep olmuştur. Yaşam biçimlerinin değişmesiyle dünya üzerindeki her bireyin, zamanı daha verimli kullanması, yaşadığı toplumun farkına varması ve kendini birey olarak ortaya koyabilmesi adına, daha yaratıcı, özgüven sahibi, kendini en iyi şekilde ifade edebilen, duyuşsal becerileri gelişmiş duruma gelmesi sağlanmalıdır. Sanat eğitimi bu özelliklerin kazanılmasında büyük rol oynamaktadır. Gelişmiş toplumlarda nitelikli insan yetiştirmenin yolu, eğitim sürecine

sanatı dahil etmekten geçer. Yaratıcılığın küçük yaşlardan itibaren fark edilmesi, estetik bakış açısı kazandırılması ve zihinsel gelişim, çocuğun sanat eğitimi ile doğru şekilde desteklenmesi ile oluşmakta ve gelişmektedir. Bu sebeple, ilkokullarda ‘yaratıcılık’ kavramı önemli bir yere sahiptir. Hatta sanat eğitimi ile amaçlanan hedefler en doğru şekilde bu dönemde edindirilebilir. Milli Eğitimin ilk basamağı olan ilkokullarda bu kavramı edindirmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin önemi son derece büyüktür (Bahar, 2011; Ertem, 1997; MEB, 2006; Türkkan, 2011).

14.07.2005 tarih ve 192 sayılı karar ile okullarda işlenen “Resim-İş” dersi yeniden düzenlenerek “Görsel Sanatlar” ismiyle uygulamaya konulmuştur. “Temel olarak Görsel Sanatlar dersi, daha yaşanabilir, barış içinde, mutlu, huzurlu, sağlıklı ve insanca bir dünya kurabilmek amacıyla bireyin yaratıcı gücünün ortaya çıkarılması ve bu güçle estetik bir çevre oluşturabilmesinin temel uygulama alanlarından biri olarak ortaya konulan eğitim-öğretim etkinliklerinden oluşmaktadır” (MEB, 2006, s.1).

Sanat eğitimi sanat ile harmanlanmış olmanın dışında, genel eğitimin önemli bir parçasıdır. Sanat eğitimi ile bireyler çevrelerini daha iyi anlamakta, algılamakta ve yorumlamaktadırlar. Toplumunu oluşturan nitelikli bireylerin sanattan zevk alan, estetik yönü ve hayal gücü gelişmiş, yaratıcı, ezberden uzak, bilinçli, verimli düşünebilen ve düşündüğünü uygulamaya geçirebilen, eleştiri yapabilen modeller olarak yetişmesinde sanat eğitiminin katkısı artık tartışılmaz bir gerçektir. Bu sebeple de nitelikli bireyler için nitelikli sanat eğitiminin gerekliliğini sınıf öğretmenliği bazında inceleyen bu çalışmada sanat eğitimi alanında yapılmış bir çok araştırmanın bulgu ve tespitlerine ulaşılmıştır (Mercin & Alakuş, 2007).

Bu konuda yapılan araştırmalar bağlamında literatür incelendiğinde; “İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersine İlişkin Eğitim Gereksinimleri” adlı çalışmada, Özer (2001), ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin resim-iş eğitimi derslerine ilişkin gereksinimlerinin belirlenmesini sağlamaya çalışmıştır. Araştırmada, Görsel

Sanatlar Dersinin amaçları doğrultusunda, sınıf öğretmenlerinin içeriği oluşturan konu, sürecin verimli kullanımı, değerlendirme ve kazanımların öğrenciye aktarılmasında uygulanan etkinlikler konularında bilgilendirilmeye ve eğitim gereksinmelerine ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır. Kilim (2002)'in "İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Mevcut Sanat Eğitimine İlişkin Görüşleri" adlı araştırmasının amacı ise sınıf öğretmenliği öğrencilerinin aldıkları mevcut sanat eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. İlhan'ın 2003'te yaptığı çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarından, sanat eğitimi konusunda, kuramsal ve uygulamalı çalışmalar hakkındaki beklentiler tartışılmıştır. Çalışma ile, yapılması beklenenlerin daha barışçıl ve estetik duyarlılığa sahip, mutlu bireyler yetiştirme çabası kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Metan (2007), çalışmasında ilköğretim birinci kademedeki görev yapan, görsel sanatlar derslerini veren sınıf öğretmenlerinin, müzelerin kullanılmasına ilişkin görüşlerine yer vermiştir. Araştırma sonucunda, görsel sanatlar eğitimi dersine giren sınıf öğretmenlerinin ders programında yer alan müze etkinliklerinin uygulanması konusunda yeterli olmadıkları sonucuna varılmış ve bu konuyla ilgili hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin daha az problem yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Yine bu konuya paralel olarak Ergin, Akseki ve Deniz' in araştırmalarında sınıf öğretmenleri, hizmet içi eğitim ihtiyacını güzel sanatlara yönelik (resim, origami, vitray, müzik, vd.) alanlarda almak istediklerini belirtmişlerdir (2012).

Kahraman (2007)'in "Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri" adlı araştırması görsel sanatlar dersi programının uygulama aşamasında, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları, belirlenen sorunlara ilişkin görüşleri ve bunlara getirilen çözüm önerilerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Öğretmenler; görsel sanatlar dersinin çocukların kendini ifade etmelerinde, hayal güçlerinin gelişmesinde, çevrelerine olan bakış açılarının değişmesinde ve çevrelerini güzelleştirme çabalarında ne kadar önemli olduğunu ifade

etmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin görüşlerine ve dile getirdikleri sorunlara dayalı olarak sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Nalıncı (2014) “İlkokul Birinci Sınıf Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında, ilkokulların birinci sınıflarında verilen Görsel Sanatlar Dersinin kazanımları analiz edilmiş ve öğretim programında yer alan kazanımların, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin bilişsel, devinişsel ve duyuşsal düzeylerine yeterince uygun olmadığı sonucu ortaya çıkmış, bu özelliklerin göz önüne alınarak hazırlanacağı yeni bir program önerisinde bulunulmuştur.

Dılmaç ve İnanç (2015)’ın araştırmaları ise sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik olan öz yeterlilik düzeylerini ölçmeye odaklanmıştır. İlkokullarda verilen görsel sanatlar eğitiminin, çocuğun ilerleyen süreçte görsel sanatlara yönelik ilgi ve tutumunu belirleyecek nitelikte olması ve ayrıca sanat eğitiminin ilkokullarda sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmesi konusu, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterliliklerinin araştırılmasına zemin hazırlamıştır. Araştırmanın sonucunda, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterliklerinin iyi düzeyde olduğu, görsel sanatlar dersi konusunda kendilerini yeterli buldukları belirlenmiştir. Özer ve Kalkan (2016)’ın çalışması, Görsel Sanatlar derslerinde ilkokul öğretmenlerinin üç boyutlu çalışmalara ilişkin kullandıkları materyalleri ve bu konudaki görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır. Yapılan anket sonucunda öğretmenlerin üç boyutlu çalışmalar yaptırırken yaşadıkları sıkıntılar ortaya konmuştur. Kızılırmak (2017)’ın sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi öz yeterlik inançlarını incelemeye yönelik çalışmasında ise, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının olması gereken seviyeden oldukça düşük olduğu sonucunu vermiştir. Sonuç olarak araştırma kapsamında, programın uygulanmasında sıkıntı yaşanan yerlerin ortaya konması ve olumsuzluk oluşturan yönlerinin giderilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Gökdemir ve Filiz (2018)'in çalışmasında ise; ilkokul 3. ve 4. sınıf, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar derslerinde yaşadıkları sorunlar araştırılmış ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Son olarak Gökdere (2018)'nin 'İlkokul 1-4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçlarının Etkinlikler Yoluyla Kazandırılabilmesine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi' isimli çalışmada, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar ders ve etkinliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Görsel Sanatlar dersi kapsamında etkinliklerin toplumsal, bireysel, teknik amaçlar, estetik ve algısal değişkenleri ile öğretmenlerin yaş, cinsiyet mesleki kıdem ve öğrenim durumu değişkenleri incelenmiş, öğretmenlerin bu açılardan etkinliklere bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre veriler incelendiğinde bireysel ve toplumsal amaçlar, estetik, algısal ve teknik amaçlar boyutuyla görüşleri arasında istatistikî yönden anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Belirlenen bu farklılık durumlarına karşı çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Yapılan literatür taraması doğrultusunda, Görsel Sanatlar derslerinde sınıf öğretmenlerinin gerek aldıkları eğitim ve yeterlilik duyguları, gerekse programın öğrenme alanları ile dersi öğrenciye aktarmada çeşitli sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Ancak değişen dünyaya ayak uydurabilen, nitelikli ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi için iyi bir sanat eğitim sürecinin varlığı kaçınılmazdır. Milli Eğitimin ilk basamağı olan ilkokullarda bu kavramları edindirmekle yükümlü kişiler sınıf öğretmenleridir. Görsel Sanatlar Derslerinin istenilen ölçüde hedeflerine ulaşamadığı varsayımı araştırmayı sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sıkıntılara yönlendirmiştir. Ayrıca üniversitelerin eğitim fakültelerinde sınıf öğretmeni yetiştirme programlarındaki eksiklikler, öğrencilerin yaşam ve sanat ile olan ilişkileri, sosyoekonomik durumları ve velilerin Görsel Sanatlar Dersine karşı olan tutumları sıkıntıları oluşturabilecek önemli sebepler içinde sıralanabilir (Bahar, 2011; Ertemin, 1997; MEB, 2006; Türkkın, 2011). Bu sebeple çalışmada, görsel sanatlar dersini vermekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin, ilkokul düzeyi eğitim süreci ve uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlar

araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır. Bursa İlinin örnek alındığı araştırmada, öğretmenlerin ankete verdiği yanıtlardan faydalanarak, tespit edilen sıkıntılara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmayla, sanat eğitiminin önemi ve eğitim sistemi içindeki yeri belirlenmeye, değişen ve gelişen şartlara göre yeni öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırma Soruları

Araştırma soruları; problemin belirlenmesinin ardından, önem sırası dikkate alınarak hazırlanan, araştırmanın cevap aradığı soru ya da sorulardır (Yıldırım & Şimşek, 2013; Özdamar, 1997). Araştırma sorusunun belirlenmesi, tüm araştırmanın yapılışında yol gösterici öge niteliği taşıdığı için en önemli adımlardan biridir. Bu araştırmada konusunu oluşturan problem durumunu farklı boyutlarıyla ele almaya yönelik üç araştırma sorusu bulunmaktadır:

- İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde güçlü yönleri nelerdir?
- İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde zayıf yönleri nelerdir?
- İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Görsel Sanatlar Eğitimi, bireylerin zihinsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarını destekler, yaratıcı, estetik algısı yüksek, yapıcı ve özgün fikirler ortaya koyabilen, meraklı, üretken ve duyarlı bireylerin yetiştirilmesini amaçlar (MEB, 2018, s.8). Öğretim programının kazanımlarının yerine getirilmesinde bu amaçlar göz önünde tutulmuştur. Araştırmanın konusu doğrultusunda ilkokul Görsel Sanatlar dersinin kazanımlarının amaçları MEB'in Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı kitapçığında aşağıdaki gibidir:

- “Birinci sınıfta öğrencilerin, duygu ve düşüncelerini Görsel Sanatlar yoluyla nasıl ifade edilebildiğini öğrenmeleri üzerinde durulur. Öğrencilere yaptıkları görsel sanat çalışmasının değerli olduğu fark ettirilir. Öğrencilerin çalışmalarını ortaya koyarken hikâyelerden, oyunlardan, olaylardan ve yaratıcı üretim araçlarından yararlanmaları sağlanır. Ayrıca insanların sanat eserlerini farklı algılayabilecekleri konusuna vurgu yapılır. Bu düzeyde öğrencilere saygı, dostluk, sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik ve sorumluluk değerleri verilirken eğitsel başarı, kendini kabul, okula ve çevreye uyum, toplum ve aile gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanlarına da değinilir.
- Öğrencilerin ikinci sınıf Görsel Sanatlar dersinde deneyimlerinden, okul ile yakın çevresinden, Türk kültüründen ve farklı kültürlerden esinlenerek yeni fikirler oluşturmaları üzerinde durulur. Bu fikirlerini uygulamaya yansıtırken sanat malzemelerini ve tekniklerini kullanmaları sağlanır. Bu düzeyde öğrencilere sevgi, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, adalet, öz-denetim, dostluk ve vatanseverlik değerleri verilirken kendini kabul, kişiler arası ilişkiler gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanlarına da değinilir.
- Öğrencilerin üçüncü sınıf Görsel Sanatlar dersinde sorgulama yoluyla öğrenmeleri üzerine yoğunlaşılır. Öğrencilerin görsel sanat çalışmasını oluşturma sürecinde fikir üretmeleri, uygulama ve değerlendirme yapmaları sağlanır. Öğrencilerin farklı kültürlerdeki sanat ile mimari örneklerini incelemeleri üzerinde durulur. Bu düzeyde öğrencilere saygı, sorumluluk, adalet, dostluk, sabır, sevgi ve vatanseverlik değerleri verilirken kendini kabul, kişiler arası ilişkiler gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanlarına da değinilir.
- Dördüncü sınıf Görsel Sanatlar dersinde sanata karşı duyarlı olmayı sağlamanın yanı sıra sanat elemanları ve tasarım ilkeleri üzerinde durulur. Öğrencilerin kendi görsel sanat çalışmalarındaki düşüncelerini, bu düşüncelerini ortaya koyarken kullandığı

materyalleri ve çalışmasının ana fikrini açıklamaları sağlanır. Öğrencilerin geçmiş dönemlerde yapılmış olan sanat eserlerinin günümüz kültürüne etkisini incelemeleri üzerine yoğunlaşılır. Bu düzeyde öğrencilerin saygı, adalet, sevgi, dürüstlük, yardımseverlik gibi değerleri özümsemeleri sağlanırken kendini kabul, toplum ve aile, eğitsel ve mesleki gelişim gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanları da programın uygulanması sırasında göz önünde bulundurulur” (MEB, 2018, s.13-20).

İlkokul 1., 2., 3. ve 4. sınıf Öğretim Programı kazanımlarının; duyu ve düşüncelerin en iyi şekilde yansıtılabilmesi ile birlikte sevgi, saygı ve dostluk gibi insani özelliklerin gerekliliği, kendi kültürüne ve farklı kültürlerin sanat eserlerine karşı duyarlı olma, sanat elemanları ve tasarım ilkelerini bilme gibi temel amaçlar etrafında şekillendiği söylenebilir. MEB’in belirlediği kazanımlar ve amaçlar göz önünde tutularak Bursa İli örneğinde, Görsel Sanatlar dersinde sınıf öğretmenlerinin kazanımları edindirme durumlarına göre karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi, sanata verilen değerle doğru orantılıdır. Gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde sanat araştırmalarının fazlalığı, ekonomik zorlukların aşılmış olması, sanat eğitiminin anaokulundan itibaren başlaması, öğrencilerin dilediği dersleri seçme şansının olması, kulüp faaliyetleri, bireysel çalışma özgürlüğü gibi nedenler, sanat eğitiminin ileri düzeyde olmasının sebeplerindedir (Erbay, 1997, s.221). Sanat eğitimi ile birey kendini ifade edebilme yetisi kazanmakta, estetik duyarlılığı ve görsel algısı gelişmekte, yaratıcılığı artmaktadır. İçinde yaşadığı toplumu tanıyan, birbirini anlayan, önce kendi kültürünü ve sonrasında dünya kültür mirasını öğrenen, koruyan ve devamlılığını sağlayabilecek insanların yetişmesi de ancak sanat eğitimi ile mümkündür. Bu sebeple eğitimin her seviyesinde çağdaş, her türlü araç-gereç donanımına sahip, nitelikli öğretmen ve nitelikli programlar ile yeteri kadar sanat eğitim uygulanmalı ve bireyin kendini farklı sanatsal yollarla ifade edebilme olanağı sağlanmalıdır.

İlkokullar bu yetilerin kazanılması ve ortaya çıkarılması anlamında oldukça önemli kurumlardır. Hedeflenen kazanımların öğrencilere aktarılması bunu yapacak olan öğretmenlerin gerekli bilgi ile donatılmış olmasıyla ilişkilidir. Çocukların sanat eğitimine yönelik algıları, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tavırları ile yakından ilgilidir. Bu eğilim, bireylerin ilerleyen sanat eğitimlerine yönelik ilgilerine yön vermektedir. Bu doğrultuda ilkokulda verilen görsel sanatlar eğitiminin, bireye kazandırmayı amaçladığı kişilik gelişimiyle olan yakın ilişkisi, ilkokul görsel sanatlar derslerini daha önemli kılmaktadır (Dilmaç & İnanç, 2015, s.385).

Sınıf öğretmenleri, “çocuğun/gencin çizgisel gelişimini bilen, onu tanıyan, müze gezme bilinci gelişmiş, müzede öğrenmenin kazanımlarına inanan, verimli bir müze ziyaretini nasıl düzenleyebileceğini bilen, öğrencilerine hangi seviyede ne kadar bilgilendirme yapacağını, uygulama boyutunda hangi konuların daha uygun olabileceğini, hangi malzemeleri, yöntem ve teknikleri kullanacağını bilen bireyler olmalıdırlar ve gelecek nesillerin sağlıklı yetişmesinde önemli rol oynarlar”. (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.6). Bu doğrultuda, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği lisans programında ikinci sınıfın bahar yarıyılında ve dördüncü sınıfın güz yarıyılında ‘görsel sanatlar eğitimi’ 3’er ders saati olmak üzere verilmektedir. Ancak geçmişte, ülkemizde sınıf öğretmenlerinin atanması gereken branşlara farklı fakültelerin farklı bölümlerinden Pedagojik Formasyon Sertifika Programı mezunlarından atamalar yapılmıştır. Bu formasyon programı eğitime dair mesleki bilgi dersleri dışında kalan diğer alan derslerini içermemektedir. Alan dışı atamaların sayıca fazlalığı da sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerinde yaşadıkları sıkıntılara yönelik incelemeleri anlamlı kılmaktadır. Bu açıdan alan ve alan dışı atanmış sınıf öğretmenlerinin öğretme ve öğrenme sürecini sürdürmeleri durumunun bilimsel bir yolla incelenmesi ve ulaşılan bulguların okuyucuyla paylaşılması faydalı olacaktır.

İlgili alan yazın taramasında sınıf öğretmenlerinin farklı dersler için yaşadıkları sıkıntıların belirlenmesine yönelik birçok araştırma ile karşılaşılmaktadır. Demir ve Ersöz (2016), sınıf öğretmenlerinin ilk okuma ve yazma eğitiminde karşılaştıkları sorunları ele almış, öğrenciden ve öğretmenden kaynaklanan sıkıntıları ayrı ayrı değerlendirmiş, çalışma sonunda yaşanan sıkıntılara ilişkin çeşitli öneriler belirtmişlerdir. Yılmaz ve Tepebaş (2011), sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sıkıntıları araştırmışlardır. Araştırma sonunda öğretmenlerin, okulların sosyal ve fiziki çevre koşullarından kaynaklanan sıkıntılar, olanakların yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntılar ve idarecilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin tutum ve davranışlarından kaynaklanan sıkıntılar yaşadıkları tespit edilmiştir. Balbağ ve Karaer (2018) ise ilkokullarda fen bilimleri derslerinde karşılaşılan sıkıntıları incelemişlerdir. Bunlar, sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlikleri ve bilimsel becerilerin analizi konusunda yetersizlik hissi, alana hakim olamama gibi özellikle öğretmenden kaynaklanan sıkıntılardır. Öğretmenler kendilerini fen bilimleri alanında yeterli hissetseler bile zaman zaman sıkıntılar yaşayabildikleri ve ilkokullarda fen bilimleri gibi bazı derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesinin gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir (Akbaş & Çelikkaleli, 2006; Gömleksiz, Kan & Biçer, 2010; Türkmen, 2002; Türkmen & Kandemir, 2011;). Şahin ve Güven (2016) de çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin yöntem ve teknik kullanımına ilişkin fen bilimleri, sosyal bilgiler ve hayat bilgisi derslerinde bazı sıkıntılar yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Ancak yapılan araştırmada öğretmenlerin kendilerini mesleki açıdan geliştirebilmek için teknik ve yönetime dayalı yenilikleri öğrenmeye ve sıkıntıları aşmaya istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada, sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde karşılaştıkları sorunlar araştırılmış ve bunlara yönelik çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersi programından, öğrencilerden ve araç gereçlerden kaynaklanan sıkıntılar yaşadıkları tespit edilmiştir (Karakaş & Doğan, 2017; Uygun & Katrancı, 2013; Gümüş & Aykaç, 2012; Seferoğlu, 2007).

Aydoğdu İskenderoğlu, T., Uzuner, F.G. (2017)' in yaptıkları araştırmada sınıf öğretmenlerinin temel matematik becerilerini öğrencilerine kazandırma süreci incelenmiştir. Yine matematik eğitimi için Keleş, Haser ve Koç (2012)' un çalışmasında ders programının daha etkili şekilde uygulanabilmesi için çeşitli bulgulara ve sonuçlarına ulaşılmıştır. Varılan sonuçların en önemlilerinden biri sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ve araç-gereç temini açısından desteğe ihtiyaç duymaları konusudur.

Altun ve Uzuner (2018), yaptıkları araştırmada ilkokullarda sınıf öğretmenlerinin müzik öğretimi sürecinde yaşadıkları sıkıntıları ortaya koymayı ve öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonunda sınıf öğretmenlerinin üniversite öğrenimi sırasında aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları ve müzik dersleri sürecinde bir takım sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bulguları doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim almaları gerektiği, üniversite öğrenimi kapsamında farklı enstrümanların çalınmasının öğretilmesi gerekliliği ve ilkokullarda müzik derslerine müzik öğretmenlerinin girmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır. Kocabaş (1994) ise, müzik derslerinin uygulanması sürecinde sınıf öğretmenlerinin kendi gelişimlerine katkı saylayacak şekilde davranmadıkları ve müzik dersi uygulamalarında kendilerini yeterli hissetmedikleri bulgularına ulaşmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Derslerinde yaşadıkları sıkıntılara dair yapılan araştırmalar incelendiğinde; “İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-iş Dersine İlişkin Eğitim Gereksinimleri” adlı araştırmasında, Özer (2001), sınıf öğretmenlerinin kendilerini eksik hissettikleri konularda bilgilendirilmeye ve eğitim gereksinmelerine ihtiyaç duydukları sonucuna varmıştır. Metan (2007), araştırmasında, ilköğretim birinci kademedeki görev yapan, görsel sanatlar derslerini veren sınıf öğretmenlerinin, müzelerin kullanılmasına ilişkin görüşlerine yer vermiştir. Araştırmada, öğretmenlerin hizmet içi eğitim almaları doğrultusunda müze etkinliklerinin uygulanması konusunda daha az sorunla karşılaştıkları

sonucuna varılmıştır. Benzer bir araştırmada Ergin, Akseki ve Deniz, sınıf öğretmenlerinin, hizmet içi eğitim ihtiyacını güzel sanatlara yönelik (resim, origami, vitray, müzik, vd.) alanlarda almak istediklerini belirtmişlerdir (2012). Kahraman (2007)'in "Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri" adlı araştırması görsel sanatlar dersi programının uygulama aşamasında, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit etmek, bu sorunlara ilişkin görüş ve çözüm önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin görüşlerine ve dile getirdikleri sorunlara dayalı olarak öneriler sunulmuştur. Gökdemir ve Filiz (2018)' in çalışmasında ise; ilkökul 3. ve 4. sınıf, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar derslerinde karşılaştıkları sorunlar araştırılmış ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Son olarak Gökdere (2018)' nin 'İlkokul 1-4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçlarının Etkinlikler Yoluyla Kazandırılabilmesine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi' isimli araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar ders ve etkinliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Görsel Sanatlar dersi kapsamında etkinliklerin toplumsal, bireysel, estetik, teknik amaçlar ve algısal değişkenleri ile öğretmenlerin yaş, cinsiyet mesleki kıdem ve öğrenim durumu değişkenleri incelenmiş, öğretmenlerin bu açılardan etkinliklere bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır.

Yapılan literatür taraması doğrultusunda, sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar derslerine ilişkin sıkıntılarını belirleme yönündeki araştırmaların sayısı ise çok azdır. Görsel sanatlar eğitimi bireylere görme, algılama ve düşünme biçimlerinin farklı ve doğru yollarını göstermekte, hayal dünyasının beslenmesini, yaratıcılık yeteneğinin kazanılmasını ve geliştirilmesini sağlamaktadır. Ayrıca estetik algısı yüksek, duyarlı, meraklı ve özgün fikirler üretebilen ve akıl yürütebilen, kültürel açıdan gelişmiş bireyler yetişmesine katkıda bulunmaktadır. Tüm bu gelişimleri ve dönüşümleri kazandırabilecek, sanat sevgisini aşılayabilecek ve bunu yaşamının her alanına yansıtabilecek bireylerin yetiştirilmesi sürecinde

öğretmenlerin rolü büyüktür. Öğretim programında hedeflenen kazanımların amacına ulaşma durumunu değerlendiren kişiler yine öğretmenlerdir. Dolayısıyla öğretmenlerden yeterli düzeyde sanat eğitimi verebilmeleri için önem arz eden yeterlik bilgisine sahip olmaları beklenmektedir. Ayrıca kazanımlarla belirlenen hedeflere ulaşabilmek adına Görsel Sanatlar derslerinde yaşanan sıkıntıların en aza indirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda Görsel Sanatlar derslerinde sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sıkıntılara yönelik yapılan bu araştırmanın önemlidir. Ortaya koyduğu bulgular ve sonuç üzerinden iyileştirme önerileri sunulması ve niteliği arttırmaya yönelik araştırma fikirleri vermesi de bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada örneklemin evreni doğru temsil ettiği, sınıf öğretmenlerinin, anket formunun geçerliliği için verdikleri bilgilerin gerçeği yansıttığı ve yine anket formunun geçerliliği için uzman kanısının yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıklarının ayrıntılı şekilde ortaya konulması, okuyucunun verileri anlamasına ve verilerin inandırıcılığının pekişmesine fayda sağlamaktadır (Glesne, 2015, s.216). Bu araştırmada sınırlılıklar aşağıdaki gibidir:

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bursa ili çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı üç merkez ilçeden seçilen üçer devlet okulunun 1., 2., 3. ve 4. Sınıfların, A,B,C şubeleri sınıf öğretmenleri ile yapılan anketler ile sınırlıdır. Özel okulların araştırmaya dahil edilmemesinin sebebi ilkökul düzeyinde Görsel Sanatlar derslerini branş öğretmenlerinin vermesidir. Araştırma Görsel Sanatlar eğitimi alanıyla sınırlı olup, araştırmanın yapıldığı ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır. Araştırmanın problem durumu ankette yer alan sorular araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır. Araştırmanın bulguları anket sorularına verilen yanıtlarla sınırlıdır.

Araştırmaya 14.10.2014 tarihinde başlanmış olup, araştırma için hazırlanan anketler 28.12.2018 tarihinden itibaren yapılmaya başlanmış, veri toplama süreci 25.02.2019’ de tamamlanmıştır.

1.7. Tanımlar

Bu kısımda araştırma açısından önemli görülen kelimelerin tanım ve açıklamalarına yer verilmiştir.

İlkokul. Zorunlu öğrenim çağındaki bireylerin akademik temellerinin başlatıldığı, temel eğitim ve öğretimin sağlanması amacıyla açılan okullardır (Çınar, 2007; TDK, 2019).

Sınıf öğretmeni. Öğrencilerine rehberlik yapmak, program dahilinde hedeflenen kazanımları öğrencilere edindirmek ve öğrencileri bir sonraki öğrenim basamağı için hazırlamakla yükümlü kişilerdir. Sınıf öğretmenlerinin bu hedefleri başarıyla yerine getirebilmeleri için birtakım niteliklere sahip olmaları gereklidir:

- “1. Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda, Türk Milletinin millî, ahlakî, insanî ve kültürel değerlerini özümsemiş olmak,
2. Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilmek ve davranış hâline getirmek,
3. Türkçeyi, millî birlik ve bütünlüğü sağlayıcı yönde, özelliklerini bozmadan kullanabilmek,
4. Hür bilimsel düşünme ile sanat yaratıcılık gücüne değer vererek, insan haklarına saygılı olmak,
5. Okul, aile ve eğitim sektörleri arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlayabilecek yeterliliğe sahip olmak,
6. Beden, zihin, ahlâk ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı, gelişmeye uygun kişilik ve karakter özelliğine sahip olmak,
7. Öğretmenliğe, öğrenciye, çevreye ve sosyal değerlere yönelik olumlu tutuma sahip olmak,

8. Öğretmenliğin gerektirdiği, genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgilerini alarak;

- a) Öğrencilere neyi, nasıl öğreteceğini bilen,
- b) Öğrencinin öğretim sürecine aktif katılımını sağlama yollarını bilen ve uygulayan,
- c) Öğrencilerin, öğrenmelerini yeterince ve zamanında pekiştirebilen,
- d) Öğrencilerin öğrenme eksiklikleri ve güçlüklerini dönemlerle belirleyip, öğrenciye

gelişimlerini sağlayan, eksikliklerini tamamlaması için olanaklar sunan, ihtisas sahibi kişi olmak” (Çetin & Çetin, ; MEB, 2019).

Yeterlik. Kişinin bir meslek alanı ile ilgili bir işi başarıyla yapabilmesi için gerekli olan bilgi ve becerileri bulundurma durumudur.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Öğretmen yeterlikleri, öğrencilerin başarılarını artırma ya da etkileme gücüne olan inançlarıdır. Öğretmenlerin etkili oluş düzeyleriyle ve öğrencilerin çağın gerekliliklerini karşılayabilecek şekilde yetişmeleriyle yakından ilgilidir (Gökçe, 2002, s.112). Ayrıca öğretmen, öğretme ve öğrenme sürecinde öğrenciye ve gerektiğinde ebeveynlere rehberlik edebilecek yeterlikte olmalıdır (Bek, 2007, s.13).

Öz Değerlendirme. Bireyin kendi kendisini değerlendirmesi, bir işi yapabilirliği konusundaki inancıdır. Öz değerlendirme yapabilen öğretmenler mesleki yeterliliklerini sorgular, mevcut durumlarını geliştirebilmek için kendine hedefler koyar ve bu hedefler doğrultusunda gerekli adımları atarlar (MEB, 2017, s.10).

2. Bölüm

Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde, araştırmanın konusunun daha detaylı ele alınmasını sağlayacak ve aynı zamanda konuyu destekleyecek, araştırmanın amacı ve önemi ile bağlantılı bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Temel Kavramlar

İlkokul görsel sanatlar dersi, bireylerin çağdaş yaşamın problemlerini daha iyi algılamalarını ve bunlara yaratıcı çözümler getirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca estetik düşünce ve bilinç kazandıran, kişisel çaba ve akli geliştiren temel bir ders olarak biçimlendirilmiştir (İlhan, 2004, s.174). Bu özelliklerin gereksinimlerini karşılayabilecek, eğitim, sanat ve görsel sanatlar eğitimi gibi temel kavramlar incelenmiştir.

2.1.1. Eğitim. İnsanlık tarihi ile insanlar az zamanda nitelikli bireylerin yetişmesi konusunda çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Tüm toplumlar varlıklarını devam ettirebilmek için bilgi ve becerileri ile deneyimlerini yeni nesillere aktarma ihtiyacı duymuşlardır. Bunu yaparken de çeşitli kurumlar oluşmuştur ki bunlar eğitim kurumlarıdır (Keskinkılıç, 2014, s.3).

“Eğitim ile ilgili her bir uygulama ve kazanım, eğitimin ne olduğu ve nasıl olması gerektiği hususunda yeni görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur” (Keskinkılıç, 2014, s.3). Eğitim; kişinin zihinsel, bedensel, duygusal ve topluma ait davranışlarının, istenilen yönde geliştirilmesidir (Akyüz, 2016, s.2). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 42’de “kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz” denilmektedir. Eğitimin kalitesinin yükseltilmesi ve toplum geneline yaygınlaştırılması ise bir zorunluluktur. Eğitimin her aşamasında bilgi, beceri ve değerlere sahip bireyler yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu konuda Erbay eğitimin, bireyin iyi ile doğru olana ulaşabilmesi için gerekli görülen bir üretim süreci

oluşuna (1997, s. 3). Pring ise, ideal eğitimin, farklı isteklere cevap verebilen, öğretilbilir ve pratik amaçlı olması gerektiğine dikkat çekmiştir (2010, s.4-22).

“Hiç şüphesiz ki eğitim, bir toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurmasının en önemli araçlarından biridir. Bireyin yaratıcılık ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesinde, ayrıca kendini ifade etme gücünün arttırılmasında eğitimin rolü büyüktür” (Özsoy, 2007, s.25). Tanilli eğitimi, “kişiyi akli, duyguları ve davranışlarıyla bütünüyle ele alan bir oluşturma ve yönlendirme eylemi” olarak tanımlar (2008, s.3-4).

Eğitimin amacı Onbirinci Kalkınma Planında şöyle belirtilmiştir: “Tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi sağlanarak düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, özgüveni yüksek ve sorumluluk duygusu gelişmiş, girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, demokratik değerleri ve milli kültürü özümsemiş, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, teknoloji kullanımına yatkın, üretken ve mutlu birey yetiştirmek temel amaçtır” (2019, s.126).

Eğitimde kalite, erişilebilir olma, herkese eğitim hakkı, sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal kazanımların sosyal yaşama dahil edilebilirliği son derece önemlidir. Toplumsal yaşam kalitesinin yükseltilmesi için, teknolojik ve bilimsel, ekonomik ve sosyal gelişmelerin sağlanmasında yeni neslin eğitime yapılacak yatırım en önemli yatırımlardan biridir.

2.1.2. Sanat. Tarihsel süreçte sanat, yaşamın gerekliliği, bilinçaltının ve içgüdüsellüğün etkisi olarak kendini göstermiştir ve insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır.

“Sanat kelimesi Arapça bir kelimedir ve sana’a kökünden gelen ‘yapmak, üretmek’ anlamında bir mastardır” (Bozkurt, 1995). Mülayim’e göre (1994) “sanat, bir insan işi olarak, insanın kendini ifade etme yollarından biridir”. Başka bir tarifile, “insanların gördükleri, duydukları, hissettikleri olayları ve güzellikleri, estetik bir heyecan uyandıracak şekilde ifade etmesidir” (Çam, 1994; Akdoğan, 2010). Tolstoy’a göre (2007) sanat, “Sıkıntı sürecinde olgunlaşan, düşünceyle yoğunlaşan, emekle hazırlanan ve en iyiyi vermeyi amaçlayan

faaliyettir". Stokrocki & Kırışoğlu'na g3re sanat, bireysel dűşünűldűđnde duyguları, dűşünceleri, hayalleri ve insanın kendini gerçekteşirmesini sağlamakta yardımcı bir araç; toplumsal dűşünűldűđnde ise birleştirici bir kűltür dinamiğidir (1997). Erbay'a g3re "bir tasarının, duygunun veya gűzelliđin anlatılmasında kullanılan yöntemlerin tümű ve bu yöntemler sonucunda ulaşılan üstün yaratıcılık gücüdür sanat" (1997, s.5). Ya da Uludađ'ın yorumuyla, "insanla nesnel gerçeklik arasındaki estetiksel ilişki ve hořa giden uyumlar çabasıdır" (1993, s.129). Bařka bir tanımla sanat, "bireyin evrensel dilde duygu ve dűşüncelerini ifade edebilme yöntemlerinden biridir ve kendi özü gereği, özel bir üretim tarzı olduğu gibi, aynı zamanda toplumsal bir bilinç biçimidir" (Sanat Ansiklopedisi, 1991, s.346). Eric Moody "Art and Politics" isimli kitabında Andrew Brington ve Nicolas Pearson'a g3re sanatın tanımına yer vermiştir: "Sanat, çok özel insanlar tarafından yapılan, çok özel faaliyetlerdir"(1992, s.42). Lackyani, Sutsima ise sanatı bir yaratım süreci olarak tanımlamıştır (Lambert, 2013, s.10). Ayrıca Gandhi sanatı, ruhun dışavurumu; Wickiser sınırı olmayan evrensel bir dışavurum; Eflatun (Platon) ise sanatı, yansıtma (mimesis) olarak tanımlamıştır. Charles Lalo da "hayattan uzak ya da hayata yakın olan değil, hayatın içinde olmak zorunda olan" diyerek sanatın önemini vurgulamıştır (Dominique; Lalo, 1990, s.46).

Sanat, her zaman ve her yerde birbirine karşıt iki eylemi birleştirir. Bunlardan biri evrensel gűzelin doğrudan yaratılması, diğerisi ise kişinin yaşantısının estetik olarak dile getirilmesidir. Bu olgulardan ilki nesnel, ikincisi ise öznel. Sanat, nesnel ile öznel olanı bir araya getirir (Mondrian, 1964, s.1).

Görsel sanatlar ve sanat denildiğinde genellikle, resim, heykel, seramik gibi nesnelere oluşturduğu plastik sanatlar veya görsel sanatlar kavramları akla gelir. Bunun temelinde hoşa gideni ve estetik olanı bulma kaygısı yatar. Halbuki sanat, hayatın içindedir ve her yerde karşımıza çıkmaktadır.

Sanat, toplum tarafından zaman içinde değişmekte ve gelişmektedir. Çağdaş toplumlarda yaşanan teknolojik gelişmeler sanat eğitiminin kalitesinin belirlenmesinde önemli bir faktördür (Erbay, 1997, s.3).

2.1.3. Sanat eğitimi. İnsan düşünen bir varlıktır. Düşündükçe kendini farklı açılardan tamamlayabilmenin yollarını aramakta ve değişim göstermektedir. Bu değişim, bireyin yeteneklerini ve yeterliklerini aşmasını gerektirmektedir. Bunun için birey, her yönden kendini geliştirmelidir. Kendini bilgisel açıdan donatan birey, zamanla duygusal açıdan da beslenmek ister, işte bu aşamada da sanat eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Duygu ve düşüncelere hitap eden bir eğitim daima kalıcı olmaktadır. Sanat eğitimi bilgisel açıdan kendini donatmış bireyin duygusal açıdan da desteklenmesine yardım etmekte ve toplumda başarılı bir birey olmanın kapısını aralamaktadır.

Kırıçoğlu “sanat, okul izlencelerinde öğretimi zorunlu hem bir bilgi ve uygulama alanı, hem de bir kültür değeri olarak yaşam boyu sürmesi istenen geniş kapsamlı bir eğitim alanıdır. Sanat ancak eğitim ve öğretimle yaşam boyu sürecek bir gereksinime dönüşür” demiştir (2015, s. 1). İnsanın eğitimi yaşam boyu ve bir bütünlük içerisinde süregelmekte ve sanat eğitimi de bunun bir parçasını oluşturmaktadır. Sanat eğitimi alan öğrencilerin, hayata sosyal katılım sağlamaları amaçlanmaktadır (Erbay, 1997, s.4). Türkdoğan’a göre ise sanat eğitimi, duygu ve düşünceleri aktarabilmek, yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak ve yeteneklerin ortaya çıkmasını sağlamak amacıyla yapılmakta ayrıca donanımlı kişilerin eşliğinde yürütülmekte olan tüm eğitim çabalarıdır (1981, s.17).

Sanat eğitimi sayesinde çocuklar kendilerini özgürce ifade edebilecekleri ortamın bir parçası haline gelmektedirler. Kendini özgürce ifade edebilen çocukların kişilikleri gelişmekte ve kendine güven duygusu artmaktadır. Sanat eğitimi özgür, barışçı, insancıl, yaratıcı, yeniliklere açık, geleceğe güvenle bakabilecek çocukların yetişmesi için değiştirilemez bir ögedir (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.11). Benzer şekilde Ünver de “çağdaş insan yalnızca

sanat eserini değil, yaşadığı dünyayı doğru algılayabilen, kritik yapabilen, duyarlı, kendini ifade edebilen özellikte olmalıdır. Bu özellikleri ortaya koyan ve yaşatan disiplin de sanat eğitimidir” demiştir (2002, s. 101).

Sanat eğitiminde imge ve sembollerle dünyayı ve tarihi anlamlandırmak mümkündür (National Art Education Association [NAEA], 2014, s.2). Bu anlamlandırma sanat eğitiminin hedeflenen kazanımları ile ilişkilidir. Gözlem yapma, özgün davranma ve pratik düşünme becerileri sanat eğitimi yoluyla desteklenmekte ve geliştirilmektedir. Görsel sanat eğitimi ile olayların fiziki varlığı gerçekleşmeden de zihinde hayal edilerek anlama ve oluşturma gücü artmakta, el becerisi ve teorik ile pratik arasındaki bağ kurma becerisi gelişmektedir (Yolcu, 2004, s.91). Görsel sanatlar eğitimi, bireyin çevresinde olup bitene karşı kendini görebilmesine ve farklı şekillerde kendini ifade edebilmesine zemin hazırlayan etkili araçlardan biridir. Görsel sanatlar, bireyin duygusal gelişimine katkı sağlamakta, yaratıcılığını arttırmakta, farklı fikirler üretebilmesini sağlamakta, dolayısıyla sorun çözme becerilerini geliştirmekte; sanatsal bakış açısı, gördüğünü anlayabilme-anlamlandırabilme yeteneği, eleştirel düşünebilme ve estetik muhakeme yeteneği kazandırmakta; farklı fikirlere, kültürlere ve kültürel miraslara da saygı göstererek, empati kurabilmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu yönüyle toplumlar arasında bağlayıcı etkisi vardır. Ayrıca görsel sanatlar, tarihimizi, kültürümüzü aktarırken, kim olduğumuzun da farkına varmamızı sağlar.

Sanat eğitimi ile birey, özgür düşünme ve çağdaş yaşama olanağı kazanır. Böylelikle toplumda birbirine saygı duyan, birbirini anlayan ve eleştirebilen insanların yetiştirilmesine imkân sağlanmaktadır. Başka bir deyişle sanat eğitimi, yaşama özgün biçimler kazandırmaktadır. “Kültürlerin anlaşılmasını sağlamanın dışında, kendi kültürümüze sahip çıkma, onu yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarmada etkin bir rol üstlenmekte ve bu açıdan, görsel sanatlar eğitimi, eğitimin her basamağında herkes için gerekli bir hal almaktadır.

Çünkü nitelikli bir sanat eğitimi çağdaş dünyada var olma şartlarından biridir” (Özsoy, 2003, s.51).

“Sanat eğitimi, estetik kaygıların öğretilmesi ve bunlardan kurgusal sonuçların çıkarılmasına yardımcı olmaktadır. Böylece sanat ürünleri aracılığıyla duygular kişisel paylaşımlar halini almaktadırlar. Bilimde doğruyu arayan insan; sanatta güzeli bulmaya çalışmış ve bütün bu arayışlar da aslında insanın kendisini bulma çabasından kaynaklanmıştır” (Erbay, 1997, s.3). “Sanat eğitimi insanlarda duyarlılık sınırlarını zorlamakta, o sınırın daha fazla genişlemesini olanaklı kılmaktadır. Bu yolla insan kendini bir kez de bu yönü ile tanıma olanağı bulmakta ve ‘kişi’ olma, olabilme yolunda daha bilinçli hareket etmektedir” (Erinç, 1998, s.12).

“Paul Klee de, “sanat eğitimi biçim oluşturan düşünme etkinliğidir. Sanat ve eğitim düşünmeye dayanmalıdır” demiştir (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.1). Artut, “bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmesi için, yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan tüm eğitim çabasına sanat eğitimi” demiştir (2006, s.89).

Sanat eğitimi bireyin estetik anlayışının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılığın olgunlaştırılması için verilen eğitim çabasıdır. Bireye ruhsal ve bedensel açıdan olgunluk kazandırır. Günümüzde sanat eğitimi dersleri bireylerin gelişim alanlarını etki altına alır ve olumlu yönde gelişmeyi sağlayacak bir ortam imkanı sağlar. Öğrencilerin kendilerini rahatlıkla ifade edebildikleri ortamda öğrenme kolaylaşır (Erim & Caferoğlu, 2012, s.341). Genç insanların yaratıcılıklarının desteklenmesi için sanat eğitiminin önemi üzerinde duran araştırmalar, eğitim kalitesinin sürekli olarak artırılması gerekliliğini işaret etmektedirler.

Arnstine Donald Art Education Theories (1985) isimli kitabında;

“Eğer okullarda sanat eğitimi öğretilmezse, okulların eğitici görevi de azalır. Başarılı bir eğitim, insanı değiştirir ve bu değişim insanda her yönden gerçekleşmek durumundadır. Kişi bilgisel açıdan donatılırken, paylaşmayı, kendi yeteneklerini

sunmayı öğrenmek zorundadır. İnsanoğlu duygusuz ve sadece beyniyle hareket eden bir canlı olsaydı, belki de sanat eğitime hiç ihtiyaç olmazdı. Fakat insan düşünen ve hisseden bir canlıdır. İşte bu özellik sanat eğitimini vazgeçilmez yapmaktadır. Bilgi çabuk öğrenilir, çabuk da unutulur. Oysa kişinin duygularına ve düşüncelerine yani insani niteliklerine hitap eden öğrenme bireyi topluma hazırlar ve ona başarı yolunu açar.” sözleriyle sanat eğitiminin önemini vurgulamaktadır. (Aktaran: Erbay, 1997, s.4)

Eğitim ile sanatın değişik konumlarda, boyut ve ağırlıkta bir araya geldiğini ifade eden Kırıçoğlu, “Çevre ile ilk tanışma, görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi, daha sonra ürün verme ve bu üründen tat alma olarak gelişir. Okul düzeyinde ise, sanatsal ve estetik bilgi ve deneyimlerin çocuğa, gence, yetişkine bir sistem içinde kazandırıldığı bir disiplin alanı olur. Burada artık sanat; ürünü, tarihi, eleştirisi ve estetiği ile öğretilen ve öğrenilen bir ders olma durumundadır” demiştir (1990, s.85).

“Nitelikli bir sanat eğitimi ise, sanat eğitiminin öneminin farkında olan bir bakış açısı, çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyen bir öğretim programı, nitelikli sanat eğitimcisi, yeterli ders saati, amaca uygun fiziki donanım ve araç-gereç ile gerçekleşir” (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.4). Okullardaki görsel sanatlar eğitimi, öğrencilerin sanatsal çalışma aracılığıyla düşünme, görme, kavrama, uygulama ve dokunma kapasitelerinin estetik tutumları ile birlikte süreç içerisinde ilerleyip geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Öğrenci bir malzemeye biçim vererek, yaratıcı gücünü ortaya koymakta, yapılan etkinlik ve kullanılan malzemeye bağlı olarak pek çok duyu organı üzerinden deneyim elde edilmektedir. Tüm bu süreç beynin en geniş şekilde kullanılmasına katkı sağlamaktadır (Telli, 1996, s.41).

Sanat, insanlık tarihinin her döneminde farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Özsoy’a göre (2007, s.61) “Görsel Sanatlar eğitimi, basit tanımlamayla bireylerin sanatla eğitimidir ve

resim, heykel, seramik, geleneksel sanatlar gibi görsel sanatların ve tasarım alanlarının yaygın eğitim ve öğretimini içermektedir”. Günümüzün eğitim anlayışında ‘bütünsel yaklaşım’ yani bireyin düşünsel, duygusal ve algısal açılardan bir bütün olarak eğitilmesi hedeflenmektedir. Bu anlayış sanat eğitimini önemli bir noktaya getirmektedir (Doğan, 2015, s.20). Çünkü sanat eğitimi, bireyin demokratik bir vatandaş olabilmesi ve belirli değerlerin pekiştirilmesi ve değiştirilmesi için ihtiyaç duyduğu tutuma katkı sağlayacak içeriğe sahiptir. Sanat eğitimi, görsel sanatlar, sanat tarihi ve sanat felsefesi okumalarını kapsamaktadır. Buradaki okuma faaliyeti oldukça önemlidir; çünkü bireyin demokratik vatandaşlık kültürünün oluşması sivil okuryazarlık gerektirir ve bu da sadece gerçekleri ve kurumsal yapıları anlamının ötesinde bir yorumdur (Williams, 2016, s.7). Buna ek olarak Kemal Güçlüol, görsel sanatlar, çevremizdeki farklı unsurları birbiriyle uyumlu hale getirerek bir bütün halinde algılayabilmemizi sağlar” demiştir (1990, s.11). MEB’in tanımına göre “Görsel sanatlar kavramı, bazen bir amaca yönelik olarak bazen de estetik kaygılar ile sanatsal düzenleme eleman ve tasarım ilkelerini dikkate alıp, hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkan eserleri ifade eder. Bu eserler mimari yapı, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğraf gibi sanat eserleridir” (2013, s.1). Görsel sanatlar eğitimi genel olarak resim, uygulamalı sanatlar, seramik, heykel, fotoğraf, grafik tasarım, film, tekstil, endüstri tasarımı, mimarlık ve moda tasarımı gibi geniş bir alanı barındırırken, dar anlamıyla okullarda öğretilen resim derslerini temsil etmektedir. Her iki durumda da yetişmekte olan bireylerin genel eğitim süreci içerisinde öngörülmektedir (San, 2003, s.17). Çevreyle ilk tanışma, buna bağlı geçen anlamlandırma ve düzenleme süreci aslında görsel sanatlar eğitiminin başlangıcı sayılmaktadır. Sonrasında çocuğun kendi kendine eser üretimi ve üretimden haz alması ise sanat eğitiminin kendiliğinden oluşan kazanımlarıdır. Okul düzeyinde sanatsal bilgi ve deneyimin öğrenciye aktarımı, sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve uygulama sanat eğitiminin bütünü oluşturur (Kırışoğlu, 2005, s.99).

Sanatsal biliş alanı, sadece beceri ile değil akılla, yetenekle ve yaratma ile kendine özgü simgeler yaratmayı ve bu simgeleri okumayı da kapsamaktadır; bu ancak sanat eğitimiyle kazanılacak bir davranıştır. Goodman, “Eğer öğrencilere simgesel anlamda nitelikli biçimler yaratmayı ve o biçimleri okumayı öğretemezsek, onlar görsel anlamda cahil kalacaklardır” demiştir (Goodman, 1982; Kırışoğlu, 2009, s.14). Michael Steven “Art Education” isimli kitabında, Peter Gilpin’in “doğa, kibar biçimleriyle etkileyici bir depodur. Sanatçı, bir sihirbaz gibi, onu kendi zevkine göre elinin bir hareketiyle var eder. Sanat eğitiminde çocuklar da bu şekilde eğitilmelidirler” sözüyle hayal gücünün eğitime yansması gerekliliği konusuna değinmiştir (Steven, 1968, s.32). “Öğrencinin görsel eğitim yoluyla kazanacağı biçim ve renk duyarlılığı, yaşamı boyunca kalacak ve gerek toplumsal, gerekse mesleki ve ekonomik davranışlarını, kısaca tüm yaşamını etkileyecektir” (Erbay, 1997, s.24). Görsel sanatlar eğitimi sayesinde, bireyler üretken ve dolayısıyla mutlu olmaktadır, iletişim becerileri kuvvetlenmekte ve birey kendini dünya üzerinde değerli hissetmektedir. Bu nedenle sanat eğitimi herkes için gereklidir.

2.2. Sanat Eğitiminin Amaçları

Her insan doğuştan bazı yeteneklerle dünyaya gelmektedir. İnsanlar yeteneklerini ve yaratıcılıklarını dışa vurabildikleri durumlarda kendini gerçekleştirebilmektedirler. İnsanın kendini tanıması, sağlıklı ve özgür bir kişilik ortaya koyabilmesi için ise uygun eğitim ortamının sağlanması gerekmektedir. Kişi, kendini gerçekleştirme, hayattan haz alma, bilgilenme ve deneyim kazanma, estetik bakış açısı kazanma, çevresiyle olan ilişkisini sağlıklı bir şekilde sürdürebilme ve anlamlandırabilme gibi gelişimleri sanat yoluyla eğitim ile elde edebilmektedir.

“Algılama, görmeyi öğrenme, beğeni ve estetik değerlerin oluşmasıyla başlayan sanat eğitimi süreci, yaratma ve bundan zevk alma olarak gelişimini sürdürmektedir” (Gürtuna, 2004, s.15). Ayrıca bireyler, öğrendiklerini hayata geçirmeye başlamakta, sanat eğitimiyle

geliştirdiği güzeli arama yeteneği ona yaşamının her evresinde faydalı olmaktadır (Erbay, 1997, s.24). “Sanat eğitimi, tüm bireyleri çocukluklarından başlayarak, kültürel açıdan yetiştirdiği; sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirirken, çok ve çeşitli bir okuryazarlığı basamak basamak inşa ettiği için yararlıdır” (Özsoy, 2007, s.50). Bu sayede çocuk kendini özgürce ifade edebildiği bir ortamda hissetmektedir. Bu his, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde, kendine güvenmesinde önemli rol oynamaktadır. “Özgür, barışçı, insancıl, yaratıcı, toplumu ile bütünleşmiş, değişen şartlara göre kendini yenileyebilen, geleceğin izlerini yansıtan çocukların yetişmesi için vazgeçilmezdir” (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.11). Sanat bireyin yaşamını anlamlı kılmakta, düşünce alanını genişletmekte ve kişiyi daha iyi bir dünya kurmaya itmektedir. Bu bağlamda “sanat ve kültür eğitimi salt sanatsal değerlerin ve ilkelerin değil, bireysel, kültürel, toplumsal, tarihsel bütün değerlerin sorgulanmasında, öğretilmesinde ve öğrenilmesinde etkin bir eğitim ve öğretim alanıdır” (Kırıçoğlu, 2014, s.9). Öğrencilerin sanat eğitimi yoluyla kazanacakları bilgi, deneyim ve davranışlar onların iyi yetişmiş birer birey olmaları için çok önemlidir. Sanat eğitimi, bilmenin, görmenin ve anlamının bir yoludur, bu eğitimi alan birey günlük hayatı, mesleki hayatı ve boş zamanları arasında bütünlük oluşturmakta ve kendini nasıl ifade edebileceğini ve nasıl iletişim kurabileceğini öğrenmektedir. Bireylerin sanatsal ifade ve sanatsal tepkilerini, zengin sanatsal deneyimler halinde yaşamalarına da yine sanat eğitimi yoluyla ortam hazırlanmakta ve izin verilmektedir (Adenle, 2012, s.10).

Öğrencilerin sanat yolu ile edinecekleri bilgi, düşünce ve deneyimleri ele alan MEB İlkokul Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı amaçları:

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,

- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
  - Güncel kültür-sanat nesnelere/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen,
  - Kendi kültürü ile diğer kültürlere ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
  - Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
  - Görsel Sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
  - Sanat alanında etik davranış gösteren,
  - Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
  - Görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (2018).”
- Şeklinde yer almaktadır.

MEB’ in Öğretim Programı’nda Görsel Sanatlar Dersinin amaçlarından da anlaşılacağı gibi sanat eğitimi bireylerin görsel sanatlar alanında kültürel ve teknik alan bilgisini, uygulama becerini, anlayışını ve görsel algı gücünü geliştirmeyi hedeflemektedir. Sanat eğitiminin geniş kapsamlı amaçları içinde Kırıçoğlu; “duyguların dışavurumu, yaratıcılığın ortaya çıkarılması, düş gücünün geliştirilmesi, dengeli kişilik, kültürel kimlik oluşturma ve yurttaşlık bilincine sahip kişiler yetiştirme gibi amaçları” da sayar (2009, s.10). Güçlüol, sanat eğitiminin amacını “bireylerin çevresindeki güzelliklerin farkında ve bunların değerlerini anlayabilecek, estetik duyguları gelişmiş, güzel sanat eserlerini tanıyan ve seven, ince ve üstün karakterli kişiler yetiştirmektir” şeklinde açıklamaktadır (1990, s.11). Erbay ise; plastik sanatlar eğitiminin amacının; öğrencilerin asıl hayat deneyimleri ile sanatın bağlantısının, eğitim programlarında belirlenmesi gerektiğinin önemini vurgulamaktadır (1997, s.204).

Sanat, eğitimde bütünüyle temel teşkil etmektedir. Çünkü öğrenciler konuşmaya başlamadan çok uzun zaman önce sanat aracılığıyla (resimlerle) iletişim kurmaya ve düşünmeye başlamaktadırlar. Bazı öğrenciler daha sonra da sanat aracılığıyla konuşmaya, öğrenmeye ve düşünmeye daha da iyi olarak devam etmekte ve problem çözmeyi, yüksek

düşünmeyi, esnekliği ve organizasyon yapmayı bu yolla sürdürmektedirler. Sanat eğitimi, eğitimin geliştirilebilmesi için en gerekli unsurlardan biridir (Hurwitz & Day, 1995, s.8). Öyle ki, eğitim sürecinin kazanımlarının yerine getirilmesinde, yaratıcılık yeteneği kazanılmasında, meraklı, üretken, duyarlı, estetik algısı yüksek, yapıcı ve özgün fikirler ortaya koyabilen bireylerin yetiştirilmesinde bir araç olarak düşünülmelidir. Bu şekilde görme, algılama ve düşünmenin farklı yolları öğrenilmekte ve gerçek ile hayal dünyasının beslenmesi sağlanmaktadır.

Sanat eğitimi özgünlük, merak, gözlem ve kişisel yaklaşımları desteklemekte, olayları, hayal ederek zihinde canlandırabilme gücünü arttırmaktadır (Yolcu, 2004, s.91). Adenle, ardışık ve kümülatif bilgi sağlayan sanat programları estetik yargılama, beceriler ve yetenekleri güçlendirmek içindir, demiştir (2012, s.12). Çevresine duyarlı hale gelen bireylerin çalışmalarında temel olan, düşünsel faaliyetler, uygulama ve sonuç ortaya koyma becerilerinin gelişimidir (Çapar, 2008, s.114). Görsel sanatlar eğitimi ile bu becerileri kazanan birey, zamanla kendini ifade edebilmenin verdiği özgüven duygusu ve hazla iç dünyasını anlamlandırabilmektedir (Çeçen, 2002, s.166). Ayrıca “estetik bir bilinç kazanan ve çevresini güzelleştirebilen bireyler, kendi kültürleri ve dünya kültürlerini; bu kültürlerin yarattığı sanat eserlerini inceleyerek, bilinçli birer birey olarak toplumdaki yerlerini alacaklardır” (Doğan, 2015, s.22). Magor (2000), eğitim sanatla birleştiğinde benzersiz ve vazgeçilmez bileşeni oluşturur demiştir. Lakhyani ise sanat eğitimi, dünyamıza şekil verirken, estetik olgunluk ve duyarlılığı geliştirmeyi amaçlar, demiştir (2012, s.13-14). Görsel sanatlar eğitiminin temeli olan görsel algının temelinde estetik algı gelmektedir. “Sanat eğitimi de bu yönüyle bilinçli algılamaya yöneltme eğitimidir. Burada, araştırma, seçme, önemli özelliği kavrama, sadeleştirme, soyutlama, analiz ve sentez yapma, tamamlama düzeltme, kıyaslama, problem çözme, birleştirme, ayırt etme ve anlam bütünlüğüne ulaştırma gibi işlevler söz konusudur” (Gençaydın, 1993, s.3).

Günümüzde sanat eğitimi, içerisinde sanatsal üretim, estetik algı, sanat eleştirisi ve sanat tarihi barındırması nedeniyle, küreselleşen dünyada, bireyin farkındalığını besleyerek onu ait olduğu kültürü korumaya yönlendirmektedir. “Sanat eğitimi özellikle yeni yetişen kuşaklar başta olmak üzere, tüm insanlara yönelen, sanatı ve sanatsallığı devingen değişkenliği içinde kavratan, yaşamsal değerini belirleyen ve yaratıcılığı sanat ve düşün alanında geliştirme amacını taşıyan bir eğitsel program bütünüdür. Bu yönüyle sanat eğitimi sadece sanatçı eğitimi anlamına gelmemektedir” (Eripek, 1993, s.3). Yaşamı daha anlamlı hale getirebilmek ve hayattan zevk almak adına sanat eğitimi her bireye verilmelidir. Sanat eğitimi herkes için gereklidir ve asla lüks olarak görülmemelidir.

2.3. Türkiye’de Görsel Sanatlar Dersi

Ülkemizde sanat eğitiminin örgün eğitime dahil edilmesi süreci 18. yüzyılda başlamıştır. İlk olarak İstanbul’un fethiyle (1453) başlayan Batı ile etkileşimler beraberinde Batılı ressamın bu topraklara ilgisini arttırmıştır. Bu manada İstanbul’a ilk gelen ressam Pierre de Coeck’tir (1533). Coeck, gravür ve suluboya tekniğini kullanarak ve akademik kurallara uygun olarak sultanın, sportif oyunların, resmigeçit törenlerinin ve özellikle İstanbul’un resimlerini yapmıştır. Ardından gelen sanatçılar da aynı şekilde çalışmalara devam etmişlerdir. Süregelen bu etkileşimler 18. yüzyıl sonlarına doğru padişahlar tarafından desteklenmişlerdir. Örneğin, Mühendishane-i Berr-i Hümayun (Mühendis Okulu) (1795) III. Selim zamanında kurulmuş ve programında resim derslerine yer vermiş ilk kurumdur. Sonrasında, Mekteb-i Harbiye-i Şahane (Harp Okulu), Mekteb-i Tıbbiye (Tıp Okulu)’de de resim dersleri verilmiştir (Ünver, 2002, s.17). Ayrıca Osmanlı resim sanatı minyatür alanında en güzel örneklerini bu dönemde vermiştir (Erbay, 1997, s.132).

“1835 yılında seçilen bir grup genç İngiltere’ye eğitim almaları için gönderilmiştir. Aynı şekilde 1860’ta da İbrahim Ethem Paşa tarafından Paris’e bu kez hukuk eğitimi için gönderilen Osman Hamdi, İstanbul’a bir ressam olarak dönmüştür. Osman Hamdi, müzecilik

ve arkeoloji çalışmalarının yanında eğitimle de ilgilenmiştir. İlk olarak Sanayi-i Nefise (Güzel Sanatlar Akademisi)'nin açılmasına ön ayak olmuş ve müdürlüğünü yapmıştır. Bu okuldan mezun olanların bir kısmı Avrupa'ya giderek resim eğitimlerini sürdürmüşler, bir kısmı ise yine bu okula hoca olarak atanmışlardır” (Artut, 2006, s.119). “Sanayi-i Nefise mektebinin resim atölyelerinde yapılan çalışmalar, Türkiye'deki resim eğitiminin akademik bir disipline sokulması açısından iyi bir adım olmuştur” (Tansuğ, 1993, s.52).

1908'de Avrupa'dan dönen ressamaların bazıları Türk Plastik Sanatlar Grubunu oluşturmuşlardır. 1909'da Meşrutiyetin ilanıyla her dalda Avrupa'ya gönderilmek üzere öğrenciler yarışmalarla seçilmiştir. İbrahim Çallı, Ruhi ve Hikmet Onat, Hüseyin Avni Lifij, Feyhaman Duran yurt dışına eğitim için gönderilen öğrencilerdendir (Erbay, 1997, s.135).

“1923'de Cumhuriyetle birlikte Tezyinat (Süsleme) bölümü kurulan ve 1928'de Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüşen bu kurumda var olan bölümlerin yanı sıra (resim, heykel ve mimarlık) seramik, iç mimari, grafik ve afiş, tezyinat bölümü içerisinde uzmanlık dalları kurulmuştur. Türkiye'nin Batılı anlamda sanat eğitimi veren ilk yüksekokulu olan bu kurumun adı 1969 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, 1982'de de Mimar Sinan Üniversitesi olarak değişmiştir” (Özsoy, 2007, s.77).

“Cumhuriyet döneminde yeni kültür politikaları gereği, hükümetin davetiyle, John Dewey Türkiye'ye gelmiş, yapılan ortak çalışmalar ve belirlenen ilkeler ve öneriler doğrultusunda 1926 yılında kurulan Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsünde 1932'de resim bölümü açılmıştır” (Ünver, 2002, s.19). Bu bölümün açılmasıyla, resim-iş öğretmeni yetiştirme görevi bu kuruma devredilmiştir (Özsoy, 2007, s.78).

1932 Yılında Atatürk tarafından kurulan halk evlerinin 1951 yılında sayısı 477 olmuş, halk evlerinin oluşturduğu çalışma kollarından birisi de bugünkü sanat anlayışına yakın etkinlikleri kapsamıştır (Ünver, 2002, s.19).

1940'lardaki en önemli oluşum ise köy enstitüleridir. Köy enstitülerinde sanat derslerine, özellikle de üretime dönük iş eğitime geniş yer verilmiştir (Artut, 2006, s.120). Köy Enstitülerinde verilen sanat eğitimi ile köyün her açıdan gelişmesi amaçlanmış ve bu tutum sanatın, memleketin her köşesine yayılmasında önemli bir rol oynamıştır.

“1938'de başlayan geleneksel disiplinlere dönüş eğilimi resim derslerinin saatinin azalmasına ve ağırlığın sosyal bilgilere verilmesine neden olmuştur. Akabinde 1949 tarihine kadar ortaöğretimde resim dersi bir saat olarak devam etmiştir. Ancak resim ders sürelerinin azaltılmasına öğretmen yetersizliği de eklenince istenilen başarının sağlanamadığı görülmüştür” (Telli, 1990, s.21).

“1946-1947 yılında İstanbul Öğretmen Okulu'nda Resim-İş ve Müzik Semineri açılmıştır. Seminerin amacı, ilkokullara sanat eğitimi alanında yetişmiş elemanlar göndermek, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-iş bölümüne hazır öğrenciler alabilmektir. Bir yıl sonra kapatılan bu seminer 1951' de ve 1963' de tekrar Resim-iş alanında gündeme gelmiştir” (Altinkurt, 2005, s.130).

1949 Yılında ortaokul programına iş bilgisi ve yazı dersleri konulmuştur. 1952 Yılında liselerde müzik ve resim derslerinin seçmeli olmasına karar verilmiş ve 1956' da bu derslerden resim seçen öğrencilerin, Edebiyat bölümü son sınıfta bu dersin bir saatini sanat tarihi olarak alabilecekleri duyurulmuştur. Bir süre program bu şekilde yürütüldüyse de 1978' de zorunlu ders olarak verilmesi düşünülen sanat eğitimi, turizm dersi ile değiştirilmiş ve zorunlu olmasından vazgeçilmiştir (Artut, 2006, s.120). Bu sırada çağdaşlaşmanın ihtiyaçlarından biri olan ürün ortaya koyma zorunluluğu bir araştırma ve eğitim problemi olarak ele alınmış ve kültürel programların geliştirilmesi adına İstanbul' da, 1957' de Bakanlar Kurulu kararıyla Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu kurulmuştur. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Bauhaus ekolü ile kurulmuş, çağın gereksinim duyduğu yenilikçi, araştırmacı, uygulamacı, yaratıcı ve kişilik sahibi bireyler yetiştirmeyi hedef olarak

belirlemiştir. Bu hedefle, eğitim programları sürekli yenilenmiştir. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, 1982 yılında, Marmara Üniversitesi bünyesine katılmıştır (Aslıer, 1967, s.5).

Bütün bu gelişmeleri ve gayretleri, 1990 yılında açılan güzel sanatlar liseleri pekiştirmiştir. “1994-1997 yılları arasında yürütülen Eğitim Fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenerek güzel sanatlar eğitimi ve ilköğretim bölümlerinde okutulacak sanat derslerine yönelik kaynak öğretim materyali niteliğinde kitaplar hazırlanarak uygulamaya konulmuştur” (Artut, 2006, s.120).

“Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nin açılışı, ilköğretimden sonra yetenekli öğrencilerin yönlendirilmeleri açısından, Türkiye’de sanat eğitimi alanında belki de en önemli gelişmelerden biridir” (Tebliğler Dergisi, 1990, s.774). 15 Ekim 1990 tarihli 2323 sayılı Tebliğler Dergisinde okulun kuruluş amaçları güzel sanatlar dallarında “yetenekli öğrencilerin yaratıcı, yapıcı ve yorumcu yeteneğini geliştirmek, araştırmacı ve geliştirici çalışmalara yöneltmek, yetenekleri doğrultusunda bağımsız, doğru yorumlar ve uygulamalar yapabilecek yaratıcı kişiler olarak yetiştirmek ve öğrencilerin ulusal ve evrensel, tarihi ve yeni sanat eserlerini tanımaları ve anlamalarına yardımcı olmaktır” şeklinde belirlenmiştir. “Okullarda Fonetik (müzik), plastik sanatlar (resim-heykel), drama (sahne ve görüntü) sanatları bölümleri bulunabilir. Yine okullarda eğitim-öğretim, ortak dersler sanat dersleri, seçmeli dersler, alan uygulamaları ve etkinlikleri şeklinde düzenlenmiştir” (s.774-775) denilmiştir.

Ünver’e göre “son yıllarda çok sayıda yeni üniversiteler ve bu üniversiteler bünyesinde güzel sanatlar fakülteleri ve resim-iş eğitimi anabilim dallarının açılması ülkemizde sanat eğitimini yaygınlaşmasını sağlamıştır. Ancak temel eğitimden üniversite eğitimine kadar sanat eğitime yönelik nitelik sorunları, çözümsüzlük bağlamında önemini hala korumaktadır” (2002, s.21).

“Dünya, içinde bulunduğumuz yüzyılda hızlı bir değişim sürecinden geçmektedir. Herakletius “Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir” derken evrende kalıcılık bulunmayıp, mutlak bir değişimin söz konusu olduğunu öne sürmüştür. “Değişim, özellikle bilim, sanat ve teknoloji alanındaki değişim, bir toplumun çağdaşlaşması için kaçınılmazdır. Bu değişimin farkında olmak ve gelişimine katkıda bulunmak büyük oranda eğitimle mümkün olabilmektedir” (Oğuz, 2009; Yazar, Gökalp, Ağçıçek, 2013, s.54).

Çağdaş toplum olma, hızla değişen dünyayı takip edebilme doğrultusunda bireylerin gelişmiş, yaratıcı birer kişiliğe sahip olmaları gerekmektedir. Toplumsal sorumluluk bilinci içerisinde, bireyin yaratıcı kişiliğinin ortaya çıkarılmasının bir yolu da insanın sanat eğitimiyle biçimlendirilmesinden geçmektedir (Gençaydın, 1993, s.2).

Bu doğrultuda Resim-iş Eğitimi dersi öğretim programı ilköğretim kurumlarında (1-8. Sınıflar) 2005 yılında yeniden yapılandırılarak Talim ve Terbiye Kurumunun 11.09.2006 tarih ve 351 sayılı kararıyla kabul edilmiştir. Buna göre; Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006'da hazırladığı görsel sanatlar eğitim programına genel yaklaşımında, “günümüz bilişim çağında yaratıcı, girişimci, sorun çözücü, bilgiyi yapılandırıcı ve dönüştürücü bireylere ihtiyaç duyulduğundan bahseder. Bu bağlamda, özellikle çoğu gelişmiş ve bazı gelişmekte olan ülkelerde ‘yapılandırmacılık’ tanımlamasıyla ‘öğrenci merkezli’ yeni bir eğitim uygulama modelinin hayata geçirildiği, ‘öğrenci merkezli’ eğitim modelinin çağın ve günün gereklerine daha uygun olduğu düşünülmektedir. Öğrenci merkezli bu eğitim modeline göre en önemli öge öğrencinin kendisidir. Onun ilgileri, ihtiyaçları ve beklentileri, yapılandırmacı modele uygun olarak hazırlanacak programların, temel ilkelerini oluşturmaktadır. Program, her aşamasında öğrencilerin ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak öğretmene de esneklik sağlayan bir yaklaşıma sahiptir. Öğrenme süreci öğrencinin etkin katılımını, öğretmenin ise rehberliğini sağlayacak bir biçimde düzenlenir” (s. 10). Ayrıca, “Görsel Sanatlar” olarak yeniden adlandırılan Resim-iş Eğitimi Dersi “2006-2007 eğitim

öğretim yılından itibaren 1,2,3,4,5 ve 6. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırılmıştır” (MEB, 2006, s.1) denilmiştir.

Tüm bu gelişimler ve değişimler ülkemizde sanat eğitiminin yaygınlaşmasını sağlasa da sanat eğitime dair niteliksel bazı sorunlar olduğu da görmezden gelinemez. Bu sıkıntıları doğuran nedenlerden biri her iktidar döneminde farklı eğitim politikalarının uygulanmaya çalışılması, bir diğeri ülkemizde sanata verilen önemdir.

Erbay (1997), Resim, heykel, müzik, tiyatro ve dans gibi sanat dalları yüzlerce hatta binlerce yıldır süregelen çabalarla ortaya çıkmıştır. Sanat, insanlığın bireysel katılımıyla eski formları geleceğe taşımıştır. O’ na göre; sanatın gelişimine katkı, insanların sanat alanındaki doğal hassasiyetleri ile mümkün olacaktır. Arısoy da, “sanat eğitimi çağdaş eğitim kavramı içinde yerini almadığı sürece, ülkemizde sürdürülen eğitimimizi çağdaşlaştırma çabalarının yetersiz ve tek yönlü kalacağını” savunmaktadır (1994, s.57).

Ülkemizde, 4+4+4 sistemiyle, ilk ve ortaokullarda haftada 1'er saat görsel sanatlar dersi, ortaokul 7 ve 8. sınıflarda buna ek olarak 2' şer saat teknoloji tasarım dersi; ayrıca görsel sanatlar dersi 4 saate kadar seçmeli ders olarak da alınabilmektedir. Yine MEB'in hazırladığı İlköğretim Kurumları (İlkokul-Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi' nin uygulanması ile ilgili açıklamalar kısmının 6. maddesinde, “Sanat ve Spor grubunda yer alan Görsel Sanatlar, Müzik, Spor ve Fizikî Etkinlikler dersleri öğrencilerin tercihlerine bağlı olarak iki (2) ya da dört (4) ders saati olarak seçilebilir” denilmektedir.

Sanat eğitiminin önceki süreçlerinden daha doğru bir yolda ilerlemesi, ancak karşılaşılan sorunların en aza indirilebilmesi ile gerçekleşebilir.

2.4. İlkokullarda Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

“İlköğretimin temel hedefi erken çocukluk yıllarından başlayarak etkili bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti ile çocukları ilgi, yetenek, gelişim ve öğrenme özellikleri doğrultusunda yaşama ve bir üst öğrenim kurumuna hazırlamaktır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere

bedensel, ruhsal, sosyal yönden sağlıklı, çağdaş insan ve iyi üretici, iyi tüketici, iyi vatandaş olmanın temellerini oluşturmak gerekmektedir. Böylesine önemli bir hedefi üstlenen ilköğretimde, niteliği geliştirmek üzere sistemi oluşturan tüm öğelerin geliştirilmesi amaçlanmalıdır. İlköğretim sisteminin işleyişini doğrudan etkileyen öğeler ise; öğretim programları, öğretme-öğrenme ortamları, öğretmen nitelikleri, yönetici nitelikleri, müfettiş nitelikleri, ana-baba tutumları ve diğer çevrelerdir (yerel yönetim kurumları, sivil toplum örgütleri, vb)” (Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001).

Resmi olarak, sanat eğitiminin ilk aşaması, ilköğretim okullarında yapılmaktadır. Anaokullarından hazırlanarak gelen çocuk, burada öğrenci niteliği kazanmakta ve sanat eğitimi öğrenimini daha sistemli olarak sürdürmektedir. Öğrencinin sanat eğitiminde zihinsel gelişimin bilinmesi, eğitime fayda sağlamaktadır. 7 ve 8 yaşlarındaki çocuklar aktif, kolay heyecanlanan, elle çalışmayı seven ve öğrenmeye hevesli yapıdadırlar, dokunmaktan zevk alırlar, hareketli objelerden hoşlanırlar, sembollerle çalışmayı severler fakat kolay sıkılırlar. Sanat eğitimi çocukların bu gibi özellikleri göz önünde tutularak gerçekleştirilmektedir (Erbay, 1997, s.64-65). “Program; hedeflenen amaçlar doğrultusunda öğrencilerin iş birliği içerisinde kendilerini ifade ederek öğrenebilecekleri, beceri ve deneyim kazanabilecekleri bir yaklaşımı benimsemelidir” (MEB, 2013, s.5).

“Ülkemizde uygulanmakta olan ve son olarak 2013’te güncellenen İlköğretim (İlk Okul ve Orta Okul) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar), Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 24/09/2013 tarihli ve 43769797/101.01/2643510 sayılı yazısı üzerine, , 2014-2015 Öğretim Yılından itibaren 1 ve 5. sınıflardan başlayarak ve kademeli olarak uygulamaya konulmuştur. Söz konusu programa göre ders kitabı hazırlanmaması, 11/09/2006 tarihli ve 351 sayılı kararı ile kabul edilen “İlköğretim Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı” nın, 2014-2015 Öğretim Yılından itibaren 1 ve 5. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırılması kararlaştırılmıştır” (MEB, 2013, s.1).

“Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda genel olarak “öğrencilerin bilgi, duyuş ve psikomotor becerileri elde etmelerini hedefleyen kazanımlar; öğrencilerin yaş ve düzeyine göre ilaveler yapılarak geliştirilebilen, sanat türlerini ve anlamlarını değerlendirmeyi sağlayabilen, farklı kültür-sanat objelerinin karşılaştırılarak yorumlanabileceği mekânların kullanımını teşvik eden, bir sanat eserinin değerini kendi yaş grubuna göre açıklayabilmelerini ve bu bilgiler ışığında kendi çalışmalarını yapabilmelerine olanak veren ifadeleri içermektedir” (MEB, 2013, s.6). Ayrıca sanat eğitimi ders programlarının hazırlanma aşamasında kime, nerde, nasıl eğitim verileceği konuları tartışılırken toplumun kültürel yapısı da dikkate alınmak zorundadır (Erbay, 1997, s.4).

“Gelişim süreci içinde çocuk, model, dış açıklama ve kural olmaksızın deneysel olarak renk yeteneğini ve resim edinmekte, resimsel deneyimler yoluyla güçlükleri aşarak bu yeteneği elde etmektedir” (Başaran, 1983, s.117). İnci San, Sanat Eğitimi Kuramları kitabında “öğrenci artık tek başına olmak yerine grup çalışması ve sosyal etkileşim içinde olmalıdır. Yarışmalar, rekabetler yerine yardımlaşmak ve birbirinden öğrenmek durumundadır. Üretilmiş olanın üzerinde düşünme ya da bilgilendirmeler yerine gerçekleri sorgulamayı öğrenmelidir. Birey, eski model ölçütlere uymak yerine kendine özgü yollarla kendini ifade etme yollarını bulmak zorundadır. Hazırlanacak ders programlarında da bu normlara dikkat edilmelidir” demiştir (2003). San, bu düşüncesiyle sanat eğitimi planının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu konuda Başaran ise, ilkokulda öğrenciler grupla çalışmaktan hoşlanmakta, takdir edilmek istemekte ve film kahramanlarına ilgi duymaktadırlar. Bu özellikleri bilmek çocuk için hazırlanan ders programlarının daha iyi yapılanmasını ve onlara sanatı sevdirmeyi sağlamaktadır. Bu sayede daha mutlu ve dengeli bireyler yetişebilecek, bu bireyler üretime katılabilecek, doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden ayırmayı öğrenebileceklerdir (1983, s.66). Görsel sanatlar dersiyle çocuk kendisini ifade etmekte, görsel okuma yetisi kazanmakta, çeşitli araç ve gereci kullanmayı ve teknikleri uygulamayı

öğrenmektedir. Sanat yoluyla eğitim, çağdaş eğitimin bir parçasıdır ve sanat eğitiminin uygulama alanlarından biri olan eski adıyla “resim-iş” yeni adıyla “görsel sanatlar” dersi adıyla uygulamaya konmuştur (MEB, 2006, s.1).

Görsel sanatlar eğitimi için hazırlanan programlar, hızla değişen dünyaya ayak uydurabilecek nitelikte, zamana ve ihtiyaçlara göre düzenlemelere açık olmalıdır. Gelişime açık, devamlılığı sürdürülebilir eğitim programları sayesinde sanatın ve Türk Sanatı’nın yeri ve önemi anlaşılırken; evrensel olana ulaşma çabaları da bir yol bulacaktır. Bu doğrultuda işleyebilecek eğitimin sürekliliği de ancak devlet desteği ile mümkündür.

2.4.1. İlkokullarda görsel sanatlar dersinin amaçları. Eğitim kurumlarının amacı yapıcı ve yaratıcı bireyler yaratmaktır. Yaratıcılık her alanda özgün, yeni fikirler ortaya koyabilmektir. Araştırmalar da ortaya koymuştur ki yaratıcılığın gelişebilmesi; sanat, bilim ve teknolojinin birbirini tamamlamasıyla mümkündür. Yine bilimsel araştırmalara göre erken yıllarda başlatılan sanat eğitimi ile çocuklar matematik, fen ve doğa bilimleri gibi zihinsel ve bilişsel bilimlerde daha başarılı olmaktadır. Sanat eğitimi gören çocuklarla, bu eğitimi almamış çocuklar arasında yapılan araştırmalar bu gerçeği doğrular niteliktedir (İlhan, 2003).

Sanat derslerinin ortak amacı öğrencinin sahip olduğu yeteneklerin geliştirilmesini sağlamaktır (Erbay, 1997, s.160). Görsel Sanatlar eğitimi sadece üstün yetenekli öğrencilerin alması gereken derslerden biri değildir. Aksine her bireyin yaşantısını anlamlı hale getirebilmesi, kendine ve yaşadığı topluma değer katabilmesi, farkındalıklarının, yeteneklerinin ve yapabilirliklerinin artması ve küresel anlamda çevresiyle uyumunu arttırması bakımından her bireyin gereksinimidir. Bu gereksinimler doğrultusunda, Milli Eğitim Bakanlığı, 24/09/2013 tarih ve 43769797/101.01/2643510 sayılı yazısı üzerine İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programını yeniden düzenlenmiş ve öğretim programının genel amaçlarını aşağıdaki şekilde belirlemiştir;

- “• Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
  - Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
  - Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
  - Güncel kültür-sanat nesnelere bilinçli olarak izleyen,
  - Görsel sanatlara ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
  - Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
  - Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
  - Sanat alanında etik davranış gösteren,
  - Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
  - Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,
  - Görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli
- bireyler yetiştirmektir.”

“Programda; görsel sanatlar alanındaki kavramlar ile sanatçının ve sanat eserinin değerinin öğrenilmesini, yetenekli öğrencilerin ortaya çıkarılmasını, sanat eseri üzerinde tartışma yapılmasını, görsel sanatlara ait kültürel mirasın incelenmesini, değerlerinin fark edilmesini ve mirası koruma bilincinin kazandırılmasını, estetik değer yargılarının geliştirilmesini, teknik ve becerinin bir araya getirilerek duygu ve düşüncelerin biçimlendirilmesini sağlayacak kazanımlara yer verilmiştir. Bu kazanımlarda ilkökul seviyesinde sanata dair bilgi ve uygulama çalışmaları genel olarak verilmiş, ortaokul seviyesinde ise öğrencilerin önceden edindikleri bilgi ve beceriler de dikkate alınarak; analiz yapabilen, yorumlayabilen ve değerlendirebilen bir yaklaşım göstermeleri ve özgün çalışmalar oluşturabilmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca, görsel sanatlar dersi programının 1-4.

sınıflarında genel olarak duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, sanatın değerli olduğu, sanat eserlerinin süreç içerisindeki değişimi, Türk kültüründen ve farklı kültürlerden esinlenilerek yeni fikirler oluşturulması, bu fikirlerin uygulamaya yansıtılırken sanat malzemelerinin ve tekniklerinin kullanılması, oyun ve sorgulama yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi, yerel sanat ürünleri üzerindeki motiflerin incelenmesi, sanata karşı duyarlı olunması ve geçmiş dönemlerde yapılmış sanat eserlerinin günümüz sanatına etkisi üzerine yoğunlaşmıştır” (MEB, 2018, s.9).

Sanat eğitimi programları, yaratıcı güdülerini memnun etmek, estetik arzularını tatmin etmek ve ruhsal ihtiyaçların gereksinimini sağlamak; ayrıca, öğrencileri ödüllendirerek, fikirleri yaygınlaştırarak, uygunluk, yeterlilik, güzellik ve zevk unsurlarını birleştirerek uygulama alanı sağlamaktadır. Bireyleri sosyalleştirerek birleştirmek, hayatı herkes için zenginleştirerek, ilham, hafıza, hayal gücü ve fantezileri kalıcı hale getirerek, teknik ifadenin yoğunluğu ile şahsiyetin varlığını değerlendirerek çalışanları yüceltmek plastik sanatlar eğitimi programının amaçlarından biridir (Erbay, 1997, s.207). Ayrıca pek çok meslekte belli miktarda çizim yapabilme becerisi kazandırması, ifadeyi güçlendirmesi ve iletişim becerisini arttırması bakımında yadsınamaz bir avantajdır. Bilimde anlatımsal, analitik ve şematik çizimler bilginin aktarımı için de çok önemlidir (Başaran, 1983, s.111).

Tüm bu amaçlar doğrultusunda yeterli olabilmek ve belirlenen eğitim hedeflerine ulaşabilmek adına, hazırlanan sanat eğitimi programı, gelişen ve değişen toplum ihtiyaçlarına cevap verebilmeli, teknolojiye ve çağın gerekliliklerine ayak uydurabilmelidir. Aksi takdirde programı uygulamada sorunlar artacak, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak daha da güçleşecektir.

2.4.2. Görsel sanatlar dersinin öğrenme alanları. Türkiye’de Görsel Sanatlar dersi içerik olarak; görsel iletişim ve biçimlendirme, kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik olmak üzere üç temel öğrenme alanında eğitim ve öğretim yapmayı hedeflemektedir (MEB, 2013,

s.2). Böylece görsel sanatların birçok alanıyla ilgilenen, öğrenciye esneklik kazandırabilecek bir program geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu programla bilinçli, sanatı içselleştiren, sanattan zevk alan, eleştiri yapabilen ve estetik zevke sahip nesiller yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Alanları ayrı ayrı ele aldığımızda, hepsinin farklı kazanımlarının gerçekleşmesi beklenmektedir. Bunlar Milli Eğitim Bakanlığının görsel sanatlar dersi öğretim programında belirlediği alanlara dair amaçlardır (2013, s.2-3):

Görsel İletişim ve Biçimlendirme

“Bu alanda öğrencilerin;

- Hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,
- Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (firça-boya, makas-kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,
- Dersle ilgili materyal, malzeme ve gereçlerini gereksiz yere harcamadan, aile ekonomisini düşünerek kullanmaları,
- Yeteneklerini açığa çıkartabilecek biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,

- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri ve gerekli güvenlik tedbirlerini dikkate almaları amaçlanmıştır.”

Kültürel Miras

“Bu alanda öğrencilerin:

- Tarihî süreç içerisinde Türk kültürü başta olmak üzere farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,
- Müze, öğrenme yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri,
- Sanatın farklı duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
- Görsel sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
- Müzeler ile görsel sanatları ilişkilendirmeleri,
- Görsel sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
- Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları amaçlanmıştır.”

Sanat Eleştirisi ve Estetik

“Bu alanda öğrencilerin:

- Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
- Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,

- Sanat eserini algılamada ön bilgi ve deneyimlerin ne kadar etkili olduğunu kavramaları,
- Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
- Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri,
- Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır.”

2.5. Öğretme ve Öğrenme Süreci

Sanat eğitimi programları, kurumlarda daha çok yaratıcılığı teşvik etmek, estetik bakış açısı kazandırmak, ruhsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla; öğrencileri ödüllendirerek, güzellik unsurlarını birleştirerek, bireyleri sosyal olmaya iterek hayal gücü ve ilham kaynaklarının belgelenmesi işidir (Whitford, 1937, s.189).

Sanat eğitiminin farklı gruplara sunulması, grupların özellikleri, ortam, sunulacak konu ve sanat eğitimcisinin tüm bunlara yaklaşma biçimi eğitim sürecini etkileyen faktörlerdir. Her eğitim süreci her öğrenciye aynı etkiyi yapmayabilir. Bu anlamda bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır. Eğitim sürecinin tasarlanmasında birbirine yakın yaş aralıklarındaki çocukların ortak ihtiyaçlarından yola çıkılabilir. Bir sınıftaki çocuklar karşılaştırıldığında, kalıtsal özellikler, boy, kilo, fiziksel görünüm, zeka, kişilik yapısı, psikoloji gibi farklı özelliklerin varlığı gözlenmektedir. Hatta aynı zeka seviyesine sahip çocuklar bile, sanatsal becerileri yönünden farklı olabilmektedirler. Eğer çocuk, zeka seviyesinin üstünde öğrenmeye zorlanırsa, çeşitli uyum bozuklukları gösterebilmekte veya öğrenmeye, öğretmene ve okula karşı olumsuz tavır geliştirebilmektedir (Tan, 1986, s.67). Ayrıca birey, öğrenim süreci içinde öğretmen tarafından yönlendirilip, aldığı eğitimle toplum içinde sosyalleşebilmelidir (Lemos, 1933, s.14).

Görsel sanatlar eğitimi programlarının ülkemizdeki ihtiyaçlara cevap verebilmesi ve hızla ilerleyen teknolojiye ve çağa ayak uydurabilmesi açısından yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.5.1. Öğrenme ve öğretme sürecinde sanat eğitimcisi. Sanat eğitimi sadece yetenekli bireylerin geliştirilmesi için değil, herkes için gereklidir. Amaç sadece sanatçı yetiştirmek değil, sanat yoluyla estetik bilinç kazanarak çevresini güzelleştirebilen bireyler ve bilinçli sanat tüketicileri yetiştirebilmektir. Başka bir deyişle sanat eğitimi, bireyin yaratıcı gücünü ortaya çıkaracak ve geliştirecek koşulları eğitim yoluyla sağlayabilmektir (Dilmaç, 2009, s.3).

Günümüzde öğretmen, geleneksel öğretim anlayışındaki öğretmen merkezli öğretim anlayışından çıkmış, öğrenciye öğrenme sürecinin istendik olması ve bilgiye ulaşmasında yol gösteren kişi rolünü almaktadır (Alpar, Batdal & Avcı, 2007, s.21). Çünkü tek yönlü eğitim, bireylerin çağdaş yaşamda ihtiyacı olan kişisel değişim sürecini desteklememektedir. Bireylerin pasif kaldığı geleneksel yaklaşım, etkileşimli, problem çözme stratejilerine dayanan daha etkili bir eğitim sürecine evrilmelidir (Tomljenoviç, 2015, s.75). Sanat eğitiminde eğitimcilerin eğitim sorunlarına karşı tutumlarını belirlemek de çok önemlidir. Çoğunlukla öğretmen ve öğrenci ilişkilerinin birbir sağlandığı sanat eğitimi sürecinde eğitimci, sorun çözme ve sonuca ulaşmada öğrenciye yol gösteren kişi olmalıdır. Eğitimci ile öğrenci arasındaki diyalogun gücü, yönlendirme sürecinde öğrencinin yetenek ve hedeflerine uygun ilerlemelidir. Görsel sanatlar öğretmenleri, bireyleri gözlem, duygu ve algı temelli sanat imgeleri üretmeye teşvik etmelidir (Russo-Zimet, 2017, s.172). Ayrıca öğretmen, eğitimin yürütüleceği ortamı düzenlerken, bu ortamda gerek bilim adamı, gerekse sanatkar kimliğiyle yol gösteren rolünü üstlenmelidir (Sünbül, 1996, s.603). Bir görsel sanatlar öğretmeni, öğretim sürecini, öğretim programı doğrultusunda, öğrencilerin gelişim özellikleriyle paralel ve öğrenme stillerine uygun olarak planlamalıdır (Konak, 2017, s.631). Plastik sanat eğitiminde; arzulanan ideal eğitim, ancak okul eğitim kurumlarını destekleyen

kişi, kuruluş, toplum ve aile işbirliği ile olmaktadır. İşbirliğine dayanan aktivitelerden farklı olarak sanat; sanatçının tepkilerinin eserlerle dışavurumu ile dolaylı olarak duygu akımı sağlamaktadır (Ulman, 1977, s.315). Buradan hareketle, öğrenciler açtıkları sergilerle, hem duygularını çevrelerine aktarma olanağı bulabilir hem de takdir görüp ve cesaretlenebilirler.

Disiplinsiz davranışlarla karşılaşma durumunda ise kabul edilmesi gereken şey, eğitimcinin olumlu yaklaşımıyla, öğrenci ile iletişim kurarak onlara ulaşmaya çalışmasıdır. Öğrenme yavaş bir süreç olduğundan, davranış ve eğilimlerdeki gelişmeler de uzun zaman almaktadır. Öğrenciye bu konuda yardımcı olabilecek en yakın kişi ise sanat eğitimcisidir. Sanat ortamında yapılması gereken öğrencinin işine daha olumlu yaklaşması ve kapasitesini arttırmaya yardımcı olunmasıdır. Uygulanan tutarlı, öğrenciye yönelik, ilgi çekici ve yenilikçi ders programları da öğrencilerin başarısında oldukça etkili olmaktadır (Erbay, 1997, s.203-204). Görsel sanatlar eğitimi sadece ders müfredatının planlanmasına değil, aynı zamanda bireylerin kişilik gelişimine doğrudan katkısı olan görsel sanatlar eğitimini veren sanat eğitimcisinin bilgi ve niteliği bireylere aktarabilme becerisine bağlıdır (Dabancalı, 2015, s.140).

Günümüzde, sanat eğitimcisinin, uzmanlık alanı dışında, plastik sanatların diğer alanlarında da bilgi sahibi olması gerekliliği görüşü yaygındır. Sanat eğitimcisi yetiştiren eğitim kurumlarında, belirli bir sanat alanında uzmanlaşmayı gerektiren ana sanat dalı, bunun yanında ana sanat derslerini destekleyen, bilgi ve becerilerin artırılmasını hedefleyen seçmeli dersler, sanatsal yeterliliklerin artırılması ve kişisel ilgi alanlarının desteklenmesi açısından yan dal dersleri, kültürel bilincin artırılmasını hedefleyen kültür dersleri ve eğitim bilgisini ve gelişimi destekleyen sanat öğretmenliği dersleri verilmektedir. Sanat eğitimi verecek olan öğretmen adayları bu şekilde mesleki açıdan kendilerini hazırlamış olmaktadır.

Ayrıca; görsel sanatlar öğretmenin hem sanat hem de öğretmenliğin gereklilikleri konusunda büyük görevleri vardır. Öğretmen, sanat, sanat eğitimi, estetik kuralları, sanat

tarihi konuları, başlıca sanat eserleri, bunların dönemleri ile fizyolojik ve sosyolojik temellerini bilmeli ve güncel bilgiler edinmelidir. Öğretmenin öğrencilerle olan ilişkisi, ahlak ve fazilet sahibi olması, felsefesi, akademik ve mesleki yeterliliği gibi özelliklerin yanında öğrencinin ilgisini çekebilme, merak uyandırma, adaletli davranma, uyumlu ve düzenli olma, hatta görünüşü, sesi gibi etmenler de eğitimde etkili olmaktadır (Hesapçıoğlu, 1995, s.239). Sanat eğitimcisinin tüm saydığımız bu özelliklerin dışında, zamana ayak uydurabilen ve kendi çalışmalarına vakit ayırabilen nitelikte bireyler olması da son derece önemlidir.

2.5.2. Öğrenme ve öğretme sürecinde sınırlılıklar. Genel eğitim sisteminde olduğu kadar görsel sanatlar eğitiminin işleyişinde de bazı eksiklikler vardır. İlk olarak bu eksikliklerin tanımlanması ve ortadan kaldırılması gerekmektedir. Karşılaşılan eksikliklere çözüm bulabilmek için bu sorunların öncelikle detaylı olarak sınıflandırılması gerekmektedir. Kahraman (2007, s.234), görsel sanatlar dersinin sınırlılıklarını aşağıdaki şekilde maddelendirmiştir:

- “Dersin önemsenmemesi
- Öğretmenlerin çalışmalarda yetersiz olmaları (alan ile ilgili bilgilerinin yetersizliği)
- Ailelerin ekonomik durumlarının yetersiz olması (ders araç gereçlerinin temininde sıkıntı yaşanması)
- Ders saatinin yetersiz olması
- Dersin içeriğinin seviyenin üzerinde olması
- Okullarda iş atölyesinin olmaması ve gerekli donanımın bulunmaması
- Öğrencilerin ödevlerinin ebeveynleri tarafından hazırlanması karşılaşılan sorunlar arasındadır.”

Fiziki ortamların yetersizliğine bağlı sınırlılıklar konusunda Ayaydın, okullarda iş atölyesinin olmaması ve donanım yetersizliğinin, yapılan çalışmaların niteliğini belirler şekilde önemli olduğunun altını çizmektedir. ‘Örneğin, bir seramik çalışmasını yapılabilmek

için buna uygun bir çalışma ortamının sağlanması gerekmektedir. Uygun çalışma ortamı hazırlanmayan öğrencilerden nitelikli çalışmalar beklemek haksızlıktır' demektedir (Ayaydın, 2009, s. 37). Yine iş atölyesi eksikliği ve malzeme yetersizliği konusunda Çakır ve Kırıçoğlu'na göre, görsel sanatlar derslerinin büyük bir kısmının atölye gereksinimi vardır. Ancak birçok okulda atölyeler yetersizdir ya da hiç yoktur. Bu sınırlılıklara araç gereç sıkıntısı da dahildir (Çakır, 1990, s.118; Kırıçoğlu, 2005, s.7).

Dersin önemsenmemesi konusunda ise toplumun bakış açısından kaynaklanan sorunların varlığı dikkat çekmektedir. Görsel sanatlar dersinin yetenek dersi olarak görülmesi toplumun ve dolayısıyla öğrencinin bu derse olan ilgisini azaltmaktadır. Ayaydın (2009, s.40), bunu kültürel bakış açısına bağlı bir sorun olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, ders genellikle boş zaman uğraşısı olarak görülmektedir (Kırıçoğlu, 2005, s.5). Sanatın el işi boyutunun ötesine gitmediğini düşünen ve zeka ile ilişkisini anlayamayan pek çok aile çocuklarını mühendislik, işletme gibi kazancının bol olduğunu düşündükleri farklı bölümlere yönlendirmektedir (Erbay, 2000, s.175).

Erbay (2000) ise sınırlılıkları kişisel, toplumsal, ekonomik, politik, ve/veya çevresel yapıdan kaynaklanan sorunlar olarak sınıflandırmıştır. Okulların güçlü ya da zayıf olan eğitim ortamı, eğitim programının yetersiz ya da yüklü oluşu, yönetimce eğitimin iyi uygulanmaması, atölyelerin ya da sınıfların çok kalabalık olması, eğitim araç ve gereçlerinin yetersizliği, öğretim yöntemlerinin bireylere uymaması, okul ve arkadaş çevresine uyumsuzluk, vb. nedenlerden kaynaklanan sorunlar okul kökenli olup, öğrencilerin çalışma düzeyini ve başarısını etkilemektedir (Erbay, 2000, s.161-162). Benzer bir dille Buyurgan; görsel sanatlar dersleriyle ilgili öğretmen, atölye, ders saatleri, program içerikleri, malzeme gibi hala çözümlenememiş önemli problemlerden; özellikle de ilköğretimin birinci kademesinde (şimdi ilkokul olarak değiştirilmiştir) görsel sanatlar derslerinin çoğunlukla branş öğretmenleri tarafından okutulmamasından yakınmaktadır. Burada sanat eğitiminin

önemi ve gerekliliği bir kez daha vurgulanmakta ve problemin çözümünün ne kadar önemli olduğunun altı çizilmektedir (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.3).

Okulda sanat eğitimi belirli saatler arasında ve koşullarda yapılabileceğinden, eğitmen, öğrencinin hazır bulunuşluk halini, psikolojisini ve yeteneğini düşünüp hareket etmelidir. Yaratıcılığı ön plana çıkarabilmek için doğru yönlendirme, kendi başlarına ve zaman zaman okul dışında da sanatsal çalışmayı destekleme gibi yollarla öğrenci cesaretlendirilebilmelidir. Bu tür yönlendirmelerle, eğitimcilere pek çok görevler düşmektedir.

Tüm bunlara ek olarak Özgen ve Çakır kaynak yetersizliğinden bahsetmiştir. O' na göre hem sanat eğitimcisini hem de öğrenciyi olumlu biçimde yönlendirecek bilimsel nitelikli kaynak eksikliği söz konusudur ve kitle iletişim araçlarından da yeterince faydalanılmamaktadır (Özgen, 1996, s.36; Çakır, 1990, s.120).

2.5.3. İlkokul düzeyinde öğrencilerin resimsel gelişim özellikleri. Çocuklar toplumun gelecek bireyleridir. Nitelikli bir toplum için, çocuklar nitelikli eğitim hakkından mahrum bırakılmamalı ve eğitimin önemini farkında olunmalıdır. Çocukların bedensel ve zihinsel açıdan uygun eğitimle desteklenmesi onların vazgeçilmez hakkıdır. İlkokul eğitiminin temel eğitim olduğu unutulmamalıdır. Bu düzeyde öğrenciler öğrenmeye son derece açıktırlar. Yine bu dönemde birey kendini anlatma çabası içine girmekte, bir sonraki üst öğrenime ve hayata hazırlanmaktadır. Görsel sanatlar alanında verilen eğitim ile bireyin yaratıcı yönü desteklenmektedir. Çocukların gelişim özelliklerinin bilinmesi ve bu doğrultuda eğitim verilmesi konusunda ise görev sanat eğitimcilerine düşmektedir. Çünkü sanat eğitimcileri; toplumda bu çalışmaların sistemli bir şekilde devamlılığını sürdüreceği bireyleri yetiştirmekle sorumludurlar (Erbay, 1997, s.160). “Etkili bir sanat eğitimi etkinliği, yeterli programlar geliştirilmesi kadar onu uygulayacak olan öğretmenlerin, sanat eğitimcilerinin gerekli bilgi ve anlayış ile donatılmış olmalarına bağlıdır. Yararlı bir sanat eğitimi programı geliştirecek olanın, sağlam bir sanat felsefesi bilgisinden hareket etmesi zorunludur. Öğretmenin böyle

bilgilere sahip olmasından çok öncelikle sanat etkinliğinin yararına inanması, böyle bir anlayışı geliştirmiş olması gerekir” (Buyurgan & Buyurgan, 2012; San, 1977). İlkokullarda görsel sanatlar derslerini vermekle yükümlü öğretmenlerse sınıf öğretmenleridir. Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerine karşı tutumları, yeterlilikleri, karşılaştıkları sorunlar ve çocukların gelişimsel özelliklerine göre dersi işleyiş şekli önem kazanmaktadır. Karşılaşılan sıkıntılardan mümkün olduğunca arınmış bir öğretmen, dersin kazanımlarını en doğru ve faydalı şekilde karşısındaki bireylere aktarabilir. “Sınıf öğretmenleri, eğitim-öğretim süreçlerinde, çocuğun çizgisel gelişimi, sanat eğitiminin önemi ve gerekliliği, müzede eğitim, öğrencilerine seviyelerine uygun neler yaptırabilecekleri ve zarar vermeden nasıl yönlendirebilecekleri ile ilgili teorik ve uygulamalarla bilgi sahibi olmalıdır” (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.6).

Sanat eğitimi, eğitimin her alanı gibi gün geçtikçe daha önemli bir hal almaktadır. Öğrenciler, yaratıcılığı arttıran sanatsal etkinlikler sayesinde, yaşadıkları toplumda kendilerine yaşam alanı oluşturabilmekte, bilişsel ve estetik güçleri kuvvetlenmekte ve kültürel yapıya fayda sağlayacak yönde değişim sağlayabilmektedirler. Her ne konuda olursa olsun verilecek olan eğitim, bireyin seviyesine uygun, yaşama dair, ekonomik açıdan ulaşılabilir, bireysel özellikler ve yaş aralıkları göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır. Öğrencinin gelişim özelliklerini bilmek, sanat eğitiminin uygulanması yolu konusunda öğretmene ışık tutmaktadır. “Karalamadan başlayarak, simgesel anlatıma doğru gelişen çocuk resimleri, görme, algılama, imge elde etme, depolama, hatırlama, düşünme ve çağrışım gibi bir dizi eylemden sonra ortaya çıkar” (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.24). Örneğin, 2-4 yaş şema öncesi dönem, 4-7 yaş benzetme, isteme dönemi, 7-9 yaş ilk sembol şematik dönemi iken 9-12 yaş aralığı somut işlemler, nesnel gerçeklik ve gruplama dönemidir. Ardından ortaokul çağında bir bireyde gerçeklik ve artistik ifade dönemleri görülmektedir (Yavuzer, 1992, s.31).

Sanat eğitimi resmi olarak, ilkokullarda başlamaktadır. Her yaşta olduğu gibi 7-8 yaş aşamasında da öğrencinin zihinsel gelişiminin bilinmesi, öğretmene fayda sağlayacaktır. Bu dönemde çocuklar heyecanlı, aktif, kolay sıkılan ancak öğrenmeye hevesli bir yapıda olmaktadır. Elleriyle bir şeyler yapmayı, kesmeyi, yapıştırmayı, renklerle, boyalarla oynamayı severler. Bu yaşlardan sonra küçük parmak kaslarını daha iyi kullanmaya başlayan çocuk, zamanla fikrinin alınmasından hoşlanır. El ve göz koordinasyonunun artması beklenir. Takribi 12-14 yaşlarına kadar çocuk hayal gücünden faydalanmakta ancak bu yaşlardan sonra çok daha gerçekçi çalışmalar ortaya koymaktadır.

Resimsel ifadelerde çocuğun ilk ayırt ettiği farklardan biri cinsiyet farkıdır. Çocuk, olgunluk derecesinin yeterliliğine göre detayları birleştirmeye, kol, bacak, baş, gövde, vb. bir araya getirmeye çalışmaktadır. Ardından 5 yaş civarında çizdiği figürlerin üzerlerine elbiseler çizmeye başlamakta, büyüdükçe şekilleri ayırma ve yön verme yetenekleri artmaktadır. Çocuğun, evin dört bir yanını çizmeye çalışması, çizimin doğruluğunu azaltabilir ancak yapılanın yanlış olduğunun düşündürülmesi ve tekrarlara gidilmesi çocuğun ilgisinin azalmasına ve gelişiminin belki de durmasına sebep olmaktadır. Öğretmen, çocuğun gelişiminin farkında olmalı, çocuğu daha zengin konulara çekebilmelidir (Erbay, 1997, s.54). Çok genel bir deyişle, çocuklar büyüdükçe resimleri daha gerçekçi, daha ayrıntılı ve daha orantılı olmaktadır. Bununla beraber, her evrede resimleri ayırıcı özellikler dikkat çekmektedir (Erbay, 1997, s.64). “Gelişim kuramı, bireylerin düzenli evrelerde, basitten karmaşığa doğru gelişim gösterdiğini varsayar ve Rousseau’ya kadar uzanan bazı romantik idealistler, öğrencilerin kendi hallerine bırakıldıklarında daha iyi gelişeceklerine inanırlar (Kırıoğlu & Stokrocki, 1997). Çocuğun sanat anlayışı konusunda Franz Cizek’in sözü çok anlamlıdır: “Bütün çocukların dışı vuracak şeyleri vardır. Önemli olan çocuk ve gelişimi üzerindeki etkilerdir, yoksa bitmiş ürün değil” (Steven, 1968, s.51).

İlkokul düzeyinde bir birey henüz çocuktur ve çocuğa verilecek sanat eğitimi ile yetişkine verilecek sanat eğitimi arasında büyük farklar vardır. Sanat eğitiminde, çocuğun ilgi ve becerileri üst öğrenim seviyesine göre düzenlenmelidir.

2.5.4. İlkokul düzeyinde görsel sanatlar derslerinde sınıf öğretmenlerinin rolü.

Eğitim sisteminin kalitesi, toplumda ihtiyaç duyulan insan niteliğiyle yakından ilgilidir. İyi bir eğitim sistemi için de ancak nitelikli öğretmenler sayesinde planlanan sonuçlara ulaşılabilir. Bu sebeple, eğitimi iyileştirme çalışmaları, öğretmenlerin niteliklerine, işlerini en iyi nasıl yapabileceklerine ve nasıl etkili olabileceklerine odaklanmaktadır (Seferoğlu, 2009, s.204). Erbay'a göre (1997, s.164), değişimle ilgili değerleri aktaran en önemli kişiyi eğitimci olarak tanımlamaktadır. Eğitim sadece kuru bilginin aktarılması değildir. Eğitimci tavırları ve düşünce biçimi ile eğitim verdiği grubun dünya görüşlerinin oluşmasında etkili olmaktadır (Hesapçioğlu, 1995, s.236). Öğretmen, bireyin farklılıkları ne olursa olsun, eğitim tecrübesiyle, zayıf yönlerin geliştirilmesinde, öğrencinin yeteneklerinin ön plana çıkarılmasında büyük rol oynamaktadır.

Sınıf öğretmenleri, eğitim fakültelerindeki ders programlarına bakıldığında, dört senelik fakülte eğitiminin sadece bir döneminde, birer saat görsel sanatlar eğitimi ve sanat eğitimi derslerini zorunlu ders olarak alabilmektedirler. “Görsel sanatlar eğitimi dersinin içeriğine dayalı olarak, öğretmen adayı, zihinsel ve duygusal açılardan görsel sanatlar eğitiminin işlevlerini tanıma, grafiksel gelişim basamaklarına göre öğrencilerin gelişim düzeyini saptama, çocuk resmini okuma, programa uygun resim, grafik tasarımı, tekstil tasarımı, mimari tasarım ve geleneksel tasarımları uygulama, resim çizme ve çizim yoluyla görsel, işitsel ve dokunsal algıda farklılaşma, sanat alanıyla öğrenme ve yaratıcılığın gelişimi konularında bilgilendirilmektedirler” (Bahar, 2011). “Ayrıca Sanat eğitimi dersinde de düşünce tarihi ve felsefede sanat kuramlarına bakış, sanat alanında bilgi ve deneyimlerin kuramsal ve uygulamalı yönünü kavrama, sanat tarihi ve felsefe konusunda eleştirel düşünme,

değerlendirme, bilim ve teknolojiden yararlanarak sanat kuramlarını yorumlama, sanatın eğitsel işlevleri, sanat objesiyle sanayi objesini ayırabilme, sanatsal olay ve olgular üzerinden farklı disiplinlere ait yapıtları okuma becerisi kazandırma, sanat eserlerinin sergilendiği ortamlar hakkında bilgi ve yaşantılar edinme, yaratıcılık kavramı, yaratıcı birey ve özellikleri, yaratıcı düşünme, sanatsal yaratma süreçleri konularında öğrenim görmekteyizler” (Dilmaç, 2009). Zorunlu almış oldukları bu iki plastik sanat eğitimi dersinin yanında ayrıca pratikte uygulayabilmek adına 1 saatlik seçmeli olarak ‘uygulamalı resim’ adında bir ders alabilmektedirler. Seçmeli ders olarak uygulamalı resim dersini almayan öğretmen adayları da yine bu dersi vermekle yükümlüdürler. Bunlara ek olarak Hesapçioğlu (1988, s.163), dersin akışı ve anlaşılabilirliği, öğretmenin ifade yeteneği, konuya karşı ilgisi, objektif davranabilmesi, insan ilişkileri, dersi işleyiş tarzı ve başarısıyla yakından ilgilidir, demiştir.

Görsel sanatlar dersi programında sınıf öğretmenlerinden beklenen yeterlik ve özellikler Milli Eğitim Bakanlığı’nca aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (2008, s.10):

- “ 1. Gelişim ve öğrenme ile ilgili kavramları ve ilkeleri uygulayabilme
2. Öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun rehberlik yapabilme
3. Öğrencilerin üst yeteneklilik, öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıkları dikkate alarak duruma uygun öğrenme ortamları hazırlayabilme
4. Öğrenme ve öğretme süreçlerini zenginleştirebilmek için araç ve gereçlerden yararlanabilme
5. Uygulamalarında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi düşünme becerilerini benimseyebilme
6. Öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirebilme
7. Öğrencilerin akıl yürütme becerilerini geliştirebilme
8. Öğrencilerin öğrenim düzeyinde gelişim düzeylerini izleyebilme
9. Öğretim sürecinde uygulanan ölçme aracından elde edilen verileri değerlendirebilme

10. Mesleki gelişimi sağlayabilme
11. Mesleki etik değerler oluşturabilme
12. Güzel sanatlarla ilgili genel bilgilere sahip olabilme
13. Sanatsal etkinlikleri uygulama sürecinde kullanabilme
14. Öğrenme ve öğretme ortamlarını düzenlerken estetik bakış açısını dikkate alabilme
15. Atatürk'ün sanatın gelişmesine verdiği önemi içselleştirmelerini sağlayabilme.”

Bu özelliklere sahip bir sınıf öğretmeni sanat eğitimi konusunda öğrencilerine faydalı olabilecektir. Ayrıca, sanat eğitimcisinin, sanat faaliyetine katılan öğrencinin, tüm topluma sanatı yaymak suretiyle sanatın iletişim rolünü de yerine getirmesinde, sergilemenin rolünü biliyor ve uyguluyor olmasının önemi büyüktür (Arnstine, 1990, s.325) Bu sayede sanat toplumsal açıdan kabul görmüş olacaktır.

2.5.5. İlkokul görsel sanatlar dersi yöntem ve teknikleri. “Nitelikli bir sanat eğitimi, çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyen bir müfredat programı, sanat eğitiminin önemini farkında bir bakış açısı, nitelikli sanat eğitimcisi, yeterli ders saati ve amaca uygun fiziki donanım ve araç-gerek ile gerçekleşir” (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.4). Sanat eğitimi alanında çalışanların çoğu, uygun temelleri belirlemeden sanatın tüm evrelerini aynı verimlilikle öğretme çabasındadır. “Sanat eğitiminde ihtiyaç duyduğumuz her yerden gelen yeni fikirler değil, sanat öğretmenleri tarafından belirlenecek sanat yöntemlerinin temelleridir. Bu da eğitim programları içinde yeri açıkça tanımlanması gereken bir sorundur” (Erbay, 1997, s.204).

Görsel sanatlar dersinin etkili şekilde yürütülebilmesi için, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006'da belirlediği bazı “yöntem ve teknikler; boyama teknikleri, kolaj, grafik tasarım, fotoğraf, karikatür, batık, kağıt vitray, su kağıdı, mozaik, rölyef, kukla, maske, seramik, heykel, mimari, oyuncak, yoğurma maddeleri, artık maddeler, kağıt ve kağıt türlerinin olanaklarından faydalanma, soru-yanıt, drama, tartışma, anlatım, beyin fırtınası, gezi-gözlem,

grup çalışması, gösteri, araştırma, gösterip yaptırma, benzetim, eğitici oyunlar, görüşme proje, örnek olay incelemesidir” (MEB, 2006, s.119).

Öğretmenler eğitim öğretim sürecinde çocuklardaki zihinsel ve bedensel gelişimi göz önünde tutup, onlara bilgi verirken, deneyim kazandırırken, seviyelerine uygun anlatımlar yapmalı, yöntem ve teknikler uygulatmalıdırlar (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.28). Görsel sanatlar dersi öğretmenleri, okullardaki imkanlar içerisinde, tepegöz, slayt makinesi, akıllı tahta, internet gibi sahip oldukları donanımları ve araç-gereçleri kullanarak eğitim teknolojilerinden faydalanabilmeli ve öğretmenler daha iyi bir görsel sanatlar eğitimi için bu konularda kendini yetiştirmelidir. Aynı şekilde okulların da mümkün olduğunca fiziki şartlarını arttırmaları eğitimin kalitesinin artırılması adına son derece faydalı olacaktır.

2.5.6. İlkokul görsel sanatlar dersinde araç ve gereç. Özellikle görsel sanatlar dersinde araç-gereç kullanımı, öğrenme-öğretme sürecinde ortamı somutlaştıran, zamanı etkin kullanmayı sağlayan, kalıcılığı arttıran ve hatırlamayı kolaylaştıran öneme sahiptir (Yaşar, 2005, s.145). Sanatsal çalışmalar ortaya koyabilmek için araştırmak ve çabalamak gereklidir. Uygulanan sanat etkinlikleri sırasında öğrencilere, kendi istekleri doğrultusunda, çeşitli araç-gereç ve materyallerle öğrenmeye yön verebilmeleri açısından fırsat verilir (Yılmaz, 2007, s.749). Ayrıca öğretmenler, sanatsal etkinliklerin düzenli ve güvenli bir ortamda yürütülmesini sağlamak için araç ve gereç kullanımı konusundaki bazı kuralları öğrencilere aktarmak ve beraber bu kurallara uymak durumundadırlar. Bu kurallar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

“• Araç gereç ve malzemeler güvenli bir şekilde kullanılmalı, öğrencilerin çeşitli sağlık sorunları (alerji, astım, bronşit vb.) dikkate alınmalıdır.

• Öğretmenler öğrencileri, bazı araçların (makas, maket bıçağı vb.) kullanımı konusunda uyarmalıdır.

- Evde ve okulda kullanılan araç-gereç ve malzemelerin zehirli madde (sprey boya vb.) içermemesine dikkat edilmelidir.

- Öğrenciler, Görsel Sanatlar dersinde kullandıkları araç gereç ve malzemeleri bir sonraki uygulamaya hazır hâle getirmelidirler. Boya, tutkal veya öteki gereçleri kullandıktan sonra öğrencilerin ellerini yıkamaları gerektiği belirtilmelidir. Sergileme Öğrencileri motive ettiği için çalışmaların sergilenmesine fırsat sunulmalı ve sergilerin düzenlenmesinde öğrencilere aktif rol verilmelidir” (MEB, 2013, s.7).

Ayrıca, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının öğrenme alanları içinde görsel iletişim ve biçimlendirme alanında öğrencilerin, görsel sanat etkinliklerinde çalışmalarını oluştururken teknik kurallara uygun bir şekilde öğretim materyallerini (tıpkıbasım, sanat kitapları, vb.) ve araç-gereçleri (makas-kâğıt, fırça-boya, vb.) kullanabilmeleri amaçlanmaktadır. Buna ek olarak öğrencilerin uygulanacak sanat etkinliğiyle ilgili “malzeme, materyal ve gereçlerini gereksiz yere harcamadan aile ekonomisini de düşünerek kullanmalarını öğretmek de programın hedefleri arasındadır” (MEB, 2018, s.11).

2.5.7. İlkokul görsel sanatlar dersinde değerlendirme. Eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biri değerlendirmedir. Değerlendirme bir karar verme sürecidir. Başka bir deyişle eğitsel etkinlikler sonrasında istendik davranış oluşturma oranının tespitidir. Öztürk (2007, s.14) de bu konuda çeşitli ölçme araçlarının hazırlanması, bunların uygulanması ve puanlanması değerlendirme aşamasının önemli unsurlarıdır, demektedir. Sönmez’e göre (2007, s.437), “bir ölçme sonucunu bir ölçütle karşılaştırarak değer yargısına varma işidir”. Ataşen ve Yalçın (1976, s.9) ise, değerlendirme aşaması çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal durumlarını ve başarısını da kapsamalıdır demektedirler. Aynı doğrultuda Kırıçoğlu (1991, s.221) da değerlendirme ile derece yakın kavramlar gibi görünse de değerlendirmenin sadece bitmiş işi değil, işin yapılış sürecini ve bu süreçte öğrencinin sergilediği davranışları da kapsar demektedir. Türkdoğan (1984, s.101) ise sanat eğitiminde değerlendirme unsurunu ele almış

ve uygulanan etkinliklerin, yapılan çalışmaların amaçlarına ne derecede varıldığı ve ne kadar başarılı olduğu konusunun ölçütlerle tespit edilmesidir demektir. Bu tür etkinliklerde öğrencinin değerlendirilmesi farklı bir süreç olup öğrencilerin konu alanına yönelik bilgi ve zihinsel becerilerin oluşturduğu tutumlar gibi duyuşsal ve devinimsel özellikleri de içermektedir (MEB, 2006, s.16).

“Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın amacına ulaşabilmesi için değerlendirme süreci oldukça önemlidir. Ölçme ve değerlendirme süreci öğrenci merkezlidir ve görsel sanatlar dersinde değerlendirme öğrencinin çalışmasına odaklı olduğundan ilk dersten son derse kadar düzenli olarak gerçekleştirilmektedir. Öğrenciyi değerlendirme; öğrenme sürecinin neresinde olduğunu belirleme, ne bildiği, ne kadar anladığı ve duygu, düşünce, beceri ile deneyimlerini çalışmalarına nasıl yansıtılabildiği konularında fikir sahibi olabilmektir” (MEB, 2013, s.4). Bu süreçte, öğrencilerin gelişim düzeyleri, edindikleri kazanımlar, birbirlerinden farklı oluşları, vb. özellikleri dikkate alınmalı ve her öğrenci kendine özel değerlendirilmelidir. Bu konuda Buyurgan ve Buyurgan (2007, s.279), değerlendirme aşamasında öğrenci çalışmalarındaki anlatım ve yaratıcılık dışında, öğrencilerin sanatsal öğrenme sürecinde elde ettikleri teknik beceri, araç gereç kullanımı gibi diğer yeterlilik unsurlarının da etkili olması gerektiğine dikkat çekmektedirler.

Öğretmen, öğrencilerin ortaya koyduğu ürünleri nasıl değerlendireceğini iyi bilmelidir. Öğrencilerin gelişmelerini, heyecanlarını engelleyemeyecek yönlendirmeler yapabilmelidir. Ayrıca değerlendirme yapılırken her çocuğun kendine has ve özel olduğu unutulmamalı, gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Sanat eğitiminde öğrencilerin başarılarını puanlamak için ölçme ve değerlendirme işleminin işlevinin ne olduğunu net bir şekilde ortaya koymak gerekir. Not açısından başarılı olmanın bir şartı yaratıcılık olabilecekken, bir şartı da öğrencinin yaptığı işe karşı olan tutumudur. Kendini özgür şekilde ifade edebilmesi, zamanı kullanabilme, yaptığı işe duyduğu

ilgi ve hatta sanata karşı duyduğu ilgi öğrencinin çalışmaya karşı tutumunu bize gösteren durumlardandır. Öğrencilerin sanatsal tutumlarını değerlendirebilmek için onların önceki çalışmalarını da göz önünde bulundurmak gerekir. Sonuç olarak bir sanat eğitimi, notun sembolden başka bir şey olmadığını farkında olmalıdır (Rockman, 2000, s.85).

3. Bölüm

Alan yazın

İlgili Araştırmalar

Ülkemizde ilkokullarda uygulanan görsel sanatlar dersleri ile ilgili öğretmen görüşlerini inceleyen araştırmalar mevcuttur. Fakat sınıf öğretmenlerinin ilkokul görsel sanatlar derslerinde karşılaştıkları güncel sorunları ele alan araştırmaların sayıca az oluşu dikkat çekmektedir. Sanat eğitiminin gerekliliğini ve ilkokullarda Görsel Sanatlar Derslerini veren sınıf öğretmenlerinin program ile ilgili sıkıntılarını ele alıp inceleyen bu araştırmamız sanat ve eğitim alanında yapılmış pek çok araştırmanın bulgu ve tespitlerine dayanmaktadır.

Bu konuda yapılan bazı araştırmalar bağlamında literatür incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersine yönelik alan bilgilerinin yeterli olmadığı, bu sebeple zaman zaman kendilerini yetersiz hissettikleri bulgularına varılmıştır. Bu bulgular ülkemizde gerçekleştirilen pek çok araştırmayla benzerlik göstermektedir. Alan yazında bu konuya ilişkin yapılan araştırmaların biri Özer (2001)'in "*İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin resim-iş dersine ilişkin eğitim gereksinimleri*" adlı yüksek lisans tezidir. Özer araştırmasında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş eğitimi derslerini öğrenciye daha verimli aktarabilmek için nelere ihtiyaç duyduklarını belirlemeye çalışmıştır. Sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar eğitimi yöntem ve tekniklerini kullanma, programda yer alan öğretim ilkelerini uygulama ve öğrencilerin sanatsal gelişim özelliklerini bilip ona göre davranma konularında kendilerini yeterli bulmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Eskişehir il merkezinde MEB'e bağlı 46 ilköğretim okulunda görev yapan 461 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, Görsel Sanatlar Dersinin amaçları doğrultusunda, sınıf öğretmenlerinin içeriği oluşturan konu, sürecin verimli kullanımı, değerlendirme ve kazanımların öğrenciye aktarılmasında uygulanan etkinlikler konularında bilgilendirilmeye ve eğitim gereksinmelerine ihtiyaç duydukları sonucuna varılmıştır.

Kilim (2002)'in "*İlköğretim sınıf öğretmenliği öğrencilerinin mevcut sanat eğitimine ilişkin görüşleri*" adlı yüksek lisans tezinde, öğretmen adaylarının Görsel Sanatlar dersi konusundaki mevcut durumu, sanat eğitimini aldıkları öğretim üyelerinin ders işleme yöntemi hakkındaki görüşleri, öğrencilerin yaratıcılıklarının artırılması konusundaki yeterlilikleri ve sanat eğitimi dersine karşı kendilerini hazır hissedip hissetmedikleri gibi durumların araştırılması yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi, Dicle Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim gören sınıf öğretmenleri adaylarıdır. Araştırmanın verileri nicel araştırma yöntemiyle elde edilmiştir. Sonuç olarak sınıf öğretmeni adaylarının mesleği tercih etmeden önce meslekle ilgili bilgi edinmeleri gerekliliğinin önemi vurgulanmıştır.

İlhan'ın 2003' te yazdığı "*Sınıf öğretmeni yetiştirme programları ve sanat eğitimi*" adlı makalesinde, sınıf öğretmeni adaylarının, sanat eğitimi konusunda, kuramsal ve uygulamalı çalışmalar hakkındaki beklentileri tartışılmıştır. Bu beklentilere sınıf öğretmeni yetiştirme programları yanıt verebiliyor mu? Yetişen sınıf öğretmenleri ilkökul sanat eğitimi derslerini yürütebilirler mi? gibi sorulara yanıtlar aranmıştır. Araştırmada literatürden faydalanılmış, sanat eğitiminin tarihsel geçmişi sorgulanmış ve daha nitelikli öğretmenlerin yetişebilmesi için yapılabilecekler tartışılmıştır. Çalışma ile yapılması beklenenlerin, daha barışçıl ve estetik duyarlılığa sahip, mutlu bireyler yetiştirme çabasıyla kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Acar (2004)'in "*İlköğretim Okullarındaki Resim-İş Öğretmenlerinin Sanat Eğitimi ve Öğretimindeki Yeniliklere İlişkin Görüşleri*" adlı yüksek lisans tezinde öğretmenlerin sanat eğitimi ve öğretimine dair gereksinimleri ve yenilikleri takip edip etmediklerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 89 Resim-İş eğitimi öğretmeni katılmıştır. Veriler anket yoluyla toplanmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırma sonucunda Resim-İş öğretmenlerinin öğretim süreci ve değerlendirmeye yönelik konulardaki yenilikleri tam olarak takip etmedikleri, sanat eğitimi ve öğretimindeki yenilikler konusunda ise eğitim gereksinimlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türe (2007) “*Eğitimde ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar*” adlı yüksek lisans tezinde, eğitimde ve öğretimde bir araç olarak ilköğretim kademesinde görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkıları araştırmış; sanat eğitimi ile okullarda öğrencileri ezbere dayalı olmaktan uzak, özgün, akılcı, bilgiyi yeni düşüncelerle birleştirebilen bireyler yetiştirebilmek için eğitim kurumlarının görsel sanatlar eğitimine, yaratıcı düşünme yeteneğinin geliştirilmesine önem vermeleri gerektiğini vurgulamıştır. Bu yaklaşım yapılan çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Ancak bu çalışma ilköğretim okullarında görsel sanatlar derslerine branş öğretmenlerinin girdiği dönemde yapılmıştır. Branş öğretmenlerinin sanat eğitime bakış açıları anket yöntemiyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak görsel sanatlar eğitiminin, öğrencilerin duyuşsal (tutum, ilgi) ve zihinsel özelliklerini, becerilerini ve düşüncelerini geliştirmelerindeki katkısı, analiz edilmiş, sonuçlar bireylerin demografik özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

Metan (2007), “*İlköğretim okullarının birinci kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin müzeleri görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanmalarına yönelik görüşleri (Ankara İli Çankaya İlçesi örneği)*” adlı yüksek lisans tezinde, ilköğretim birinci kademe görev yapan, görsel sanatlar derslerini veren sınıf öğretmenlerinin, müzelerin kullanılmasına ilişkin görüşlerine yer vermiştir. Araştırma Ankara İli merkez ilçesinde bulunan 496 ilköğretim okulunda, 60 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, görsel sanatlar eğitimi dersine giren sınıf öğretmenlerinin ders programında yer alan müze etkinliklerinin uygulanması konusunda yeterli olmadıkları sonucuna varılmış ve bu konuyla ilgili hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin daha az problem yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Kahraman (2007)’in “*Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri*” adlı yüksek lisans tezi, görsel sanatlar dersi programının uygulama aşamasında, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar, öğretmenlerin sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerilerini

değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2006/2007 öğretim yılında Afyon Karahisar İlinde çalışan, 22 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiş, verilerin çözümlenmesi aşamasında betimsel çözümleme tekniği kullanılmış ve elde edilen bulgular sayısallaştırılmıştır. Öğretmenler; görsel sanatlar dersinin çocukların kendini ifade etmelerinde, hayal güçlerinin gelişmesinde, çevrelerine olan bakış açılarının değişmesinde ve çevrelerini güzelleştirme çabalarında ne kadar önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin görüşlerine ve dile getirdikleri sorunlara dayalı olarak sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Baş (2009) "*Yeni Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Tespit Edilmesi*" adlı yüksek lisans tezinde yeni Görsel Sanatlar Dersi programının içeriği ve öğretmenlerin program hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Yeni Görsel Sanatlar dersi ilköğretimde 1. ve 8. Sınıflar Görsel Sanatlar Dersi öğretim programının 2006-2007 öğretim yılından itibaren 1., 2., 3., 4., 5. ve 6. sınıflardan başlamak üzere kabulünün onaylanmasıyla başlayan dönemi kapsar. Bu çalışmada Görsel Sanatlar dersinde yeni bir yaklaşımla öğrencilerin sanat eğitiminde edinmeleri beklenen kazanımların öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi durumun betimlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, Trabzon ilinde (merkez ve ilçeler dahil) tüm görsel sanatlar öğretmenlerine (112 öğretmen) ulaşılarak, anket uygulaması yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmada yeni programa yönelik olumlu görüşlerin ağırlıklı olduğu sonucuna varılmıştır.

Batur (2010)'un "*İlköğretim 1. kademe görsel sanatlar dersi öğretim programı'nın kazanımlar öğesinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*" adlı yüksek lisans tezi Ankara ilinde görev yapan 59 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine göre; okullarda sanat eğitimi düzeyi, öğretmen yeterlilikleri, derse gereken önemin verilmemesi, ders süresinin kısalığı, çalışma mekanlarının yetersizliği, maddi yetersizlikler ve

beraberinde araç-gereç yetersizliği, yeteneğin ön plana çıkarılmaması gibi görsel sanatlar eğitimini olumsuz yönde etkileyen sorunlar ortaya çıkmıştır.

Yükselgün (2010)'ün, “*İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programındaki Görsel Sanat Kültürü Öğrenme Alanının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*” adlı yüksek lisans tezinde sınıf öğretmenlerinin ilgili öğrenme alanına yönelik görüşleri ile karşılaştıkları zorlukları ortaya koymak amaçlanmıştır. Tezin sonucunda sınıf öğretmenleri; programdaki öğrenme alanlarının, programı kapsamlı ve kolay anlaşılabilir olmasını sağladığı için faydalı bulduklarını ifade etmişlerdir. Görsel sanat kültürü öğrenme alanının uygulanmasına yönelik dile getirilen başlıca sorunlar ise, öğretmenlerin yeterlilikleri, sınıf mevcudunun kalabalık olması, özellikle sanat eleştirisinin sanat eğitiminin amaç ve ilkelerine bağlı kalarak yapılmadığı görülmüştür. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak da sınıf öğretmenlerinin derse tüm boyutlarıyla hakim olmalarını sağlayacak hizmet içi eğitim görmeleri önerisi getirilmiştir.

Pekdağ (2011)'in “*İlköğretim görsel sanatlar öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*” adlı yüksek lisans tezi 2006- 2007 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan ilköğretim 6. sınıf Görsel Sanatlar dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırma yapılandırmacı yaklaşım göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı dahilinde, eğitim programının güçlü ve zayıf yanları, program uygulanırken yaşanan sorunlar ve programın uygulanması aşamasında geliştirilmesi ve değiştirilmesi gerekli görülen konularda öğretmen görüşleri alınmış ve bu konulardaki öneriler belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca araştırma sırasında mezun olunan yüksek öğretim programı, meslekteki hizmet süresi ve hizmet içi eğitim katılımı gibi bazı değişkenlere göre öğretmenlerin görüşlerinin farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Araştırma sonuçları, Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin program hakkında olumlu görüşlerinin yanında bazı eksikliklerin de olduğunu belirttiklerini ortaya koymuştur.

Nalıncı (2014)'nın, “*İlkokul birinci sınıf görsel sanatlar eğitimi dersi öğretim programının değerlendirilmesi*” isimli makalesinde, ilkokulların birinci sınıflarında verilen Görsel Sanatlar dersinin kazanımları analiz edilmiştir. Araştırma nitel ölçümlere dayanmaktadır ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Değerlendirme sonunda, Öğretim Programında yer alan kazanımların, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel düzeylerine yeterince uygun olmadığı sonucu ortaya çıkmış, bu özelliklerin göz önüne alınarak hazırlanacağı yeni bir program önerisinde bulunulmuştur.

Dılmaç ve İnanç (2015)'ın “*Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik olan öz yeterlilik düzeyleri*” adlı makalesi ilkokul sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar alanında kendilerini yeterli hissedip hissetmediklerine odaklanmıştır. İlkokullarda verilen görsel sanatlar eğitiminin, çocuğun ilerleyen süreçte görsel sanatlara yönelik ilgi ve tutumunu belirleyecek nitelikte olması ve ayrıca sanat eğitiminin ilkokullarda sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmesi konusu sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterliliklerinin araştırılmasına zemin hazırlamıştır. Araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, mezun olunan fakülte, mesleki kıdem yılı gibi bağımsız değişkenlerin etkisi ile görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterliliklerini tespit etmektir. Araştırma, yöntemine göre tarama modelindedir. Veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterliliklerinin iyi düzeyde olduğu, görsel sanatlar dersi konusunda kendilerini yeterli buldukları belirlenmiştir. Yine, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik düzeylerinin cinsiyete, mezun oldukları fakülteye ve mesleki kıdem yılına bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermedikleri görülmüştür.

Kızılırmak (2017)'ın “*Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi öz yeterlik inançları*”nı incelemeye yönelik yazdığı yüksek lisans tezi sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersinde alana yönelik öz yeterlik inançlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilerek geçerlik-güvenirliliği test edilen Görsel Sanatlar Eğitimi Alan Bilgisi Öz-Yeterlik

Ölçeği ölçme aracı olarak uygulanmıştır. Anket çalışmasından, yaş, öğrenim kademesi, mesleki kıdem ve eğitim verilen sınıf düzeyi açısından elde edilen veriler incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin öz yeterliklerinde anlamlı farklılıkların olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Cinsiyet faktörünün ise sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarında, anlamlı bir değişikliğe sebep olmadığı görülmüştür. Anket çalışmasının uygulanması sonrasında elde edilen bulgular, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar eğitimi alan bilgisi öz yeterlik ortalama puanları, istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının olması gereken seviyeden oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak araştırma kapsamında, programın uygulanmasında sıkıntı yaşanan yerlerin ortaya konması ve olumsuzluk oluşturan yönlerinin giderilmesi gibi bazı öneriler geliştirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlarda yürütmekte oldukları derslerde öğrencilerin gelişim düzeylerine uyum sağlayamadıklarını bu sebeple de bir takım aksamaların yaşanabildiğini belirtmişlerdir. Bu sıkıntının ortadan kaldırılması için sınıf öğretmenlerinin yerine görsel sanatlar dersine branş öğretmenlerinin girmesi önerilmektedir. Ya da branş öğretmenin, okul içinde görevlendirilerek sınıf öğretmenlerine danışmanlık yapması sağlanabilir. Bir diğer öneri ise sınıf öğretmenlerine kurum içi eğitimler verilerek kendilerini geliştirmeleri sağlanabilir.

Gökdere (2018)'nin "*İlkokul 1-4. sınıf görsel sanatlar dersinin genel amaçlarının etkinlikler yoluyla kazandırılabilmesine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*" isimli yüksek lisans tezinin amacı, Ankara ili, Polatlı ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerin Görsel Sanatlar ders ve etkinliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Görsel Sanatlar dersi kapsamında etkinlikler, bireysel, toplumsal, estetik, algısal ve teknik amaçlar değişkenleri ile öğretmenlerin yaş, cinsiyet mesleki kıdem ve öğrenim durumu değişkenleri açısından incelenmiş, öğretmenlerin bu açılardan etkinliklere bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır.

Elde edilen verilere dayanarak öğretmenlere, etkinlikleri grup çalışmasıyla ya da işbirlikli olarak yapmaları, ders dışında da etkinlikler planlamaları gibi önerilerde bulunulmuştur.

4. Bölüm

Yöntem

Bu bölümde, araştırma modeline, bu modele yönelik çalışma grubunun oluşturduğu okullara ve katılımcılara, verilerin toplanmasına, anket formlarına, verilerin çözümlenmesine ve yorumuna yer verilmiştir.

4.1.Araştırma Modeli

Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği) adlı çalışma yöntem açısından *nicel* araştırma yaklaşımı içerisinde tasarlanmış ve *tarama modeli* kullanılarak oluşturulmuştur. Nicel araştırmalar, olabildiğince tarafsız, nesnel, neden sonuç ilişkisine dayanan bilgi elde etme yoludur (Gall, Borg & Gall, 1996). Başka bir deyişle araştırılmak istenen olguyu nesnelleştirip, sayısal şekilde ifade edilebilir hale getirilmesidir. Sosyal bir araştırmada, olay ve olguların olduğu gibi gösterilmesi tarama modeli ile gerçekleştirilir. Tarama modeli ise, “şu anda ya da geçmişte araştırma konusu olan birey ya da nesnelere etkileme ve/veya değiştirme çabası göstermeden onları kendi koşulları içerisinde, olduğu gibi yansıtmayı amaçlayan bir nicel araştırma yaklaşımıdır” (Karasar, 1999, s.77). Tarama modeli ile, olay, durum, olgu ve kavramlar oldukları haliyle açıklanmaya çalışılır. Bu tür araştırmalar, şartları, durumları ve koşulları olduğu gibi ortaya koymaya çalışırlar (Arslantürk, 2005, s.85). Bu araştırmada da bireylere, olaylara ve nesnelere hiçbir müdahalede bulunmadan, onları oldukları gibi algılayıp gösterebilmeye yarayan tarama modelinin gerçekleştirilebilmesi için bir anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bursa İli çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı, 3 merkez ilçeden random yöntemiyle seçilen üçer devlet okulunun 1.,2.,3. ve 4. Sınıfların, A,B,C şubeleri sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Doldurulan anket formlarından elde edilen verilerin çözümlenmesi sırasında

frekans ve yüzdeler dağılımları hesaplanmış, bulgular sayısallaştırılarak sunulmuş, yapılan literatür taraması desteğiyle yorumlamalara gidilmiştir.

Bilimsel araştırmalarda bireylerden bilgi toplamak maksadıyla çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunlar arasında en sık olarak kullanılanlardan biri de anket yöntemidir. Bu araştırmada veriler anket yoluyla toplanmıştır. Bunun nedeni, konu hakkında önceden hazırlanmış soruların, katılımcı tabir edilen bireyin duygu ve düşüncelerini sistematik olarak sayısal veriye dönüştürmektir. Üçlü Likert tipi hazırlanan anket, uygulama biçimine göre yüz yüze, soru tipine göre kapalı uçlu (sorudan sonra yanıtların belirlendiği ve katılımcının yanıtlar içinden bir ya da bir kaçını seçtiği soru tipi) ve katılımcının araştırılan duruma hemfikir olma derecesini ölçmek için kullanılan sıralı yanıt yöntemi kullanılarak (22. soruda birden fazla seçeneği olan soru şekli kullanılmıştır) hazırlanmıştır (Oğur & Tekbaş, 2003, s.336).

4.2. Evren ve Örneklem

Yöntem bölümünde araştırma deseninin türüne göre çalışma sürdürülürken evrenin belirlenmesi ve bu evrenden örneklemin sınırlandırılması aşaması dikkate alınmalıdır. Bilimsel araştırmalarda problemimizin çözümünü bulmamızı sağlayacak veriler araştırmanın bütün kitesinden yani evrenden veya bütün kitleyi temsil edebilecek olan parçadan yani örneklemden yola çıkılarak elde edilir (Baştürk & Taştepe, 2013, s.131). Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilkokullarda (devlet okulu), görev alan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Evreni temsil eden örneklem grubunu ise 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bursa İli çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı, 3 merkez ilçeden seçilen üçer devlet okulunun 1.,2.,3. ve 4. sınıfların, A,B,C şubeleri sınıf öğretmenlerinden oluşan 108 eğitimciden oluşmaktadır. Örneklem, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Ancak evren ve örneklem genişletilip geliştirilebilir.

Ayrıca katılımcıların tümü, çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Bunlara ek olarak etik gerekliliklerden dolayı araştırma ile ilgili tüm yasal izinler alınmıştır (bkz. Ek 2, 3, 4).

4.3. Veri Toplama Aracı

Nicel araştırmalarda, araştırmanın amacına ulaşabilmesi için, araştırmacılar önemli adımlardan biri sayılan çeşitli veri toplama yöntemlerinden faydalanmışlardır (Güler, Halıcıoğlu & Taşgın, 2015, s.104). Kişilerden bilgi toplamak için en sık kullanılan yöntemlerden biri ise ankettir. Anket, epidemiyolojik ve sosyolojik araştırmalarda sıklıkla tercih edilen, kişilerden planlı ve standart bir şekilde bilgi almak için kullanılan bir yöntemdir (Oğur & Tekbaş, 2003, s.336).

Bu araştırmada, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bursa İli çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, 3 merkez ilçeden seçilen üçer devlet okulunun 1.,2.,3. ve 4. Sınıfların, A,B,C şubeleri sınıf öğretmenlerine uygulanmak üzere 42 sorudan oluşan 3'lü Likert tipi anket formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Anketin geliştirilmesi aşamasında, araştırmanın odaklandığı problem durumu ile bağlantılı Milli Eğitim Bakanlığının görsel sanatlar dersi öğretim programı için belirlediği öğrenme alanları dikkate alınmıştır. Alanları ayrı ayrı ele aldığımızda, hepsinin farklı kazanımlarının gerçekleşmesi beklenmektedir. Bunlar Milli Eğitim Bakanlığının görsel sanatlar dersi öğretim programında belirlediği alanlara dair kazanımlardır (2013, s.2-3).

Araştırmada kullanılan anket geçerlilik güvenilirlik açısından Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında alanında uzman öğretim üyelerinin görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltme, ekleme ve çıkarmalar yapılmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerinin işleyiş ve uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini ve çözüm önerilerini araştırmak için hazırlanmış

anket formunun uygulanması için, Bursa Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölüm Başkanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır. Ardından 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bursa İli çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, 3 merkez ilçeden seçilen üçer devlet okulunun 1.,2.,3. ve 4. sınıfların, A,B,C şubelerinin, toplamda 108 sınıf öğretmeninin anket formunu doldurmaları sağlanmıştır.

4.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Katılımcı 108 öğretmenden toplanan veriler frekans ve yüzdelerle dağılım kullanılarak analiz edilmiştir. Hazırlanan tablolar ile ortaya çıkan veriler açıklanmış, verilerin ne ifade ettiğine dair yorumlar literatür taraması desteğiyle verilmiştir.

5. Bölüm

Bulgular ve Yorumlar

Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerinin işleyiş ve uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini ve çözüm önerilerini araştırmak için hazırlanmış anket formu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Bursa İli çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, 3 merkez ilçeden seçilen üçer devlet okulunun 1.,2.,3. ve 4. sınıfların, A, B, C şubelerinin, 108 sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır.

Anket formu toplamda 42 maddeden oluşmakta olup; Milli Eğitim Bakanlığının görsel sanatlar dersi öğretim programı için belirlediği öğrenme alanları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Alanları ayrı ayrı ele aldığımızda, tüm kazanımlarının gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu kazanımlar Milli Eğitim Bakanlığının görsel sanatlar dersi öğretim programında belirlediği öğrenme alanlarının amaçlarını içermektedir (2013, s.2-3). Anketi oluşturan 42 yönergenin tamamına 108 katılımcı da eksiksiz yanıt vermiştir. Verilen yanıtlara yönelik bulgular frekans (f) ve yüzdelik dağılım (%) şeklinde tablolandırılmış, bulgulara dair gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra literatür taraması destekli yorumlamalara yer verilmiştir.

Bursa İli çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı seçilen devlet okullarında görev yapmakta olan ilkokul sınıf öğretmenleri, hazırlanan anket formunda, Görsel sanatlar dersi sürecince öğrencilere dersin kazanımlarını edindirme açısından yaşadıkları durumları belirtmeye yönelik katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum şıklarından uygun gördükleri birini işaretlemişlerdir.

Tablo 1 'de anketin yanıtlanmasıyla oluşan 42 yönergeye yönelik bulgular görülmektedir:

4	Okutmuş olduğum sınıfta görsel sanatlar dersi kapsamındaki tüm kazanımları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.	38	35,2	49	45,4	21	19,4	108	100
5	Çocuğun sanatsal gelişim özelliklerini biliyorum.	38	35,2	54	50,0	16	14,8	108	100
6	Sınıf içinde öğrencilerin, sanat eserleri inceleyerek, estetik duyarlılık geliştirmelerini sağlayabiliyorum.	31	28,7	56	51,9	21	19,4	108	100
7	Sanatın anlam ve önemini anlatmak için drama yönteminden faydalanabiliyorum.	63	58,3	32	29,6	13	12,0	108	100
8		26	24,1	57	52,8	25	23,1	108	100

Sanat elemanları ve
tasarım ilkelerini
öğrenciye aktarma
konusunda bilgi
sahibiyim.

9	Resim tekniklerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.	38	35,2	43	39,8	27	25,0	108	100
---	--	----	------	----	------	----	------	-----	-----

10	Boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.	65	60,2	34	31,5	9	8,3	108	100
----	--	----	------	----	------	---	-----	-----	-----

11	İki boyutlu çalışmalarını öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.	60	55,6	38	35,2	10	9,3	108	100
----	---	----	------	----	------	----	-----	-----	-----

12	Üç boyutlu çalışmalarını öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.	46	42,6	40	37,0	22	20,4	108	100
----	--	----	------	----	------	----	------	-----	-----

13	Zıtlık kavramlarını (renk, biçim, boyut, vb zıtlıkları) öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.	53	49,1	41	38,0	14	13,0	108	100
14	Perspektif bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.	49	45,4	35	32,4	24	22,2	108	100
15	Sanat eleştirisinin bir sanat araştırması olduğunun bilincindeyim.	66	61,1	27	25,0	15	13,9	108	100
16	Bir sanat eserini sanat eleştirisi sorgulama yöntemlerine göre uygulayabiliyorum (tanımlama, çözümleme, yorumlama, yargı).	32	29,6	48	44,4	28	25,9	108	100
17		60	55,6	37	34,3	11	10,2	108	100

	Sanat çalışmalarını eleştirirken öğrencilere saygılı ve yapıcı olma bilinci kazandırabiliyorum.								
18	Sanat eserlerini konuya göre sınıflandırıp (portre, natürmort, peyzaj) sorgulatabiliyorum.	28	25,9	50	46,3	30	27,8	108	100
19	Görsel Sanatlar Dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabiliyorum.	71	65,7	29	26,9	8	7,4	108	100
20	Gözleme dayalı çalışmalar yaptırabiliyorum.	76	70,4	25	23,1	7	6,5	108	100
21	Ders süresini teori ve	44	40,7	45	41,7	19	17,6	108	100

uygulama açısından
verimli kullandığımı
düşünüyorum.

Görsel Sanatlar

22	Dersinde öğretim materyallerini kullanıyorum	89	82,4	10	9,3	9	8,3	108	100
----	--	----	------	----	-----	---	-----	-----	-----

Derslerimde sanat

23	tarihinden yapıt örneklerine yer veriyorum.	32	29,6	42	38,9	34	31,5	108	100
----	---	----	------	----	------	----	------	-----	-----

Öğrenme alanlarından

24	kültürel miras alanını müze eğitimi ile destekleyebiliyorum.	47	43,5	36	33,3	25	23,1	108	100
----	--	----	------	----	------	----	------	-----	-----

Öğrenme alanlarından

25	kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyebiliyorum.	30	27,8	48	44,4	30	27,8	108	100
----	--	----	------	----	------	----	------	-----	-----

26	Müze, ören yeri, sanat	51	47,2	31	28,7	26	24,1	108	100
----	------------------------	----	------	----	------	----	------	-----	-----

	galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlere planlı ziyaretler düzenliyorum								
	Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlerde öğrencilere düşüncelerini özgürce ifade edebilme fırsatı veriyorum.								
27		57	52,8	30	27,8	21	19,4	108	100
	Türk Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.								
28		26	24,1	56	51,9	26	24,1	108	100
	Batı ve Dünya Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.								
29		18	16,7	45	41,7	45	41,7	108	100
	Diğer kültürlere ait yaşam mekanlarından								
30		41	38,0	39	36,1	28	25,9	108	100

	örnekler gösterebiliyorum.								
31	Kendi kültürümüz ve diğer kültürlere ait sanat eserlerini karşılaştırmalı olarak aktarabiliyorum.	35	32,4	41	38,0	32	29,6	108	100
32	Görsel Sanatlar Dersinde güncel kaynaklardan ve çağdaş sanat eserlerinden yararlanabiliyorum.	36	33,3	46	42,6	26	24,1	108	100
33	Öğrenci çalışmalarına gerekli dönütleri verebiliyorum.	57	52,8	36	33,3	15	13,9	108	100
34	Öğrenci çalışmalarına not verme konusunda zorluk yaşamıyorum.	68	63,0	26	24,1	14	13,0	108	100
35	Öğrencilerin sanat	38	35,2	45	41,7	25	23,1	108	100

hakkındaki sorularını
rahatlıkla
cevaplayabiliyorum.

Görsel Sanatlar

Dersinin tüm

36 kazanımlarını 22 20,4 26 24,1 60 55,6 108 100
edindirmek anlamında
ders süresini yeterli
buluyorum.

Görsel Sanatlar

Dersinde öğrencileri

37 ve çalışmalarını süreç 47 43,5 38 35,2 23 21,3 108 100
içinde
değerlendirebiliyorum.

Öğretim planı

hazırlarken Görsel

38 Sanatlar Dersi 60 55,6 34 31,5 14 13,0 108 100
öğrenme alanlarını
dikkate alıyorum.

Üç öğrenme alanını

39 (görsel iletişim ve 36 33,3 50 46,3 22 20,4 108 100
biçimlendirme, sanat

	eleştirisi ve estetik, kültürel miras) ilişkilendirerek planlar hazırlayabiliyorum.								
40	Öğretim materyali olarak sanatla ilgili oyunlar oynatıyorum.	33	30,6	48	44,4	27	25,0	108	100
41	Sanatçı ile zanaatkar arasındaki farkı biliyor ve öğrencilere aktarabiliyorum.	67	62,0	31	28,7	10	9,3	108	100
42	Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda bilgi veriyorum.	70	64,8	29	26,9	9	8,3	108	100

---

n= 108

Ayrıca 22. yönergede 86 öğretmen Görsel Sanatlar dersinde öğretim materyallerini kullandıkları bilgisini vermişlerdir. Katılıyorum cevabını veren ve öğretim materyallerini kullandıklarını söyleyen öğretmenlerin en az bir materyal kullandıklarını gösterir işaretlemelere gittikleri görülmüştür. Verilen ankette bu öğretmenlerin 29'u belgesellerden, 41'i videodan, 41'i posterlerden, 75'i resimlerden ve 16'sı tıpkı resimlerden faydalandıklarını belirtmişlerdir. Tablo 2'de bu yönergeye ait bulgular görülmektedir:

Tablo 2

22. Yönerge Görsel Sanatlar Dersinde öğretim materyallerinin kullanım oranı

Belgesel	29
Video	41
Poster	41
Resim	75
Tıpkı Resim	16

Anketin ilk yönergesi olan “Görsel Sanatlar dersinin sanattan tat alan bir birey yetiştirmedeki yararlılığını önemsiyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 107’si (%99.1) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 1 (%0.9) katılımcı ise kararsızım şikkını işaretlemiştir. Bu ilk yönergeye katılmıyorum şeklinde cevap veren katılımcı olmamıştır. Öğretmenlere yapılan anketin tamamına bakıldığında, bu yönergenin en yüksek katılıyorum şikkı frekansına sahip olması (%99.1) dikkat çekici olup; görsel sanatlar derslerine giren sınıf öğretmenlerinin hemen hepsinin sanattan tat alan bireyler yetiştirilmesi konusundaki farkındalığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Görsel Sanatlar dersi içerisinde bir bireyin hayatına sanatı dahil edebilmek ve ardından sanattan haz duymasını sağlamak bir öğretmenin en önemli amaçlarından biridir. Görsel sanatlar eğitimi ile bireyler diğer sanat alanlarının da farkında ve ilgi alanları doğrultusunda farkındalıklarını yaşama gücüne sahip olurlar. “Sanatı ve sanat eserini tanıyan, önemseyen, sanat yapıtlarından haz alan sanatı üreten ve bilinçli tüketen bireyleri yetiştirmek görsel sanatlar programının amaçlarındandır” (MEB, 2006, s. 13). Bu anlamda bu yönergeden elde edilen sonuç oldukça olumludur.

İkinci yönerge olan “Görsel Sanatlar dersinin sanat eserine nasıl bakılması gerektiğini bilen bireyler yetiştirilmesini önemsiyorum.” ifadesinde 108 katılımcının 104’ ü (%96.3)

katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 4 katılımcının 4' ü (%3.7) kararsızım şikkını işaretlemiştir. Katılmıyorum şikkını işaretleyen katılımcı bulunmamaktadır.

Sanat eğitimi anlayışını sadece insan eğitiminin ağırlık kazandığı anlayış olarak değil, aynı zamanda sanatın ya da sanat eserinin de ağırlık kazandığı anlayışın hakim olduğu bireyler yetiştirme konusunda İlhan (2003, s.15), sanatın kendisi için, sanatın anlatılmasını amaçlayan, sanat için eğitim anlayışının da gerekliliğinin üzerinde durmuştur. Çağdaş sanat biçimlemelerinin üzerinde didaktik olarak durulması gerekliliğini ve burada öğrencinin sanat için ne öğrenmesi gerektiği konusunun da önemini vurgulamıştır.

Görsel sanatlar dersinin sadece bireyin eğitimi değil, sanatın ve sanat eserinin de ağırlık kazandığı bir anlayışla öğretilmesi konusunda 108 öğretmenin 104' ünün (%96.3) ankete katılıyorum şeklinde cevap vermesi, sanata nasıl bakılması gerektiğini bilen bireyler yetiştirilmesinin önemini öğretmenler tarafından farkındalığını vurgulamaktadır.

Anketin 3. yönergesi olan “Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hakkında bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 54' ü (%50.0) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 54 katılımcının 42' si (%38.9) kararsızım, 12' si (%11.1) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir. MEB tarafından hazırlanan programda, Görsel Sanatlar Dersi alanına özgü beceriler, programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar, programın yapısı ve öğrenme alanları ile kazanım ve açıklamalara yer verilmiştir. Elde edilen verilere göre öğretmenlerin yarısından fazlasının programın yapısı ve amaçları, hedefleri, öğrenme alanları, öğrenci kazanımları ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olduğu söylenebilir.

Anketin 4. yönergesi olan “Okutmuş olduğum sınıfta görsel sanatlar dersi kapsamındaki tüm kazanımları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 38'i (%35.2) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 70 katılımcının 49'u (%45.4) kararsızım, 21'i (%19.4) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Görsel Sanatlar Dersinin müfredatı da diğer dersler gibi MEB'in belirlediği bazı kazanımları elde etme amacı taşımaktadır. Eğitimde kazanımlar, yaşantılar aracılığıyla ve planlanmış etkinlikler yoluyla bireylerde istendik davranış değişikliği oluşturmaya hizmet etmektedir (Sönmez, 2010, s.17). Bu sebeple görsel sanatlar öğretmeni dersin konusuna bağlı kalarak yaptırdığı etkinlikleri, öğrencilerin müfredatta belirtilen hedef kazanımları elde etmesine yönelik planlamaktadır. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından daha azı kazanımlar konusunda aktardığı bilgi ve rehberliğini yeterli bulmaktadır. Bu sonuç dersin işleniş açısından olumsuz bir etkiye sahiptir.

Anketin 5. yönergesi olan “Çocuğun sanatsal gelişim özelliklerini biliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 38' i (%35.2) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 70 katılımcının 54' ü (%50.0) kararsızım, 16' sı (%14.8) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

“Resim yapma eylemi, iki ila on iki yaşına kadar çocukların her yaşında ayrı ayrı gelişmeler gösterdiği bir eylemdir. Gerek içeriği, gerekse sonuçlarıyla çocuğun dünyasını anlamının en iyi yollarından biridir. Dünyanın en açık ifade araçlarından biri olması sebebiyle de resim-iş dersleri ilkökul öğretiminin iskeleti kabul edilmektedir” (İlhan, 2003, s.16-17).

Sezer'e göre (2003, s.3) sanat eğitimi ile çocuk ruhen ve bedenlen olgunlaşır ve bu sayede dünyayı anlamlandırmaya yönelik beceriler geliştirir. Bu sebeple görsel sanatlar öğretmeni öğrencilerinin sanatsal gelişim özelliklerini dikkate almalı ve yaptırdığı etkinlikleri, öğrencilerin gelişim özelliklerini göz önünde bulundurarak planlamalıdır. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından daha azı çocuğun sanatsal gelişim özellikleri konusunda kendisini yeterli bulmaktadır. Geriye kalan büyük çoğunluk ise ‘kararsızım’ ve ‘katılmıyorum’ demiş ve bu durum öğretmenlerin öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate almadıklarını ve yapılan etkinliklerin sanatsal gelişim özellikleri dikkate alınmadan yapıldığını göstermektedir.

Anketin 6. yönergesi olan “Sınıf içinde öğrencilerin, sanat eserleri inceleyerek, estetik duyarlılık geliştirmelerini sağlayabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 31’ i (%28.7) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 77 katılımcının 56’ sı (%51.9) kararsızım, 21’ i (%19.4) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Görsel sanatlar eğitimi bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel kazanımları edinmenin yanı sıra estetik algıların geliştirilmesi açısından günümüzde her birey için gereksinimdir. Görsel sanatlar dersi ile kişiye güzel sanatlar bilgisi kazandırma, yaratıcılığı geliştirme, görsel okuma yapabilme, kendini ifade edebilme gibi yetilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca sanatı ve sanat eserini tanıyan ve sanat eleştirisi yapabilen birey yetiştirmek bu anlamda estetik duyarlılıklarını geliştirecek olması nedeni ile önemlidir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin üçte birinden az öğretmen sanat eserlerini inceleyerek estetik duyarlılık geliştirilebilmesi konusunda kendisini yeterli bulmaktadır. Toplam katılımcı sayısının yarısı ise kararsızlığını ve %19.4’ ü ise gelişim sağlayamadığını ifade etmiştir.

Anketin 7. yönergesi olan “Sanatın anlam ve önemini anlatmak için drama yönteminden faydalanabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 63’ ü (%58.3) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 45 katılımcının 32’ si (%29.6) kararsızım, 13’ ü (%12.0) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Öğrenme sürecinde öğrencinin aktif katılımını sağlamak ve öğrenmeyi daha kolay hale getirebilmek öğretmenin yükümlülüğündedir. Drama yöntemi de öğrenciyi oyunla eğitimin içine çeken bir etkinlik ve eğitimin önemli bir parçasıdır. Yaparak yaşayarak öğrenme en etkili eğitim yöntemlerinden biridir ve bu sebeple drama yolu ile eğitim de sanat eğitiminde son derece önemli bir yere sahiptir (Topçu, 2008, s.2). Drama oyunlaştırarak öğretme metodudur. Yaparak yaşayarak öğrenme en kalıcı öğrenme yollarından biridir ve öğrencinin

bu konuda aktif rol alabilmesi de öğretmenin oyun yoluyla dersi aktarmasından geçer. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yaklaşık olarak yarısı drama yönteminden faydalandıklarını söylemişlerdir.

Anketin 8. yönergesi olan “Sanat elemanları ve tasarım ilkelerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 26’ sı (%24.1) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 82 katılımcının 57’ si (%52.8) kararsızım, 25’ i (%23.1) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Sanat elemanları ve tasarım ilkeleri görsel tasarımda yapı taşı olarak adlandırılabilirler unsurlardır. Bir sanat eserinin oluşumunda sanat elemanlarının ve tasarım ilkelerinin en iyi ve dengeli şekilde kullanılmış olması o sanat eserinin sanatsal değerini belirler. Sanat elemanları, nokta, çizgi, doku, renk, leke, ton, değer (valör), biçim, şekil, mekan ve tasarım ilkeleri ise ritim, denge, vurgu, zıtlık, armoni, oran, bütünlük ve çeşitlilik (Akgül, 2013, s. 24-25). Sanat elemanları eserin tasarım sürecinde tasarım ilkeleri aracılığıyla kompozisyonun beklendik düzeye erişmesini sağlamaktadır (Bayraktar ve diğerleri, 2012, s. 14). Bu doğrultuda öğrenci çalışmalarının beklendik seviyeye gelmesi de sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin dengeli bir şekilde kullanılmasıyla mümkün olacaktır. Ancak sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından daha azı sanat elemanları ve tasarım ilkelerini öğrencilere aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını söylemiştir. Ankete katılan öğretmen sayısının yaklaşık olarak yarısı bu konuda kararsız olduğunu ve beşte biri ise bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin 9. yönergesi olan “Resim tekniklerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 38’ i (%35.2) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 70 katılımcının 43’ ü (%39.8) kararsızım, 27’ si (%25.0) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilerin sanat malzemelerini kullanırken, kestikleri, döktükleri, boyadıkları, yapıştırdıkları, sürdükleri ve kazıdıkları işlemlerden büyük zevk aldıkları bilinmektedir (Aksoy vd., 2006, s.19). Sanat eğitimcileri de öğrencilere kuramsal bilgi vermenin yanında, uygulamalı çalışma olanağı sağlayabilmeli, çeşitli araç ve gereçlerin kullanım şeklini ve resim tekniklerini aktarabilmelidirler. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından daha azının resim tekniklerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi oldukları yönünde olumlu cevap verirken, dörtte birinin (%25.0) bu konuda bilgi sahibi olmadıklarını, geri kalanının ise kararsız kaldığını söyleyebiliriz.

Anketin 10. yönergesi olan “Boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 65’ i (%60.2) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 43 katılımcının 34’ ü (%31.5) kararsızım, 9’ u (%8.3) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Renk konusu tasarımın en önemli öğelerinden biridir. Bireyin tasarımda rengin önemini kavraması, gerçekleştirmek istediği tasarımın niteliğini artırır. Renk olgusu, temel sanat eğitiminde, öğretim sürecindeki bireylere ayrıntılı şekilde açıklanmalıdır. Renk bilgisi, öğrencilerin gerçek manada anlayabilmeleri açısından karışık gibi görünse de doğru öğrenilmesi gereken bir konudur. Bunun için renk bilgisi öğretilirken, kavramların somut kavramlarla ilişki kurularak öğretilmesi ve örneklendirilmesi gerekmektedir (Akgün, 2015, s.34-35). Ayrıca teorik bilgilerin uygulamalarla desteklenmesi bireylerin daha nitelikli çalışmalar ortaya çıkarmasını desteklemektedir (Çağlayan, 2018, s.32).

Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası (%60.2) boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Buna karşılık üçte bir oranında

öğretmen kararsız olduğunu ve %8 gibi çok az bir oranda öğretmen ise bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Anketin 11. yönergesi olan “İki boyutlu çalışmaları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 60’ ı (%55.6) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 48 katılımcının 38’ i (%35.2) kararsızım, 10’ u (%9.3) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

İki boyutlu çalışmalar genellikle yüzey anlayışına dayanan, çizgisel ve renkli biçimlerde de yapılabilen resimsel çalışmaları kapsar (Tütüncü, 2006, s.18). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası (%55.6) iki boyutlu çalışmaları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

Anketin 12. yönergesi olan “Üç boyutlu çalışmaları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 46’ sı (%42.6) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 62 katılımcının 40’ ı (%37.0) kararsızım, 22’ si (%20.4) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Üç boyutlu çalışmalarda öğrencinin kullanılan teknik konusunda yönlendirilmesi ve yaratıcılığının teşvik edilmesi önemlidir. Çocuklar sadece resim yaparak kendilerini ifade edemeyebilirler. Her çocuğun kendini ifade şekli farklıdır ve çocuğa kendini ifade edebilmesini sağlayacak çeşitli malzemeler verilmeli, sadece iki boyutlu çalışmalarla sınırlandırılmadan, iki elini de kullanarak buna olanak tanınmalıdır. Böylelikle çizim becerisi olmayan öğrencilerin kendilerini gösterebilmelerine de zemin hazırlanmış olunur. Erim ve Caferoğlu (2012, s.327) üç boyutlu çalışmalar için, çocukların küçük el kaslarının ve el göz koordinasyonunun gelişiminin desteklenmesine ve motor gelişiminin artmasına, büyük ölçüde yardımcı olduğu için önemlidir. Görsel sanatlar çalışmalarında kullanılan farklı yöntemler ve kullanılan çeşitli malzemeler ile çocuğun derse olan ilgisi artar, farklı materyaller kullanılarak

da çocuğa kendisini daha iyi ifade etme olanağı sunulmaktadır, demişlerdir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından biraz azı üç boyutlu çalışmaları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Katılımcı öğretmenlerin kararsız ve olumsuz cevap toplamına bakıldığında çoğunluğun bilgi sahibi olmadığı söylenebilir.

Anketin 13. yönergesi olan “Zıtlık kavramlarını (renk, biçim, boyut, vb zıtlıkları) öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 53’ ü (%49.1) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 55 katılımcının 41’ i (%38.0) kararsızım, 14’ ü (%13.0) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Zıtlık, iki şey arasındaki karşıtlık anlamına gelmektedir (TDK, 2019). Zıtlık kavramı, öğrencilerin özgün çalışmalar yapabilmesine, yaratıcılıklarının gelişmesine ve estetik bir anlatıma sahip kompozisyonlar kurgulayabilmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda zıtlık, çalışmaları monotonluktan kurtarır ve dengeyi kurmakta da yardımcıdır. Farklı bakış açıları kazanan öğrencilerin problem çözme becerileri olumlu yönde değişmektedir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısı zıtlık kavramlarını (renk, biçim, boyut, vb. zıtlıkları) öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir.

Anketin 14. yönergesi olan “Perspektif bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 49’ u (%45.4) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 59 katılımcının 35’ i (%32.4) kararsızım, 24’ ü (%22.2) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Türk Dil Kurumu [TDK] perspektifi, nesnelere bir yüzey üzerine görüldükleri gibi çizme sanatı olarak tanımlamıştır (2019). Perspektif çizim nesnelere görüldükleri halleriyle bir yüzey üzerine teknik kullanılarak gösterme işidir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin

yarıya yakını perspektif bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir. Geriye kalan çoğunluk kararsız olduğunu belirtmiş ve az sayıda öğretmen ise bu konuyu öğrenciye aktarma konusunda yetersiz olduğunu dile getirmiştir.

Anketin 15. yönergesi olan “Sanat eleştirisinin bir sanat araştırması olduğunun bilincindeyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 66’sı (%61.1) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 42 katılımcının 27’si (%25.0) kararsızım, 15’i (%13.9) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Sanat eleştirisi sanat yapıtlarını çözümleme, anlama ya da değerlendirme olarak tanımlanabilir. Sanat eleştirisi yoluyla çocukların eleştirel düşünme becerileri geliştirilebilir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarıdan fazlası sanat eleştirisinin bir sanat araştırması olduğunun bilincinde olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin dörtte biri bu konuda kararsız kalmış, bir kısmı ise bu konuyla ilgili bilgi eksikliğinin farkında olduklarını söylemişlerdir.

Anketin 16. yönergesi olan “Bir sanat eserini sanat eleştirisi sorgulama yöntemlerine göre uygulayabiliyorum (tanımlama, çözümleme, yorumlama, yargı).” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 32’si (%29.6) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 76 katılımcının 48’i (%44.4) kararsızım, 28’i (%25.9) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Bir sanatsal çalışmanın eleştirilmesi aşamasında öğrenciden “Tanımlama”, “Çözümleme”, “Yorumlama” ve “Yargı” aşamalarını sırasıyla uygulamaları istenmelidir. Bu aşamaları uygulayabilmek için eserle ilgili çeşitli sorular sorulur ve cevapları aranır. Sorulan bu sorular bir sanat çalışmasını değerlendirebilme ve anlayabilme açısından önemlidir. Görsel sanatlar dersi öğretiminde bu derece öneme sahip “bir sanat eserini, sanat eleştirisi sorgulama yöntemlerine göre uygulayabilme(tanımlama, çözümleme, yorumlama, yargı)” yönergesinin sayısal bulgularına bakıldığında sınıf öğretmenlerinin üçte birinden azı olumlu cevap

vermiştir. Katılımcıların yarıya yakını kararsızlıklarını dile getirmiş ve dörtte bir oranında bir kısmı ise bu uygulamayı gerçekleştiremediğini belirtmiştir.

Anketin 17. yönergesi olan “Sanat çalışmalarını eleştirirken öğrencilere saygılı ve yapıcı olma bilinci kazandırabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 60’ ı (%55.6) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 48 katılımcının 37’ si (%34.3) kararsızım, 11’ i (%10.2) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Öğretim sürecinde sanat eleştirisi, sanat çalışmaları hakkında konuşma ve onları incelemenin sistemli bir yoludur. Eleştiri yapmaktaki amaç, öğrencilerin sorgulayarak ve tartışarak bilgiye dayalı düşünceler üretmesine yardımcı olmaktır. Bu esnada pek çok görüş ortaya çıkar ve öğrenciler arkadaşlarını dinlemeyi, farklı görüşlere saygı duymayı öğrenirler. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarıdan fazlası sanat çalışmalarını eleştirirken öğrencilere saygılı ve yapıcı olma bilinci kazandırabildiklerini belirtmişlerdir. Geriye kalan katılımcıların yarıdan fazlası bu bilinci kazandırıp kazandıramadıklarında kararsız kalırken, az sayıda öğretmen ise bu konuda öğrenciye faydalı olabildiğini düşünmemektedir.

Anketin 18. yönergesi olan “Sanat eserlerini konuya göre sınıflandırıp (portre, natürmort, peyzaj) sorgulatabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 28’ i (%25.9) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 80 katılımcının 50’ si (%46.3) kararsızım, 30’ u (%27.8) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Görsel sanat çalışmaları temalardan, konulardan, düşüncelerden, hikâyelerden esinlenerek oluşturulur. Burada konu, sanat çalışmalarını oluştururken üzerinde düşünülen, ele alınan olaydır. İlkokul düzeyine uygun konu çeşitleri ise figüratif, portre, natürmort ve peyzajdır. Sanat eserlerinin konularına göre örnekler gösterilerek aralarındaki farklar üzerinde durulması da yine bir sanat eseri sorgulama yöntemidir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin dörtte biri sanat eserlerini konuya göre sınıflandırıp

(portre, natürmort, peyzaj) sorgulatabildiklerini söylemişlerdir. Toplam katılımcı sayısının yarıya yakını ise bu konudaki kararsızlıklarını dile getirirken, yine katılımcı öğretmenlerin dörtte biri gibi bir oran bu konuda öğrenciye faydalı olabildiğini düşünmemektedir.

Anketin 19. yönergesi olan “Görsel Sanatlar Dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 71’ i (%65.7) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 37 katılımcının 29’ u (%26.9) kararsızım, 8’ i (%7.4) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

“Parsons’ a göre sanat bir şeylerin çizimi değil, insanın iç dünyasının yansımasıdır. Bu tanıma göre sanatı kavramak sosyal çağrışımları ve sembolleri de kavramaktır. Sanatın varlığını fark eden çocuklar dünyayı daha kolay anlayacaktır” (Wenchun-Kazuhiro,2002; Aktaran: Gökay, Demir, 2006, s.341). Çocuklar eğitsel açıdan desteklenip gelişimleri sürdürülürken her türlü nitelikli sanat ürünüyle tanışmak çocuğun kendisini sanatsal alanda ve diğer alanlarda yetiştirebilmelerini ve dış dünyayı anlamlandırabilmelerini sağlar. Farklı deneyimler sayesinde çocuk kendini duygusal yönden ifade edebilmeyi öğrenir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin çoğu Görsel Sanatlar Dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların dörtte biri kararsız kalırken, çok az bir kısmı çalışmalar yaptırırken diğer sanatsal alanlardan faydalanmadıklarını dile getirmişlerdir.

Anketin 20. yönergesi olan “Gözleme dayalı çalışmalar yaptırabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 76’ sı (%70.4) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 32 katılımcının 25’ i (%23.1) kararsızım, 7’ si (%6.5) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

MEB’ in Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında da sınıf kazanımlarının görsel iletişim ve biçimlendirme ile ilişkisinde gözleme dayalı çalışmalar yaptırmanın öneminden bahsedilmekte; öğrencilerin, çevrelerindeki objeleri ve figürleri gözlemleyerek çizimler yapmaları ve çevrelerinde olup bitenleri daha dikkatli gözlemleyebilmeleri gerekliliği

üzerinde durulmaktadır. Gözleme dayalı çalışmalar yapabilmeyenin bir sorumluluk olduğu belirtilmekte ve duyarlılığı da beraberinde getiren bir davranış olduğu anlatılmaktadır (2018, s.14). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin %70.4' ü, ki bu sayı anket yapılan öğretmen sayısının yarısından fazladır, gözleme dayalı çalışmalar yaptırabildiklerini belirtmişlerdir. Geriye kalan katılımcıların dörtte birinden azı kararsız olduğunu söylerken, az bir kısmı ise gözleme dayalı çalışmalar yaptırmadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin 21. yönergesi olan “Ders süresini teori ve uygulama açısından verimli kullandığımı düşünüyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 44' ü (%40.7) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 64 katılımcının 45' i (%41.7) kararsızım, 19' u (%17.6) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Sanat eğitimi teori ve uygulamayı aynı anda barındırabilmelidir. Çocukta yaratıcılığın gelişmesi süreci, sadece resimsel anlatım çalışmalarıyla değil; fikir, kurgu ve keşiflerin bilişsel yönünü de ele alan bir öğretmen ve sanat eğitimi ile oluşturulabilir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısından azı ders süresini teori ve uygulama açısından verimli kullandığını belirtmiştir. Bu oran 108 katılımcıda 44 öğretmendir. Neredeyse aynı oranda 45 öğretmen ise ders süresini verimli kullanma konusunda kararsız kalmış ve az bir kısmı ise bu süreyi verimli kullanmadığını belirtmiştir.

Anketin 22. yönergesi olan “Görsel Sanatlar Dersinde öğretim materyallerini kullanıyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 89' u (%82.4) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 19 katılımcının 10' u (%9.3) kararsızım, 9' u (%8.3) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Etkili kullanılan araç-gereçlerle öğretmen öğrencinin ilgisini çekmekte, öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve kazanımların gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Sayısal bulgular göz

önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu öğretim materyallerini kullandıklarını belirtmiştir.

Anketin 23. yönergesi olan “Derslerimde sanat tarihinden yapıt örneklerine yer veriyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 32’ si (%29.6) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 76 katılımcının 42’ si (%38.9) kararsızım, 34’ ü (%31.5) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Görsel sanatlar eğitimi belirli bir düzen içinde sanat eseri, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetik ile öğretilen ve edinilen bir disiplindir. Öğrencilerin sanat öğelerini (renk kullanımı, çizgisel anlatım, perspektif, kompozisyon) öğrenmelerini sağlamak amacıyla sanat tarihinden yapıt örneklere yer verilebilir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin çok azı sanat tarihinden yapıt örneklere yer verdiklerini belirtmişlerdir. Geriye kalan %38.9 oranındaki katılımcı bu konuda kararsız kalmış, %31.5 oranındaki katılımcı ise derslerinde sanat tarihinden yapıt örneklere yer vermediklerini belirtmişlerdir.

Anketin 24. yönergesi olan “Öğrenme alanlarından kültürel miras alanını müze eğitimi ile destekleyebiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 47’ si (%43.5) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 61 katılımcının 36’ sı (%33.3) kararsızım, 25’i (%23.1) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Müzelerin eğitim öğretim sürecinde bir kaynak olarak kullanılması öğrenmeleri desteklemesi açısından çok önemlidir. Bu yöntemle alışlagelmiş öğretmen merkezli eğitim anlayışı terk edilir. Öğrencinin birden çok duyu organıyla aktif olarak öğrenme sürecine dahil olduğu etkin öğrenme ortamları ve gerçek kaynaklar temel alınır. Dolayısıyla müze eğitimi oldukça önemli bir boyuttadır. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin %43.5’i öğrenme alanlarından kültürel miras alanını müze eğitimi ile destekleyebildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların

üçte biri kararsız olduklarını dile getirirken, yaklaşık olarak dörtte biri kültürel miras alanını müze eğitimi ile destekleyemediklerini ifade etmişleridir.

Anketin 25. yönergesi olan “Öğrenme alanlarından kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyebiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 30’ u (%27.8) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 78 katılımcının 48’ i (%44.4) kararsızım, 30’u (%27.8) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Sanat tarihi bir sanat eserinin ve eserle ilişkili diğer bilgilerin incelenmesidir. Sanat tarihi, eserin ortaya çıkma süreci ve ortamı ile eserin tümünden araştırılmasıdır. Sanat tarihi öğrenirken öğrenciler, sosyal olayları, tarihsel konuları, birçok farklı kültür özelliklerini, başka eserleri, inanç ve değerleri öğrenirken aynı zamanda tüm bunlara sosyolojik, coğrafik ve psikolojik açılardan da bakabilmeyi görsel materyaller desteğiyle anlamlandırır (Aykut, 2006, s.39). Dolayısıyla sanat tarihi yoluyla öğrenme basit ve anlaşılır materyallerle çocuğu farklı düşünmeye iten bir yöntemdir. Bu bağlamda sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yaklaşık dörtte biri öğrenme alanlarından kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyebildiklerini belirtmişlerdir. Ancak katılımcıların yarıya yakını kararsızlığını belirtirken, toplam katılımcı sayısının üçte birinden daha az oranda katılımcı kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyemediklerini dile getirmişlerdir.

Anketin 26. yönergesi olan “Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlere planlı ziyaretler düzenliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 51’ i (%47.2) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 57 katılımcının 31’ i (%28.7) kararsızım, 26’ sı (%24.1) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Hurwitz ve Day’e göre (1995, s.298) görsel sanatlar öğretmenleri, görsel işitsel sunumlar, alan gezileri, drama, konferans, sergiler ve tartışma yöntemleri kullanarak öğrenmeleri daha kalıcı ve kolay hale getirebilmektedirler. Bu konuda Özsoy, öğrencilerde yaratıcı düşüncenin

oluşması için yapılabilecek pek çok teknikten biri de alan gezilerinden yararlanabilmektir, demiştir (2007, s.154). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, katılımcı öğretmenlerin yarısına yakın oranı müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlere planlı ziyaretler düzenleyebildiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte bire yakını kararsız kalırken geriye kalan az sayıdaki öğretmenler ise müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerleri ziyareti ders planlarına dahil etmediklerini belirtmişlerdir.

Anketin 27. yönergesi olan “Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi, gibi yerlerde öğrencilere düşüncelerini özgürce ifade edebilme fırsatı veriyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 57’ si (%52.8) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 51 katılımcının 30’ u (%27.8) kararsızım, 21’ i (%19.4) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Çağdaş toplumların başlıca hedefi; düşünen, fikir üreten ve bunları aktarabilen, eleştiren çağdaş insanlar yetiştirmektir (İlhan, 2010, s.1). Düşündüklerimiz ve gördüklerimiz sürekli birbirini etkiler. Görme, algılama ve düşünme sürekli birbirlerini tetikler ve duyularla birlikte ele alındığında bireyin gelişimi ve öğrenmesi sağlanabilir. Öğrencilerin gördüğünü, algıladığını ve düşündüğünü dile dökebilmesi de ayrıca özgüven meselesidir ve kimi zaman öğretmenin desteğini bekler. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarısına yakın bir oranı müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlerde öğrencilere düşüncelerini özgürce ifade edebilme fırsatı verdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %27.8’ i bu konuda kararsızken, %19.4 oranında öğretmen ise bu fırsatı öğrencilere tanımadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin 28. yönergesi olan “Türk Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 26’ sı (%24.1) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 82 katılımcının 56’ sı (%51.9) kararsızım, 26’ sı (%24.1) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

MEB görsel sanatlar dersi öğretim programı' nın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar arasında “Türk ve dünya sanatının ve sanat tarihinin görsel sanatlar dersi kazanımları doğrultusunda, farklı dönem özelliklerini, sanatçıları ve sanat eserlerinden örnekleri de içeren bir sanat tarihi şeridi oluşturulabileceği ve bunun bir öğretim materyali olarak kullanılabilmesi vurgusunu yapmıştır. Bunun yanında geçmiş dönem eserlerinin yanı sıra güncel sanat örneklerine de yer verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir” (2018, s.9). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin dörtte biri Türk Sanatı hakkında bilgi sahibi olduklarını ve bunu öğrenciye aktarabildiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin neredeyse yarısı bu konuda kararsızlıklarını belirtirken, dörtte biri ise Türk Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmişlerdir.

Anketin 29. yönergesi olan “Batı ve Dünya Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 18’ i (%16.7) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 90 katılımcının 45’ i (%41.7) kararsızım, 45’ i (%41.7) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Batı Sanatı geçmişten günümüze pek çok eser, sanatçı, dönem, teknik, vb.. barındırır. Dolayısıyla geçmişten günümüze pek çok örnek, öğretmenler tarafından, kazanımlar doğrultusunda öğrencilere aktarılabilir. Bu sayede öğretmenler, sanata yeni bir açıdan bakabilme, entelektüel birikimin artması, dünyaca ünlü sanatçı ve sanat eserleri hakkında bilgi sahibi olma, estetik bakış açısı kazandırma, bireyin görsel hafızasını genişletme, Dünya sanatı ve Batı sanatı örneklerini inceleme ve eleştiri yapabilme yetisi kazanma gibi pek çok beceriyi öğrenciye edindirebilirler. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin %16.7’ si Batı ve Dünya Sanatı hakkında bilgi sahibi olduklarını ve bunu öğrenciye aktarabildiklerini belirtmişlerdir. Geriye kalan katılımcıların yarısı bu konuda

kararsız kalırken, diğer yarısı da Batı ve Dünya sanatı hakkında ve bunları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmişleridir.

Anketin 30. yönergesi olan “Diğer kültürlere ait yaşam mekanlarından örnekler gösterebiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 41’ i (%38.0) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 67 katılımcının 39’ u (%36.1) kararsızım, 28’ i (%25.9) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Her toplumun tarihsel sürecinde meydana gelen mekanlar, o toplumun kültürünü yansıtan yapılardır. Sanat eğitiminde bireyin mekan kavramını özümsemesi, dünyanın farklı yerlerinde başka yaşam mekanlarından haberdar olması, sadece farklı kültürleri tanınmasına imkan sağlamakla kalmaz, bilimsel ve teknolojik ilerlemelere uyum sağlayabilen yenilikçi, araştırmacı bireyler yetiştirilmesine de olanak sağlar. Bunun yanı sıra, sanat eğitimi derslerinde sanatçıların yapıtlarındaki mekân kavramından örnekler verilerek bireylere görsel açıdan da zenginlik sağlanabilir. Ancak sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, katılımcı sınıf öğretmenlerinin yarısından azı diğer kültürlere ait yaşam mekanları hakkında bilgi sahibi olduklarını ve bunu öğrenciye aktarabildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %36.1’ i kararsız olduklarını iletmiş, %25.9’ u ise diğer kültürlere ait yaşam mekanlarından örnekler gösteremediklerini belirtmişlerdir.

Anketin 31. yönergesi olan “Kendi kültürümüz ve diğer kültürlere ait sanat eserlerini karşılaştırmalı olarak aktarabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 35’ i (%32.4) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 73 katılımcının 41’ i (%38.0) kararsızım, 32’ si (%29.6) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Sanat eğitiminde kendi kültürümüzün sanat eserlerini diğer kültürlerin sanat eserleriyle karşılaştırabilmek öncelikle sanatın kültürümüzdeki yerini bilmekten geçer. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin %32.4’ ü kendi kültürümüz ve diğer kültürlere ait sanat eserlerini

karşılaştırmalı olarak aktarabildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların üçte birine yakını kararsız kalmış ve %29.6' sısı ise kendi kültürümüz ve dünya kültürünün karşılaştırmalı bilgi aktarımını yapamadıklarını dile getirmişlerdir.

Anketin 32. yönergesi olan “Görsel Sanatlar Dersinde güncel kaynaklardan ve çağdaş sanat eserlerinden yararlanabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 36' sısı (%33.3) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 72 katılımcının 46' sısı (%42.6) kararsızım, 26' sısı (%24.1) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Dünyamızda neredeyse her gün yeni bir buluş ortaya çıkmakta ve bu yenilikler kitle iletişim araçlarıyla bütün dünyaya çok kısa bir sürede yayılmaktadır. Bu yenilikleri takip edebilmek için yeni bakış açılarına, yaratıcı bireyler yetiştirebilmek için de iyi planlanmış bir eğitim sistemine ihtiyaç vardır. Yaratıcı bireyler yetiştirmek için ise yeni eğitim metotlarını, güncel kaynakları kullanıp geliştirebilen, çağdaş sanat eserlerinden yararlanabilen öğretmenlere ihtiyaç vardır. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin üçte biri Görsel Sanatlar Dersinde güncel kaynaklardan ve çağdaş sanat eserlerinden yararlanabildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %42.6' sısı bu konuda kararsızlıklarını açıklamış, %24.1' i ise derslerinde güncel kaynaklardan ve çağdaş sanat eserlerinden yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin 33. yönergesi olan “Öğrenci çalışmalarına gerekli dönütleri verebiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 57' si (%52.8) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 51 katılımcının 36' sısı (%33.3) kararsızım, 15' i (%13.9) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Öğretmenler öğretmek istediklerinin doğru anlaşıldığından ve öğrencilerin kazanımlarından emin olmak isterler. Bu değerlendirmeyi yaparken de öğrencilerin performanslarından verileri göz önünde bulundururlar. Öğretmenlerin değerlendirmeleri öğrencilerin eksiklerini görmeleri ve gidermeleri konusunda yol gösterir. Öğretmenin dürüst

bir şekilde dönüt vermesi onu yol gösterme konusunda güvenilir kılar (Armstrong, 1994; Aktaran: Mamur, 2010, s.183). Yapılan dönütler ile öğrenciler kendi öz değerlendirmelerini yapabilir, öğrenmelerine dair olumlu fikirler geliştirebilirler. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, katılımcı sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası öğrenci çalışmalarına gerekli dönütleri verebildiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin üçte biri kararsız kalmış, geriye kalan %13.9 oranındaki öğretmen ise öğrenci çalışmalarına gerekli dönütleri veremediklerini açıklamışlardır.

Anketin 34. yönergesi olan “Öğrenci çalışmalarına not verme konusunda zorluk yaşamıyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 68’ i (%63.0) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 40 katılımcının 26’ sı (%24.1) kararsızım, 14’ ü (%13.0) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Not verme, öğrencilerin ilerleme aşamalarını görebilmek, eksiklerini fark etmek ve bunları gidermeleri konusunda yol göstermek amacıyla yapılan bir değerlendirme sistemidir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin %63.0’ ü öğrenci çalışmalarına not verme konusunda zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Ancak dörtte bir oranında katılımcı bu konuda kararsız kalmış, az sayıda katılımcı ise öğrenci çalışmalarına not verme konusunda zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin 35. yönergesi olan “Öğrencilerin sanat hakkındaki sorularını rahatlıkla cevaplayabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 38’ i (%35.2) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 70 katılımcının 45’ i (%41.7) kararsızım, 25’ i (%23.1) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilerin sorular sorarak ve yeni öğrendikleri bilgileri kullanmaları teşvik edilerek henüz olgunlaşmamış kararlarının azaltılması sağlanabilir. Burada amaç öğrencilerin soru sorma yöntemlerinin geliştirilmesidir. Böylelikle öğrencilerin ezberleme alışkanlığından ziyade öğrenmelerini sağlanabilir (Karabulut, Karakuzu ve Konca, 2008, s.75). Sonrasında

öğretmenin sorulan sorulara verebilecek cevabının, sanat konusundaki bilgi ve tecrübesinin olması gerekir. Öğretmen gelen ve gelecek olan sorular karşısında kendini yeterli hissedebilmelidir. Öğretmenin rolü, öğrencilerin ilgisini çekmek ve yeni bakış açısı geliştirebilmelerini sağlamak için, öğrencilerden gelen sorular etrafında bilgiyi organize etmek ve öğrencilerin önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurmalarını sağlamaktır (Kalyoncu, Süzen, 2010, s.910). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin üçte biri öğrencilerin sanat hakkındaki sorularını rahatlıkla cevaplayabildiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin %41.7' si bu soruda kararsız kalmış, %23.1' i ise öğrencilerin sanat hakkındaki sorularını rahatlıkla cevaplayamadıklarını dile getirmişlerdir.

Anketin 36. yönergesi olan “Görsel Sanatlar Dersinin tüm kazanımlarını edindirmek anlamında ders süresini yeterli buluyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 22' si (%20.4) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 86 katılımcının 26' sı (%24.1) kararsızım, 60' ı (%55.6) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Ülkemizde görsel sanatlar dersine ayrılan süre 1 ders saatidir. 1 saatlik sürede sanat eğitiminin içeriğinin tamamlanması ve tüm kazanımların edindirilmeye çalışılması oldukça zordur. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin beşte biri Görsel Sanatlar Dersinin tüm kazanımlarını edindirmek anlamında ders süresini yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Geriye kalan katılımcıların 26' sı kararsız kalmış, tüm katılımcıların yarısından fazlası ise bu süreyi yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Anketin 37. yönergesi olan “Görsel Sanatlar Dersinde öğrencileri ve çalışmalarını süreç içinde değerlendirebiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 47' si (%43.5) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 61 katılımcının 38' i (%35.2) kararsızım, 23' ü (%21.3) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Sanat eğitimi programlarında, öğrencinin kazanımları ne kadar edindiğini anlayabilmek için değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Değerlendirme aşamasının yaratıcı süreci desteklemesi ve programın amaçlarına katkıda bulunması önemlidir. Değerlendirme sanat eğitimi programının bir aşamasıdır. Öğrenciyi tanımak ve ne öğrendiğini anlamak için değerlendirme süreci gereklidir. Ülkemizde görsel sanatlar eğitimi programında, ölçme değerlendirme yöntemlerinin çoğunlukla süreç içerisinde ve belirli aralıklarla yapıldığı ve öğrencinin meydana getirdiği ürünü değerlendirmeye yönelik olduğu söylenebilir (Mamur, 2010, s.183). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, katılımcı sınıf öğretmenlerinin neredeyse yarısı Görsel Sanatlar Dersinde öğrencileri ve çalışmalarını süreç içinde değerlendirebildiklerini belirtmişlerdir. Geriye kalan katılımcıların yarıdan fazlası kararsız kalmışken, daha az sayıda öğretmen ise öğrencileri ve çalışmalarını süreç içinde değerlendiremediklerini belirtmişlerdir.

Anketin 38. maddesi olan “Öğretim planı hazırlarken Görsel Sanatlar Dersi öğrenme alanlarını dikkate alıyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 60’ ı (%55.6) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 48 katılımcının 34’ ü (%31.5) kararsızım, 14’ ü (%13.0) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının içeriği görsel sanat kültürü, görsel sanatlarda biçimlendirme ve müze bilinci (görsel iletişim ve biçimlendirme, sanat eleştirisi ve estetik, kültürel miras) olarak üç öğrenme alanı altında toplanmaktadır. Programın kazanımlarının sağlayabilmesi ve amacına ulaşabilmesi, yürütülen ders sürecinde öğrenme alanlarının her birine eşit değer verilmesiyle mümkündür. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası öğretim planı hazırlarken Görsel Sanatlar Dersi öğrenme alanlarını dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %31.5’ i kararsızlığını dile getirirken, %13.0’ ü ise öğretim planı hazırlarken Görsel Sanatlar Dersi öğrenme alanlarını dikkate almadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin 39. yönergesi olan “Üç öğrenme alanını (görsel iletişim ve biçimlendirme, sanat eleştirisi ve estetik, kültürel miras) ilişkilendirerek planlar hazırlayabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 36’sı (%33.3) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 72 katılımcının 50’si (%46.3) kararsızım, 22’si (%20.4) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Öğretmenlerin, üç öğrenme alanını (görsel iletişim ve biçimlendirme, sanat eleştirisi ve estetik, kültürel miras) ilişkilendirerek planlar hazırlayabiliyor olmaları, yetiştirdikleri bireylerin sanatsal yaşantılarında kendine güvenen, sosyal yaşantılarında da mutlu ve başarılı olmalarını destekler niteliktedir ve çok önemlidir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin üçte biri öğretim planı hazırlarken Görsel Sanatlar Dersi öğrenme alanlarını dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Tüm katılımcıların yarıya yakını bu konuda kararsız kalırken, geriye kalan %20.4 oranındaki katılımcı öğretmenler ise planlarını üç öğrenme alanını ilişkilendirerek yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin 40. yönergesi olan “Öğretim materyali olarak sanatla ilgili oyunlar oynatıyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 33’ü (%30.6) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 75 katılımcının 48’i (%44.4) kararsızım, 27’si (%25.0) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Görsel sanatlar alanında öğrenciler için, zıtlık, perspektif, hiyerarşi gibi bazı sanatsal düzenleme kriterlerinin ve soyut kavramların anlaşılması zor olabilir. Bu konular öğrencilere anlatılırken görsel ve düşünsel aktivitelerin geliştirilmesi, kullanılması anlamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu süreçte oyun ve drama gibi yöntemlerle etkileşimli öğrenme ortamları geliştirilmeli ve bu ortamlarda öğretim ilkelerine uygun olarak hazırlanmış öğretim materyallerinin kullanılması gerekmektedir (Yılmaz, Bilici, 2014 s.3-6). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yaklaşık üçte biri öğretim materyali olarak sanatla ilgili oyunlar oynattıklarını

belirtmişlerdir. Katılımcıların %44.4' ü kararsızlığını dile getirirken, %25.0' i ise sanatla ilgili oyunları öğretim materyali olarak kullanmadıklarını dile getirmişlerdir.

Anketin 41. yönergesi olan “Sanatçı ile zanaatkar arasındaki farkı biliyor ve öğrencilere aktarabiliyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 67' si (%62.0) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 41 katılımcının 31' i (%28.7) kararsızım, 10' u (%9.3) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Sanatçı ile zanaatçı arasındaki farkı bilen, her ikisinin de kendine has ayrı değeri olduğunu kavrayabilen ve bunların toplumdaki değerini öğrenciye aktarabilen öğretmenler sanatçı ile zanaatçı farkını algılayabilen ve her ikisinin de toplumdaki yerini ve önemini kavrayabilen, çağdaş bir nesil yetiştirilmesinde en önemli faktörlerden biridir. Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası sanatçı ile zanaatkar arasındaki farkı bildiklerini ve bunu öğrencilere aktarabildiklerini belirtmişlerdir. %28.7' si kararsız kalırken, çok az orandaki öğretmen ise bu maddeye olumsuz yanıt vermişlerdir.

Anketin 42. yönergesi olan “Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda bilgi veriyorum.” ifadesinde toplamda 108 katılımcının 70' i (%64.8) katılıyorum şikkını işaretlemiştir. Geriye kalan 38 katılımcının 29' u (%26.9) kararsızım, 9' u (%8.3) ise katılmıyorum şikkını işaretlemiştir.

Görsel Sanatlar dersini öğretmekle yükümlü öğretmenler, öğrencilere bir şeyler öğretmek, sanatı sevdirmek ve zamanı geldiğinde sanat alanında meslek seçimi yapabilsinler diye öğrencilere geçerli ve güvenilir bilgi verebilmek, öğrencilerin geleceklerini şekillendirmelerine fayda sağlayabilmek ve sanata yönelik farkındalık yaratabilmek için bilgilendirme yapmalıdırlar. Yapılan çalışmalar sanat sevgisinin ilgili alanda bir meslek sahibi olabilmede motivasyon sağladığını gösterir. Sanat alanı sanatsal olarak yetenekli bu öğrencilerin kendilerini ifade edebildikleri ve gelecek planları yapabildikleri bir hayat tarzı olarak tanımlanmaktadır (Sankır, 2018, s.73). Deniz' e göre Görsel Sanatlar alanına göre

temsil edilen meslekler mimar, i mimar, ressam, grafiker, tasarımcı, heykeltıraş, peyzaj mimarı... olarak sıralanmıştır (2018, s.27). Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, katılımcı sınıf öğretmenlerinin yarıdan fazlası Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda bilgi verebildiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin %26.9' u kararsız olduklarını dile getirirken, az sayıda öğretmen ise Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda öğrencilere bilgi vermediklerini belirtmişlerdir.

6. Bölüm

Sonuç

Bu bölümde, Görsel Sanatlar dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaştıkları sorunların incelenmesi amacıyla uygulanan anketin verileri ile elde edilen bulgular yönelik ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

Araştırmanın sonuçları, araştırma soruları temel alınarak sunulmuştur.

Araştırmanın “İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde güçlü yönleri nelerdir?” olan 1. Araştırma sorusunun cevabı için anket bulgularına bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin güçlü yönleri Tablo 3’ de verilmiştir:

Tablo 3

İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde güçlü yönlerinin değerlendirilmesi

Sıra No	Yönergeler	Güçlü Yönler	Katılıyorum	
			f	%
1	1	Görsel Sanatlar dersinin sanattan tat alan bir birey yetiştirmedeki yararlılığını önemsemeleri	107	99,1
2	2	Görsel Sanatlar Dersinin sanat eserine nasıl bakılması gerektiğini bilen bireyler yetiştirilmesini önemsemeleri	104	96,3
3	22	Görsel Sanatlar Dersinde öğretim materyallerini kullanabilmeleri	89	82,4
4	20	Gözleme dayalı çalışmalar yaptırabilmeleri	76	70,4

5	19	Görsel Sanatlar Dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabilmeleri	71	65,7
6	42	Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda bilgi verebilmeleri	70	64,8
7	34	Öğrenci çalışmalarına not verme konusunda zorluk yaşamamaları	68	63
8	41	Sanatçı ile zanaatkar arasındaki farkı bilmeleri ve öğrencilere aktarabilmeleri	67	62
9	15	Sanat eleştirisinin bir sanat araştırması olduğunun bilincinde olmaları	66	61,1
10	10	Boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olmaları	65	60,2

Araştırmanın 1. Araştırma sorusunun cevapları için, Görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde İlkokul Sınıf öğretmenlerinin güçlü yönlerini sorgulayan Anket sorularının bulgularına bakılarak tablo 2 de frekans, yüzde değerleri en yüksekten düşük olana göre sıralanmıştır. Bu bulgulara göre 1. Yönergede sınıf öğretmenlerinin %99.1'i Görsel Sanatlar dersinin sanattan tat alan bireyler yetiştirmedeki yararlılığını önemsedikleri görülmektedir. 2. Yönergede, sınıf öğretmenlerinin %96.3'ü bireylerin sanat eserine nasıl bakılması gerektiğini bilmeleri konusunu önemsedikleri sonucu elde edilmiştir. 22. Yönergede % 82,4 oranında öğretmenin Görsel Sanatlar dersinde öğretim materyallerini kullanabildiklerini, 20. Yönergede %70,4 öğretmenin gözleme dayalı çalışmalar ve 19.

Yönergede % 65,7 oranında öğretmenin Görsel Sanatlar dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabildiklerini belirtmişlerdir. 42.

Yönergede %64,8 oranında öğretmenin Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda bilgi verebildiklerini, 34. Yönergede öğrenci çalışmalarına not verme konusunda %63'ünün zorluk yaşamadığını, 41. Yönergede %62'sinin sanatçı ile zanaatkar arasındaki farkı biliyor ve öğrencilere aktarabiliyor olduklarını ifade etmesi, 15. Yönergede % 61,1'inin sanat eleştirisinin bir sanat araştırması olduğunun bilincinde oluşu ve 10. Yönergede öğretmenlerin boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi oluşları yönündeki açıklamaları ilkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde güçlü yönleri içinde sıralanabilir. Yine uygulamaya katılan öğretmenlerin yarısı öğretim programı hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. söylemişlerdir.

Çoğunluğun belirttiği öğretme alanları hakkındaki bilgi, öğrencilerin çalışmaları hakkında dönüt sağlama ve değerlendirme yapabilme, uygulama konusundaki yeterlilik hissi gibi özellikler de yine sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde yüzde ve frekans dağılımları yüksek çıkan, güçlü sayılabilecek yönleridir.

Araştırmanın “İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde zayıf yönleri nelerdir?” olan 2. Araştırma sorusunun cevabı için anket bulgularına bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin zayıf yönleri Tablo 4' te verilmiş olup frekans, yüzde olarak en düşük çıkan değerden yüksek olana göre sıralanmıştır.

Tablo 4

İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde zayıf yönlerinin değerlendirilmesi

Sıra No	Yönergeler	Zayıf Yönler	Katılıyorum	
			f	%

1	29	Batı ve Dünya Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olma durumları	18	16,7
		Sanat elemanları ve tasarım ilkelerini		
2	8	öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olma durumları	26	24,1
3	28	Türk Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olma durumları	26	24,1
4	18	Sanat eserlerini konuya göre sınıflandırıp (portre, natüremort, peyzaj) sorgulatabilmeleri	28	25,9
5	25	Öğrenme alanlarından kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyebilmeleri	30	27,8
6	6	Sınıf içinde öğrencilerin, sanat eserleri inceleyerek, estetik duyarlılık geliştirmelerini sağlayabilmeleri	31	28,7
7	16	Bir sanat eserini sanat eleştirisi sorgulama yöntemlerine göre uygulayabilmeleri (tanımlama, çözümlleme, yorumlama, yargı).	32	29,6
8	23	Derslerimde sanat tarihinden yapıt örneklerine yer verebilmeleri	32	29,6
9	40	Öğretim materyali olarak sanatla ilgili oyunlar oynatabilmeleri	33	30,6
10	31	Kendi kültürümüz ve diğer kültürlere ait sanat eserlerini karşılaştırmalı olarak aktarabilmeleri	35	32,4
11	32	Görsel Sanatlar Dersinde güncel kaynaklardan ve çağdaş sanat eserlerinden yararlanabilmeleri	36	33,3

12	39	Üç öğrenme alanını (görsel iletişim ve biçimlendirme, sanat eleştirisi ve estetik, kültürel miras) ilişkilendirerek planlar hazırlayabilmeleri	36	33,3
13	4	Okutmuş olduğum sınıfta görsel sanatlar dersi kapsamındaki tüm kazanımları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olma durumları	38	35,2
14	5	Çocuğun sanatsal gelişim özelliklerini biliş durumları	38	35,2
15	9	Resim tekniklerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olma durumları	38	35,2
16	35	Öğrencilerin sanat hakkındaki sorularını rahatlıkla cevaplayabilmeleri	38	35,2
17	30	Diğer kültürlere ait yaşam mekanlarından örnekler gösterebilmeleri	41	38
18	21	Ders süresini teori ve uygulama açısından verimli kullanabilmeleri	44	40,7

Araştırmanın, Görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde İlkokul Sınıf öğretmenlerinin zayıf yönlerini sorgulayan 2. Araştırma sorusunun bulgularına bakıldığında 29. Yönergeye göre sınıf öğretmenlerinin sadece %16,7'si Batı ve Dünya Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını dile getirmişlerdir. Bu oran uygulanan anket bulguları göz önüne alındığında öğretmenlerin en zayıf yönü olarak karşımıza çıkmaktadır. 8. Yönergeye göre sınıf öğretmenlerinin sadece % 24,1'i sanat elemanları ve tasarım ilkelerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi oldukları verilerden elde

edilmiştir. 28. Yönergede de 29. Yönergede olduğu gibi öğretmenlerin sadece %24.1'i Türk Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını dile getirmişlerdir. 18. Yönergede % 25,9 oranında katılımcı sanat eserlerini konuya göre sınıflandırıp (portre, natüremort, peyzaj) sorgulatabildiğini belirtmiştir. 25. Yönergede % 27,8 oranında katılımcının öğrenme alanlarından kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyebildiği görülmektedir. 6. Yönergede öğretmenler sınıf içinde öğrencilerin, sanat eserleri inceleyerek, estetik duyarlılık geliştirmelerini sağlayabildiklerini dile getirmişlerdir. Ancak bu oran da öğretmenlerin % 28,7'idir. 16. Yönergede de öğretmenlerin %29,6'sı bir sanat eserini sanat eleştirisi sorgulama yöntemlerine göre uygulayabildiklerini (tanımlama, çözümlenme, yorumlama, yargı) belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %29,6'sı 23. Yönergede belirtilen şekilde sanat tarihinden yapıt örneklerine yer verebildiklerini dile getirmişlerdir. 40. Yönergede öğretim materyali olarak sanatla ilgili oyunlar oynatabilen öğretmenlerin oranı ise % 30,6'dır. 31. Yönergede sınıf öğretmenlerinin % 32,4'ü kendi kültürümüz ve diğer kültürlere ait sanat eserlerini karşılaştırmalı olarak aktarabildiklerini söylemişlerdir. 32. Yönergede öğretmenlerin yalnızca % 33,3'ü Görsel Sanatlar dersinde güncel kaynaklardan ve çağdaş sanat eserlerinden yararlanabildiklerini dile getirmişlerdir. Aynı oran 39. Yönergede de karşımıza çıkmaktadır. Bu yönergede de öğretmenler %33.3 oranında üç öğrenme alanını (görsel iletişim ve biçimlendirme, sanat eleştirisi ve estetik, kültürel miras) ilişkilendirerek planlar hazırlayabildiklerini belirtmişlerdir. 4. Yönergede öğretmenlerin % 35,2'si okutmuş oldukları sınıfta görsel sanatlar dersi kapsamındaki tüm kazanımları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı oranda öğretmen 5. Yönergede çocuğun sanatsal gelişim özelliklerini bildiğini, 9. Yönergede resim tekniklerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduğunu ve 35. Yönergede öğrencilerin sanat hakkındaki sorularını rahatlıkla cevaplayabildikleri verilerden elde edilmiştir. 30. Yönerge ile %38'i diğer kültürlere ait yaşam mekanlarından örnekler gösterebildiklerini ve 21. Yönerge ile ise ders

süresini teori ve uygulama açısından verimli kullanabildiğini düşündüğünü belirtmektedir. Anket sorularına göre elde edilen veriler doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde yüzdeler oranlar dikkate alınan yönergeler bağlamında, öğretmenlerin kendilerini çoğunlukla yeterli hissetmedikleri görülmekte ve zayıf yönlerini yansıtmaktadır.

Araştırmanın “İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetleri nelerdir?” olan 3. Araştırma sorusunun cevabı için anket bulgularına bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin görsel sanatlar dersi içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetleri Tablo 5’ te verilmiş olup frekans, yüzde olarak en yüksek çıkan değerden düşük olana göre sıralanmıştır.

Tablo 5

İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetlerinin değerlendirilmesi

Sıra No	Yönergeler	Hakimiyetler	Katılıyorum	
			f	%
1	22	Görsel Sanatlar Dersinde öğretim materyallerini kullanabilmeleri	89	82,4
2	20	Gözleme dayalı çalışmalar yaptırabilmeleri	76	70,4
3	19	Görsel Sanatlar Dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabilmeleri	71	65,7
4	10	Boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olmaları	65	60,2
5	7	Sanatın anlam ve önemini anlatmak için drama yönteminden faydalanabilmeleri	63	58,3

6	11	İki boyutlu çalışmalarını öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olmaları	60	55,6
7	17	Sanat çalışmalarını eleştirirken öğrencilere saygılı ve yapıcı olma bilinci kazandırabilmeleri	60	55,6
8	38	Öğretim planı hazırlarken Görsel Sanatlar Dersi öğrenme alanlarını dikkate alabilmeleri	60	55,6
9	27	Müze, öğrenme yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlerde öğrencilere düşüncelerini özgürce ifade edebilme fırsatı vermeleri	57	52,8
10	3	Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hakkında bilgi sahibi olmaları	54	50

Araştırmanın, Görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde İlkokul Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetlerini sorgulayan 3. Araştırma sorusunun anket sorularının bulgularına göre 22. Yönergeye göre sınıf öğretmenlerinin % 82,4'ü Görsel Sanatlar dersinde öğretim materyallerini kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Bunların 75'i resim, 41'i video, 41'i poster, 29'u belgesel ve 16'sı tıpkı resim kullanabildiklerini dile getirmişlerdir. 20. Yönergeye göre öğretmenlerin %70,4'ü gözleme dayalı çalışmalar yaptırabildiklerini ve 19. Yönergede öğretmenlerin % 65,7'si Görsel Sanatlar dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabildiklerini belirtmişlerdir. 10. Yönergede öğretmenlerin % 60,2'si boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. 7. Yönergede öğretmenlerin % 58,3'ü sanatın anlam ve önemini anlatmak için drama yönteminden faydalanabildiklerini dile getirmişlerdir. 11. Yönergede öğretmenlerin % 55,6'sı

iki boyutlu çalışmalarını öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını, 17. Yönergede aynı oranda öğretmenin sanat çalışmalarını eleştirirken öğrencilere saygılı ve yapıcı olma bilinci kazandırabildiklerini ve 38. Yönergede aynı oranda öğretmenin öğretim planı hazırlarken Görsel Sanatlar dersi öğrenme alanlarını dikkate aldıkları verilerden elde edilmiştir. 7. Yönergede katılımcı öğretmenlerin % 52,8'i müze, öğren yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlerde öğrencilere düşüncelerini özgürce ifade edebilme fırsatı verdiklerini ve 3. Yönergede katılımcı öğretmenlerin yarısı Görsel Sanatlar dersi öğretim programı hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişler, dersin içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra genel kanı ders süresinin yeterli olmadığı yönündedir. Ayrıca, MEB tarafından hazırlanan programda, Görsel Sanatlar Dersi alanına özgü beceriler, programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar, programın yapısı ve öğrenme alanları ile kazanım ve açıklamalara yer verilmiştir. Elde edilen verilere göre öğretmenlerin yarısından fazlasının programın yapısı ve amaçları, hedefleri, öğrenme alanları, öğrenci kazanımları ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olduğu söylenebilir.

Yeni nesillerin geçmiş ile gelecek arasında kuracakları köprü ancak iyi planlanmış eğitim ortamlarını hazırlamakla kurulabilir. Bireylerin sanat ile eğitilmeleri; yaratıcılıklarının artmasını, estetik bir bakış açısı kazanmalarını ve zihinsel gelişimlerinin desteklenmesini sağlar. Çağdaş toplumlarda nitelikli yeni nesiller yetiştirmenin yolunun sanat yoluyla eğitim anlayışından geçtiği hiçbir zaman unutulmamalıdır. Bu doğrultuda anket sonuçlarına bakıldığında Görsel Sanatlar dersinin öneminin anlaşılması, sanat öğretiminin planlı ve sistematik bir çalışma ile yürütülmesi, sanat eğitimcilerinin gerekli bilgi ve anlayış içinde olmaları ve ilkökul döneminin Görsel Sanatlar açısından verimli olması gerekliliği bir ülkenin geleceği adına atılmış önemli bir adım olarak düşünülebilir.

7. Bölüm

Tartışma ve Öneriler

Nicel araştırma yaklaşımı içerisinde tasarlanmış ve tarama modeli kullanılarak oluşturulmuş bu çalışmada, *Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunları* saptayabilmek için araştırmadan elde edilen veriler ile bulgular ve yorumlar yardımıyla sonuçlara ulaşılmıştır. Tartışma bölümünde bulgular ve yorumlar doğrultusunda elde edilen genel durum literatür taraması ile desteklenmiş, öneriler bölümünde ise tartışma bölümünün içeriği bağlamında uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

7.1.Tartışma

Görsel Sanatlar dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaştıkları sorunların incelenmesi amacıyla uygulanan anketin sonuçları doğrultusunda, elde edilen verilerin literatürle desteklendiği bu bölümde, araştırma soruları temel alınarak tartışılmıştır.

Araştırmanın “İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde güçlü yönleri nelerdir?” olan 1. Araştırma sorusunun cevabı için Tablo 3 hazırlanmıştır. Tablo 3’e göre katılımcıların hemen hepsinin sanattan tat alan bireyler yetiştirilmesi konusundaki farkındalığının yüksek olduğu söylenebilir. “Sanatsal bilgilerle yetiştirilmiş bireyler sahip oldukları yetileri yaşamlarında her alanla ilişkilendirebilmelidir” (San, 1993, s.196). Görsel sanatlar eğitimi ile bireyler diğer sanat alanlarının farkında ve ilgi alanları doğrultusunda farkındalıklarını yaşama gücüne sahip olurlar. Ertemin’in (1997, s.5) San’dan (1984, s.6) aktardığına göre, “sanat eğitimi ile amaçlanan kendisine güvenen, bağımsız, özgür, yetenek ve yetilerini doğru kullanabilen, dış dünyaya saygılı, üretken, dengeli, duyarlı, duygusal ve zihinsel açılarından kendini geliştirebilen yaratıcı insanlar kazanmaktır”. Görsel Sanat öğretmenleri, öğrencileri bireysel ve sanatsal eğilimlerine göre

sanat imgeleri üretmeye teşvik eder. Bu şekilde öğrencilerin gerçekliğe bakış açıları değişir ve öğrenciler bilgilerini farklı şekillerde ilişkilendirirler (Russo-Zimet, 2017, s.172). Bir bireyin hayatına sanatı dahil edebilmek ve ardından sanattan tat almasını sağlamak bir öğretmenin en önemli amaçlarından biridir. Literatüre bakıldığında sanattan tat alan, yaratıcı, sanatı üreten ve bilinçli tüketen, sanatı ve sanat eserini tanıyan, önemseyen ve sanat yapıtlarından haz alan bireyler yetiştirmenin önemi vurgulanmıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilen görüş ile öğretmenlerin farkındalığının pozitif yönde olması önemlidir.

Sınıf öğretmenlerinin büyük bir oranı Görsel Sanatlar dersinin sanat eserine nasıl bakılması gerektiğini bilen bireyler yetiştirilmesini önemsediklerini ifade etmişlerdir. Sanat eserine bakmayı bilen birey, içinde yaşadığı hayatı anlamlandırma konusunda da bilgi sahibi olur. Bu ifade ile Erbay (2013), insanın kendini geliştirebilmesinin ancak sanatsal çabalarla gerçekleşebileceğini söyleyerek sanatın insan hayatındaki önemine vurgu yaparken çalışmanın sonucunu da desteklemektedir.

Katılımcı öğretmenlerin büyük bir oranı Görsel Sanatlar dersinde öğretim materyallerini kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Namlu'nun (1998, s. 185) Pennywell'den aktardığına göre (1981, s. 45) de “öğretmenin gerekli duyuşsal, bilişsel, psikomotor davranışlara sahip olması ve öğrenme öğretme sürecinde ders araç gereçlerini etkili bir biçimde kullanabilmesi gerekmektedir”. Etkili kullanılan araç-gereçlerle öğretmen öğrencinin ilgisini çekmekte, öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve kazanımların gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Öğretmenlerin boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını ağırlıklı olarak söyledikleri 10. yönergeyi Çağlayan (2018, s.32), bireylerin daha nitelikli çalışmalar ortaya çıkarabilmesinin, teorik bilgilerin uygulamalarla desteklenmesi ile mümkün olabileceğini söyleyerek destekler.

Sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin %64.8'i Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda bilgi

verebildiklerini belirtmişlerdir. Görsel Sanatlar dersini öğretmekle yükümlü öğretmenler, öğrencilere bilgi öğretmek, sanatı sevdirmek ve zamanı geldiğinde sanat alanında meslek seçimi yapabilsinler diye öğrencilere geçerli ve güvenilir bilgi verebilmek, öğrencilerin geleceklerini şekillendirmelerine fayda sağlayabilmek ve sanata yönelik farkındalık yaratabilmek için bilgilendirme yapmalıdırlar. Yapılan çalışmalar sanat sevgisinin ilgili alanda bir meslek sahibi olabilmede motivasyon sağladığını gösterir. Sanat alanı sanatsal olarak yetenekli bu öğrencilerin kendilerini ifade edebildikleri ve gelecek planları yapabildikleri bir hayat tarzı olarak tanımlanmaktadır (Sankır, 2018, s.73). Sankır'ın bu yaklaşımı çalışmanın sonucunu destekleyici özelliktedir. Öğretmenlerin sanatçı ile zanaatkar arasındaki farkı biliyor ve öğrencilere aktarabiliyor olmaları da bu konuyla yakından ilişkili sayılabilir. MEB İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında “sanatsal uygulamalar yapan ve sanat yapmaktan zevk alan bireylerin yetiştirilmesi hedefinin yanı sıra sanat eserini çözümleyebilen, sanat eseri niteliğini içerenle bu niteliği içermeyeni değerlendirebilen, sanatçı ile zanaatçı farkını algılayabilen ve her ikisinin de toplumda yerini ve önemini kavrayabilen, daha da önemlisi sanatçı ile sanatçı olmayı birbirinden ayırt edebilen çağdaş bir nesil yetiştirilmesi hedeflenmektedir” (MEB İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı 2006, 11-12). 34. Yönergede görsel sanatlar derslerini öğretmekle yükümlü sınıf öğretmenlerinin yarıdan fazlası öğrenci çalışmalarına not verme konusunda zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Not verme, öğrencilerin ilerleme aşamalarını görebilmek, eksiklerini fark etmek ve bunları gidermeleri konusunda yol göstermek amacıyla yapılan bir değerlendirme sistemidir. Not vererek değerlendirme ile öğrenciler bildikleri üzerine daha çok düşünmeye teşvik edilir ve öğretim daha anlamlı bir hale gelir. Bu ifadeyi Mamur (2010, s.180), Görsel sanatlar eğitiminde etkili ve nitelikli bir değerlendirmenin, öğrencinin ilgisini artıran, ilerlemesi hakkında bilgi veren ve öğretimi yönlendiren bir yapıda olması gerektiğini söyleyerek desteklemiştir. Öğretmenlerin bu açıklamaları ilkokullarda sınıf

öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde güçlü yönleri içinde sıralanabilir. Yine uygulamaya katılan öğretmenlerin yarısı öğretim programı hakkında bilgi sahibi oldukları verilerden elde edilmiştir. Çoğunluğun belirttiği öğretim alanları hakkındaki bilgi, öğrencilerin çalışmaları hakkında dönüt sağlama ve değerlendirme yapabilme, uygulama konusundaki yeterlilik hissi gibi özellikler de yine sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde yüzde ve frekans dağılımları yüksek çıkan, güçlü sayılabilecek yönleridir.

Araştırmanın “İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde zayıf yönleri nelerdir?” olan 2. Araştırma sorusunun cevabı için Tablo 4 hazırlanmış ve katılımcı öğretmenlerin zayıf yönleri sıralanmıştır. Bu tabloya göre çocuğun sanatsal gelişim özelliklerini bilen öğretmenlerin % 35,2 oranında olduğunu görmekteyiz. Victor Lowenfeld 1947 yılında ‘Sanatsal Gelişim Evreleri’ adını verdiği bir teori ortaya koymuştur. Bu teoriye göre; 2-4 yaş arasındaki evre karalama evresi, 4-7 yaş arasındaki evre şema öncesi evre, 7-9 yaş arası evre şematik evre, 9-11 yaş arası ergenlik öncesi evre, 11-13 yaş arası evre mantık çağı ve ortalama olarak 13 yaş itibariyle de ergenlik evresine girilmektedir (Lowenfeld ve Brittain, 1964, s.159-263). Tüm bu evreler öğretmene çocuğun resmi ile ilgili bir ışık tutmalı, iç dünyasının gereksinimlerini görebilmeyi sağlayacak önemli bir iletişim aracı olarak ele alınmalıdır.

Ayrıca 29. Yönergeye göre sınıf öğretmenlerinin sadece %16.7’si Batı ve Dünya Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını dile getirmişlerdir. Bu oran uygulanan anket bulguları göz önüne alındığında öğretmenlerin en zayıf yönü olarak karşımıza çıkmaktadır. “Batı sanatı başarısını, yıllarca süren gelişim süreci boyunca, yabancı kültürler, kendi kültürleri ve kendi kültürüne yakın kültürlerin etkileşimiyle gerçekleştirmiştir. Bunun ilk örneği Antik döneme kadar uzanır” (Yaşar, 2016, s.2). Böylesine geniş bir yelpazeye yayılan ve eskilere dayanan Dünya sanatı ve Batı Sanatı pek çok sanatçıyı, eseri,

dönemi, tekniği bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla geçmişten günümüze pek çok örnek, öğretmenler tarafından, kazanımlar doğrultusunda öğrencilere aktarılabilir ve bu sayede sanata yeni bir açıdan bakabilme, entelektüel birikimin artması, dünyaca ünlü sanatçı ve sanat eseri hakkında bilgi sahibi olma, estetik bakış açısı kazandırma, bireyin görsel hafızasını genişletme, Dünya sanatı ve Batı sanatı örneklerini inceleme ve eleştiri yapabilme yetisi kazanma gibi pek çok beceriyi öğrenciye edindirilebilir. Aynı şekilde Türk Sanatını bilme ve öğrenciye aktarma konusunda da sayısal bulgular göz önünde bulundurulduğunda, sınıf öğretmenlerinin dörtte biri olumlu cevap vermiştir. Bu oran da oldukça azdır. MEB görsel sanatlar dersi öğretim programı'nın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar arasında Türk ve dünya sanatının ve sanat tarihinin görsel sanatlar dersi kazanımları doğrultusunda, farklı dönem özelliklerini, sanatçıları ve sanat eserlerinden örnekleri de içeren bir sanat tarihi şeridi oluşturulabileceği ve bunun bir öğretim materyali olarak kullanılabilmesi vurgusunu yapmıştır. Bunun yanında geçmiş dönem eserlerinin yanı sıra güncel sanat örneklerine de yer verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir (2018, s.9). Ayrıca 25. Yönergede % 27,8 oranında katılımcının öğrenme alanlarından kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyebildiği görülmektedir. Sanat tarihi bir sanat eserinin ve eserle ilişkili diğer bilgilerin incelenmesidir. Sanat tarihi, eserin ortaya çıkma süreci ve ortamı ile eserin tümünden araştırılmasıdır. Sanat tarihi öğrenirken öğrenciler, sosyal olayları, tarihsel konuları, birçok farklı kültür özelliklerini, başka eserleri, inanç ve değerleri öğrenirken aynı zamanda tüm bunlara sosyolojik, coğrafik ve psikolojik açılardan da bakabilmeyi görsel materyaller desteğiyle anlamlandırır (Aykut, 2006, s.39). Dolayısıyla sanat tarihi yoluyla öğrenme basit ve anlaşılır materyallerle çocuğu farklı düşünmeye iten bir yöntemdir.

Aynı doğrultuda öğretmenlerin %29,6'sı 23. Yönergede belirtilen şekilde sanat tarihinden yapıt örneklerine yer verebildiklerini dile getirmişlerdir. Bu oran da önceki üç oran gibi kültürel miras alanıyla ilgili ancak olumlu yanıt açısından yetersiz bulunan bir yönergedir.

Aynı durumu %29,6 oranıyla 23. Yönergede belirtilen şekilde sanat tarihinden yapıt örneklerine yer verebildiklerini ifade eden öğretmenlerin sayısında da görmekteyiz. Bu durumda kültürel miras alanında öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissettiklerini söylemek mümkündür. Kendini yetersiz hisseden öğretmenlerin ise 35. Yönergede olduğu gibi öğrencilerin sanat hakkındaki sorularını rahatlıkla cevaplayabildiklerini belirtenlerin oranı %23.1'dir. Anket sorularına göre elde edilen veriler doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde yüzdeler oranlar dikkate alınan yönergeler bağlamında, öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetmedikleri görülmekte ve bu durum da sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını edindirme sürecinde yüzde ve frekans dağılımları düşük çıkan, zayıf yönlerini yansıtmaktadır.

Araştırmanın “İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetleri nelerdir?” olan 3. Araştırma sorusunun cevabı için Tablo 5 hazırlanmış ve katılımcı öğretmenlerin kazanımlara dair hakimiyetleri Tablo 5'te sıralanmıştır. Bu tabloya göre, sınıf öğretmenlerinin % 82,4'ü Görsel Sanatlar dersinde öğretim materyallerini kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Etkili kullanılan araç-gereçlerle öğrenci derse karşı olan ilgisini yükseltmekte, öğrenme kolaylaşmakta ve kazanımlar daha kolay gerçekleşebilmektedir.

Katılımcı öğretmenlerin yarısı Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hakkında bilgi sahibi olduklarını dile getirmişlerdir. Batur (2010), “Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı için, iyi bir planlamanın, uygun bir programın ve öğretmenlerin de çabalarıyla her koşulda eğitim amacını gerçekleştirebileceğini dile getirmiştir. Bu ifadesi ile Batur araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Öğretmenlerin üçte biri okutmuş oldukları sınıfta görsel sanatlar dersi kapsamındaki tüm kazanımları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını dile getirmişlerdir. Sönmez (2010), eğitimde kazanımların yaşantılar ve planlanmış etkinlikler yoluyla bireylerde istedik

davranış oluşturmaya yönelik olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple görsel sanatlar öğretmeni dersin konusuna bağlı kalarak yaptırdığı etkinlikleri, öğrencilerin müfredatta belirtilen hedef kazanımları elde etmesine yönelik planlamalıdır. Bu söylemi, kazanımların önemini ve öğrenciye aktarılma konusunda araştırmanın sonuçlarını destekleyici niteliktedir.

Öğretmenlerin gözleme dayalı çalışmalar yaptırabildiklerini, tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabildiklerini, boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını, sanatın anlam ve önemini anlatmak için drama yönteminden faydalanabildiklerini, iki boyutlu çalışmalarını öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibi olduklarını, Görsel Sanatlar dersi öğretim programı hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiş olmaları, dersin içerik ve kazanımlarına dair hakimiyetlerinin olduğunun göstergesidir.

7.2.Öneriler

Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İli Örneği) adlı araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve tartışmalar ışığında çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Bunlar uygulamaya yönelik ve araştırmaya yönelik öneriler olmak üzere iki ayrı değerlendirmede ele alınmıştır.

Derse yönelik öneriler şunlardır:

- Öğrenme alanlarından kültürel miras alanını destekleyebilmek adına müze, öğren yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlere düzenlenen planlı ziyaretlerin sayısı arttırılabilir. Böylelikle öğretmenlerin çoğunlukla kendilerini yetersiz hissettikleri, Türk Sanatı, Batı ve Dünya Sanatı, diğer kültürlere ait yaşam mekanları, Kendi kültürümüz ve diğer kültürlere ait sanat eserlerini görerek sahip olduğu bilgiyi destekleyebilir, öğrencilere görerek yaşayarak öğrenme imkanı sağlayabilir. Böylelikle edinilen bilgiler daha iyi anlaşılabilir ve kalıcı hale gelebilir.

- Öğretmenlerin materyal ihtiyacının giderilmesi ve derslerin günümüze uygun teknoloji destekli görseller ve kitle iletişim araçları ile görsel kültür öğelerini içeren ve bilgiyi arttıran etkileşimli video, belgesel, sinema gibi sanatsal öğelerin materyal olarak kullanımını arttırılabilir.
- Görsel Sanatlar Dersinin tüm kazanımlarını edindirmek anlamında ders süresi uzatılabilir.
- Ülkemizde eğitim sisteminin ilerleyişini ve iyileşmesini sağlamak adına çeşitli kararlar alınmaktadır. Ancak alınan kararların ve atılan adımların yeterli olduğunu söylemek ve süreklilikten bahsetmek zordur. Oysaki, eğitim sistemini iyileştirmek amacıyla kararlı adımlar atılabilir ve sistem üzerinde uzun yıllar çalışılabilir. Yapılan eğitim reformlarının net bir şekilde tespit edilmiş sorunları karşısında planlar yapılmalı ve yeni öneriler geliştirilirken başarı sağlanmış örneklerden faydalanılmalıdır ve sorunların ancak çağdaş düzeyde değerlendirildiği süreçte çözümlenebileceği unutulmamalıdır.

Öğretmenlere yönelik öneriler şunlardır:

- İyi bir sanat eğitimi için etkili programlar geliştirmenin yanında programı uygulayacak ve programın uygun gördüğü kazanımları öğrencilere aktaracak öğretmenlerin varlığı da çok önemlidir. Hedeflerine ulaşabilen bir sanat eğitimi programı için bilgili ve donanımlı öğreticilere ihtiyaç vardır. Bu sebeple Görsel Sanatlar dersinin kapsam ve içeriği konusunda hizmet içi eğitimler düzenlenip, öğretmenlerin katılımı sağlanabilir.
- Fakültelerin sınıf öğretmenliği eğitimi sürecinde, Görsel Sanatlar dersi kapsamında aldıkları derslerin içerikleri, öğretmenlerin yeterliliklerini arttıracak şekilde tekrar düzenlenebilir.
- Görsel Sanatlar derslerine Sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sıkıntıların ortadan kaldırılabilmesi için sınıf öğretmenlerinin yerine görsel sanatlar derslerinde branş

öğretmenlerinin girmesi önerilebilir ya da branş öğretmenleri okul içinde sınıf öğretmenlerine danışmanlık yapmak üzere görevlendirilebilir. Bu anlamda Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Eğitimi Anabilim dallarına ilköğretim birinci kademeye yönelik dersler konabilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler şunlardır:

- Benzer araştırmalar, 108 katılımcıdan daha küçük gruplar halinde, gözlem ve görüşmelerle desteklenerek de yapılabilir.
- Görsel Sanatlar dersinin uygulanmasında yaşanan sıkıntılara dair öğretmenlerin görüşlerine dair bir anket çalışması uygulanırken, öğrenci ve veli görüşlerine yer verilmemiştir. Öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri de dikkate alınarak benzer çalışmalar yapılabilir.
- Benzer araştırmalar, farklı illerde ve farklı örneklem seçimiyle yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, E. (2004). *İlköğretim okullarında resim-iş öğretmenlerinin sanat eğitimi ve Öğretimindeki yeniliklere ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Adenle, J. (2012). *Achieving The Goals of Art Learning Through Sandwich (NCE Prog.)*, Deutschland: Lambert Academic Publishing.
- Akdoğan, B. (2010). Sanat, Sanatçı, Sanat Eseri ve Ahlâk, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 51:2.
- Akgül, B. (2013). *İlköğretim görsel sanatlar dersinde akıllı tahta kullanımının öğrenci başarısına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akgün, S. (2015). *5. Sınıf görsel sanatlar dersinde öğrencilerin renk bilgisi konusunun öğrenimi ile ilgili başarılarında, tutumlarında ve serbest çalışmalarındaki renk seçimlerinde cinsiyet ve okul değişkenlerinin etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Akyüz, Y. (2016). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000 M.S. 2016*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alkan, C. (1977). *Eğitim Teknolojisi Kuramlar, Yönetmelikler*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Altun, D., Z.,Uzuner, F. G. (2018). Sınıf öğretmenlerinin müzik öğretimine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1416-1432.
- Allen, W. (1978). *Waren-ästhetic und angst;(probleme der ästhetic II)* (Çev. H. Tunç). London: Orange Hill.
- Alpar, D., Batdal, G., & Avcı, Y. (2007). Öğrenci merkezli eğitimde eğitim teknolojileri uygulamaları, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 19-31.

- Altinkurt, L. (2005). Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 125-136.
- Arısoy, A. (1994). *İlk Okullarda Resim-İş Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arnstine, D. (1990). Art, Aesthetics, and the Pitfalls of Discipline-Based Art Education. *Educational Theory* 40(4), 415-422.
- Arslantürk, Z. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Araştırma Model ve Teknikleri*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Artut, K. (1994). Uludağ Üniversitesi, *I. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Estetik Beğeni Düzeylerine İlişkin Bir Araştırma içinde (ss.255) Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.
- Artut, K. (2006). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, L. O. (2016). *Çağdaş sanatta zıtlık kavramının fakülte ölçekli sanat eğitimine yansımaları* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslier, M. (1967). *İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu*, Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği. <https://core.ac.uk/download/pdf/38318294.pdf>’ den alınmıştır.
- Ataşen, M., Yalçın, H. (1976). *Ölçme ve Değerlendirme*. İzmir: İzmir Eğitim Enstitüsü Ders Kitapları Yayınları.
- Ayaydın, A. (2009). Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dallarının Sorunları ve Çözüm Önerileri, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 30, 41-45.

- Aydoğdu İskenderoğlu, T., Uzuner, F.G. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Öğrencilerine Temel Matematiksel Becerileri Kazandırma Sürecine İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 563-585.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 33-42.
- Bahar, S. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin görsel sanatlar ile ilgili görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Balbağ, M., Karaer, G. (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 28-46 . Doi: 10.24315/trkefd.364015
- Baltacı, H., Eker, M. (2019). Türkiye'de İlk ve Ortaokul Öğrencilerinin Yaratıcılıklarının Geliştirilmesinde Görsel Sanatlar Eğitiminin Önemi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 71 (18), 1089-1102. www.esosder.org
- Barnard, M. (2010). *Sanat tasarım ve görsel kültür* (Çev: Güliz Korkmaz). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Barret, T. (1994). Principles for interpreting. *Art education*, 47(5), 8-13.
https://www.academia.edu/34412962/Barrett_1994_Principles_for_Interpreting_Art' den alınmıştır.
- Baş, Ş. (2009). *Yeni Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Tespit Edilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Başaran, İ. E. (1983). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Kadıpoğlu Matbaası.
- Baştürk, S., Taştepe, M. (2013). *Evren ve ömeklem*. S. Baştürk (Ed.), Bilimsel Araştırma Yöntemleri (129- 159). Ankara: Vize Yayıncılık.

- Batur, M. (2010). *İlköğretim I. Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın Kazanımlar Ögesinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Bayraktar, N., Tamer, N., Tekel, A., Güner, N., Kızıldaş, A. ve Köroğlu, B. (2008). *Görsel eğitimde yaratıcılık ve temel tasarım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bek, Y. (2007). *Öğretmenin toplumsal/mesleki rolleri ve statüsü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bekiroğlu F., Kahveci A., İrez, S., Şeker, H. & Çakır, M. (2010). Fakülte-okul işbirliği modelinin değerlendirilmesi: Uygulama öğretmenlerinin görüşleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 4, 69-81.
- Berger, J. (2011). *Görünüre dair küçük bir teoriye doğru adımlar* (Çev: Bülent Somay). İstanbul: Metis Yayınları.
- Berger, J. (2012). *Görme biçimleri* (Çev: Yurdanur Salman). İstanbul: Metis Yayınları.
- Berkman, B., Kabacalı, A., Özçelik, T. (1991). *Sanat Ansiklopedisi*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Beyoğlu, A. (2015). Sanat eğitiminde kolaj tekniği ve Richard Hamilton'ın eser örneğinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16 (2), 225-241.
- Beyoğlu, A. (2017). Sanat Eğitiminde Mekan Kavramının Teknolojik Gelişmelerle Sanatçıların Yapıtlarındaki Başkalaşımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 47-59.
- Bilir, A. (2014). Plastik sanatlar eğitiminde çevresel sanat uygulamaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(6), 22.
- Bozkurt, N. (1995). *Sanat ve Estetik Kuramları*. (2. basım). İstanbul: Sarmal Yayınevi.

- Böyükparmaksız, M. A. (2016). *Güncel sanatın öğretilmesine yönelik yeni bir eğitim programının hazırlanması ve değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Buyurgan, Serap (2007). Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim-Öğretime Yönelik Görüş ve Beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 657–677.
- Buyurgan, Serap, Buyurgan, Ufuk (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi (Eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş . (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Cappacchione, L. (2012). *Sanat terapisiyle iyileşmek*. (Çev. D. Özen). İstanbul: Kaknüs Yayınevi. (Eserin aslı 1991’de yayımlanmıştır.)
- Christensen, P, James, A. (2008). *Research with the children – perspectives and practices*. New York: Routledge.
- Coşkun, C. (2012). *Öğretmen adaylarının uygulama öğretmenliği yeterliliklerine ilişkin görüşleri: Aydın ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Cresswell, J., W. (1994). *Research design qualitative & quantitative approaches*. USA: Sage publications.
- Creswell, J. W. (2009). *Qualitative Inquiry and Research Design: Qualitative, Quantitative, and mix methods* (3. Baskı). USA: Sage Publications.
- Crone, R., Von Stosch, A. (2008). *Anish Kapoor*. Prestel, Munich, Berlin, London, New York: Phaidon.

- Çağlayan, E. (2018). Temel Sanat eğitiminde renk olgusu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 22-34.
- Çakır, A. (1990). *Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Çapar, M. (2008). İlköğretim ikinci kademe görsel sanatlar eğitimi dersinde üç boyutlu çalışmaların önemi. *Çukurova üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(5), 114-124.
- Çeçen, R. (2002). Duygular insan yaşamında neden vazgeçilmez ve önemlidir. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(9), 164-170).
- Çınar, İ. (2007). İlköğretimin önemi ve öğretmen. *Eğitişim dergisi*. 20, 1-28.
- Dabancalı, M. (2015). A comparative analysis of the colour subject between Canada Saskatchewan State and visual arts education curriculum in Turkey. *Journal of Education and Training Studies* 3(6), 140-150.
- Demir, O , Ersöz, Y . (2016). 4+4+4 Eğitim Sistemi Kapsamında Sınıf Öğretmenlerinin İlkokuma ve Yazma Eğitiminde Yaşadıkları Güçlüklerin Değerlendirilmesi. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry* , 7 (1), 1-27.
- Deniz, K. Z. (2018). *Uzmanlık Gerektiren Mesleklere Yönelik Bir İlgi Envanteri Geliştirme Çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Devlet Plânlama Teskilatı. (2001). Sekizinci Bes Yıllık Kalkınma Plânı, *Okul öncesi eğitim-ilköğretim-özel eğitim*. Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara. ISBN 975 - 19 - 2693 – 9.

- Dilmaç, Oğuz (2009). Görsel sanatlar öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımları ve karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma (Erzurum ili örneği), Eğitim Araştırmaları Birliği, <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/17.pdf> dan alınmıştır.
- Dilmaç, Oğuz, İnanç, Cihan (2015). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlilik düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 382-400.
- Doğan, N. (2015). *Görsel sanatlar öğretmenliği 4. Sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dominique, J. (1990). *Sanat estetik* (Çev. Gönen Görey). İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Duban, N. (2016). Sınıf öğretmenlerinin ilkökul fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*. 11(3), 981-994.
- Duman, T. (1991). *Türkiye 'de orta öğretime öğretmen yetiştirme (Tarihi gelişimi) araştırma inceleme dizisi*. İstanbul: MEB Basımevi.
- Edwards, L. C. (2002), *The creative arts – a process approach for teachers and children*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Efland, A.D. (1993). *A History of art education-intellectual and social turrents in teaching the visual arts*. New York: Teachers College, Columbia University.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş nitel, nicel ve eleştirel kuram ve metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Erim, G., Caferoğlu, M. (2012). G6rsel sanatlar eğitimi dersinin zihinsel engelli çocuklara katkısının 6zel eğitim 6đretmenlerinin g6r6şleriyle belirlenmesi. *Uludağ 6niversitesi Eğitim Fak6ltesi Dergisi*, 25(2), 321-342.
- Erbay, M. (2000). *Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi 6niversitesi Yayınları.
- Erinç, S. (1998). *Sanat Psikolojisine Giriş*. Ankara: Aytaç Yayınları.
- Eripek, S. (Ed.). (1993). *A.6, Aik6đretim Fak6ltesi Lisans Tamamlama Programı, Sanat Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu 6niversitesi.
- Ergin, İ., Akseki, B., Deniz, E. (2012). İlk6đretim okullarında g6rev yapan sınıf 6đretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 55-66.
- Ertemin, B. (1997). *İlk6đretim okulları resim-iş 6đretim programının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Y6ksek Lisans Tezi). Anadolu 6niversitesi Eğitim Bilimleri Enstit6s6, Eskişehir.
- Erzen, J.N. (1990). Çağdaş Avrupa'da Sanat Eğitimi, Orta 6đretim Kurumlarında Resim-İş 6đretimi ve Sorunları, T6rk Eğitim Derneği VIII. 6đretim Toplantısı 10-11 Mayıs 1990, (Haz: San, İ., Adıg6zel, H.6., Okvuran A.) T6rk Eğitim Derneği Yayınları Bilim Dizisi No:8, Ankara: şafak Matbaacılık.
- etin, F. & etin, ř. (2000). İlk6đretim okullarına sınıf 6đretmeni olarak atanan branş 6đretmenlerinin meslekle ilgili sorunları. *Milli Eğitim: Eğitim-SanatK6lt6r*, 145, 58-61.

- Gall, D. M., Borg, R. W. ve Gall, P. J. (1996). *Educational Research: An Introduction* (6th ed.), New York: Longman.
- Gençaydın, Z. (1993). *Sanat eğitimi*. E. Süleyman (Ed.), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Gibson, C. (2012). *Semboller Nasıl Okunur* (Çev. C. Alphan). İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları. (Eserin orijinali 2009'da yayımlandı).
- Gökay, M., Demir, A. (2006). Farklı eğitim seviyelerinde estetik beğeni. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 313-328.
- Gökçe, E. (2002). İlköğretim öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1), 112-119.
- Gökdemir, M. A., Büyükalın, F.S. (2018). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri (Mardin örneği). *Turkish Studies*, 13(19), 775-793.
- Gökdere, E. (2018). *İlkokul 1-4. sınıf görsel sanatlar dersinin genel amaçlarının etkinlikler yoluyla kazandırılabilmesine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gömlüksiz, M., Kan, A., Biçer, S. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji Dersini Yürütmeye Yönelik Özyeterlikleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 21-30.
- Green, A. (2002). The many faces of lifelong learning. *Recent education policy trends in Europe, Journal of Education Policy*, 17(6), 611-626.

- Güler, A., Halıcioğlu, M. B., & Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma (2. baskı)*. Ankara: Seçkin.
- Gümüş, M., Aykaç, N. (2012). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Değerlendirme Ögesinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(40), 59-68.
- Gürsakal, N. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Gürtuna, S. (2004). *Çocuk ve sanat eğitimi, çocuğum sanatla tanıştırıyor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Henson, R. K. (2001). The Effects of Participation in Teacher Research on Teacher Efficacy. *Teaching and Teacher Education*, 17, 819-836.
- Hesapçıoğlu, M. (1988). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayınları, No: 159.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (Çev. M. Ö. Evren ve E.G. Kapçı). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Hurwitz, A., Day, M. (1995). *Chidren and their art*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- İlhan, A. Ç. (2003). Sınıf öğretmeni yetiştirme programları ve sanat eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 12-23.
- İlhan, A. Ç. (2005). Educating Turkish primary school teachers in visual arts: The past and the future. *The International Journal of Art and Design Education*, 24(3), 254-260.

- İlhan, A. Ç. (2010). Çağdaş insan ve sanat eğitimi. *International Journal of Art & Design Education*, 24(3), 254-260.
<http://80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/ilhan/makaleler/M8.DOC> ‘dan alınmıştır.
- Kahraman, D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kalyoncu, R., Süzen, H. N. (2010). Güzel sanatlar eğitimi bölümü resim iş eğitimi anabilim dalı öğretmen adayı öğrencilerinin “öğretmen yeterlikleri” üzerine görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 916-903.
- Karakaş, H., Doğan, A. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıfta kullandıkları bilgi iletişim teknolojilerine yönelik olumsuz tutumları ve yaşadıkları sorunlar. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 629-652 . DOI: 10.17218/hititsosbil.285193
- Karabulut, N., Karakuzu M., Konca, Y. (2010). Sanat eğitiminde pedagojik eleştiri yöntemleri. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0 (21), 87-111.
- Karahan, Çağatay. İ., Karahan, Can (2018). Sanatta Orijinalin Kopyası Kopyanın Orijinali. *İdil Dergisi*, 7(52), 1481-1488.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Keskinkılıç, K. (2014). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırıoğlu, O. T. (1990). Gençlerin Sanat Eğitimi [Young Children Learning]. *Sanat Yazıları* II., 7,73-74.

- Kırışoğlu, O. (2005). *Sanatta eğitim gormek, anlamak, yaratmak*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırışoğlu, O. (2014). *Sanat bir serüven*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırışoğlu, O. (2015). *Sanat, kültür, yaratıcılık*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırışoğlu, O., Stokrocki M., (1997). *Ortaretim sanat retimi (retmen eğitimi dizisi), YK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi*. Ankara: Ajans - Türk Matbaacılık San. A.ř.
- Kızılırmak, B. (2017). *Sınıf retmenlerinin grsel sanatlar dersi alan bilgisi z yeterlik inançları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kilim, M. (2002). *İlkretim sınıf retmenliği rencilerinin mevcut sanat eğitimine ilişkin grşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Kocabaş, A. (1994). Sınıf retmenlerinin müzik derslerindeki yetersizliklerine ilişkin grşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 7-11.
- Koç, N.(2013).*Türk kültür tarihi içerisinde köy enstitüleri*. İstanbul: İdeal Yayıncılık.
- Konak, A. (2017). Resim-iş eğitimi 4. Sınıf rencilerinin grsel sanatlar retmeni zel alan yeterliliklerine ilişkin performansları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 611-635.
- Lambert, B. W. (2013). *Art- creativity and art*. Reston: National Art Education Association.
- Lauermann, F. (2013). *Teacher Responsibility: It's meaning measure and educational implications* (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Michigan, Michigan.

- Lemos, Petroj. (1933). *Applied Art: Drawing Painting Design and Handcraft*. US: Pasific Press Publishing Association.
- Lowenfeld, V., Brittain, W. L. (1964). *Creative and mental growth (Second Edition)*. New York: The Macmillan Company. Web:
http://archive.org/stream/creativementalgr00/creativementalgr00_djvu.txt 'den alıntı yapılmıştır.
- Lakhyani, S.(2012). *Art Creativity and Art Education*, Deutschland: Lap Lambert Academic Publishing.
- Mamur, N. (2010). Görsel sanatlar eğitiminde ölçme ve değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 175-188.
- Metan, A.E. (2007). *İlköğretim okullarının birinci kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin müzeleri görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanmalarına yönelik görüşleri (Ankara İli Çankaya İlçesi örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*.
<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018121111026326-GORSEL%20SANATLAR.pdf> 'den alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*.
http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf 'den alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (26 Temmuz 2014), Sayı : 29072, Resmi Gazete. <http://>

<http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1703.pdf>' den alınmıştır. (Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetenin 16/6/2016 tarihli, 29744 sayılı.)Bu değişiklik 16/6/2016 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer)

MEB (2006). *İlköğretim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı*. Ankara.

MEB Tebliğler Dergisi, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müfredat Yönetmeliği, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, Sayı: 2323, cilt:53, 15 Ekim 1990.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1 - 8. Sınıflar), Ankara, 2013.

Mercin, L., Alakuş, A.O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği, *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 9, 14-20.

Mittler, G., Regans, R. (1999). *Understanding art*. New York: Glencoe McGraw-Hill.

Mondrian, P. (1937). Plastic Art and Pure Plastic Art 1937 and Other Essays, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 4(2), 120-121.

Moody, E. (1992). "Art and politics", *museums 2000: politics, people, professionals and profit* (Ed:Patrick Boylan), London: Museums Association.

Mülayim, S. (1994). *Sanata Giriş*. (2. basım). İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

Namlu, Gürcan, A. (1998). Öğretmenlerin eğitimin teknoloji kullanımına yönelik tutumları, *Anadolu Üniversitesi Dergisi*. 8, 184-200.

On Birinci Kalkınma Planı, 100. Yıl Türkiye Planı (2019-2023). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı. <http://www.sbb.gov.tr/wp->

content/uploads/2019/11/ON_BIRINCI_KALKINMA-PLANI_2019-2023.pdf' den alınmıştır.

Oğur R., Tekbaş, Ö. F. (2003). Anket nasıl hazırlanır? *Sted*, 12(9), 336-340.

Okogbaa, V. (2017). Preparing the Teacher to Meet the Challenges of a Changing World. *Journal of Education and Practice*, 8(5), 81-86.

Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği VIII.

Öğretim Toplantısı 10-11 Mayıs 1990, (Haz: San, İ., Adıgüzel, H.Ö., Okvuran, A.)

Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara: Şafak Matbaacılık.

Özer, Ö. (2001). *İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin resim-iş derslerine ilişkin eğitim gereksinimleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Özer, Nermin Özcan, Kalkan, A. (2016). İlkokul öğretmenlerinin görsel sanatlar dersindeki üç boyutlu çalışmalara ilişkin materyal kullanımı (sabundan heykel örneği). *Proceedings of ADVED 2016 2nd International Conference on Advances in Education and Social Sciences*, 8(5), 60-70.

Özgen, M.K. (1996). İlköğretimden yükseköğretime kadar sorunları iyi bilen sanat eğitimcisi yetiştirilmelidir. *Milli Eğitim*, 131, 36.

Özsoy, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Öztürk, M. (2007). *Öğretim Planlama-Uygulama ve Değerlendirme*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

- Pennywell, P. (1981). The value of visual media in the achievement of instructors' objectives as perceived by instructors of predominantly black state supported colleges and universities in the state of Louisiana. *A. The Humanities and Social Sciences*, 41(11), 4584.
- Pring, R. (2010). The Community of Educated People. *British Journal of Educational Studies* 43(2), 125-145.
- Rockman, A. D. (2000). *The art of teaching art : a guide for teaching and learning the foundations of drawing-based art*. Oxford; New York : Oxford University Press.
- Russo-Zimet, G. (2017). Artist teachers' in-action mental models while teaching visual arts. *Journal of Education and Training Studies*, 5(5), 171-183.
doi:10.11114/jets.v5i5.2378
- San, İ. (1993). Toplumsal değişme ve değişen sanat eğitimi. *Anadolu Sanat Dergisi*. 762, 165-175.
- San, İ. (2003). *Sanat eğitimi kuramları*. İstanbul: Ütopya Yayınevi.
- Sankır, H. (2018). *Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Sanatçı Kimliğinin İnşası ve Sanatsal Kariyer Planlaması Sürecinde Geliştirdikleri Yaklaşımlar ve Stratejiler*. Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimlerde Akademik Çalışmalar. (Editörler Rıza KARAGÖZ Timuçin KODAMAN & Marijan PREMOVIĆ), Ivpe: Cetinje, Montenegro.
- Seferoğlu, S. S. (2007). Primary school computer curriculum: a critical evaluation and problems faced during implementation. *Eurasian Journal of Educational Research*, 29, 99-111.

- Seferoğlu, S. S. (12-13 Kasım 2009). Yeterlikler, Standartla ve Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmeler Işığında Öğretmenlerin Sürekli Mesleki Eğitimi. *Türkiye'nin Öğretmen Yetiştirme Çıkmazı Ulusal Sempozyumu* kitabı içinde (ss. 204-217). Ankara: Başkent Üniversitesi.
- Sönmez, V. (2010). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayınları.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2012). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü* (12. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sünbül, A.M., (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Rollerini. *Kuram ve Uygulamada Öğretim Yönetimi Dergisi*, 2(1), 597-608.
- Steven, M. (1968). *Art education*. London: B.T. Batsford Ltd.
- şahin, D , Güven, S . (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Fen Bilimleri Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerindeki Yöntem ve Teknik Kullanımına İlişkin Görüşleri. Online Science Education Journal , 1(1), 42-59.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ofed/issue/26033/269460>' den alınmıştır.
- şahiner, R. (2008). *Sanatta postmodern kırılmalar ya da modernin yapıbozumu*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- şen, S.Ü. (2005). Sanat eğitiminde bilimsel araştırma yöntemlerinin kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 343-360.
- Tan, H. (1986). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tanilli, S. (2008). *Uygarlık tarihi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Tansuğ, S. (1993). *Çağdaş Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Taşdelen, V. (2003). Eğitimde kuram ve uygulama bağının kurulmasına yönelik felsefi bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 151-166.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük. (1992). Milliyet Yayıncılık.

Telli, H. (1980). Yaratıcılığın Geliştirilmesinde Sanat Eğitiminin Önemi”, *Eğitim ve Bilim*, [S.I.], 5(27), 1300-1337.

<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5494/1655>’ den alınmıştır.

Telli, H. (1990). *Türkiye’de resim-iş öğretimine genel bir bakış, orta öğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları*. Ankara: TED Yayınları.

Telli, H. (1996). Eğitimin genel hedeflerinin davranış biçimine dönüştürülmesinde sanat eğitiminin katkısı vardır. *Milli Eğitim Dergisi*, 131, 41-43.

Tolstoy, L. N. (2007). *Sanat nedir?* (Çev. M. Beyhan). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Tomljenovic, Z. (2015). An interactive approach to learning and teaching in visual arts education. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 5(3), 73-93.

<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1128840.pdf>’ den alınmıştır.

Topoğlu, O. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının müzik eğitimine ilişkin görüşleri.

International Journal of Human Sciences, 12(2), 654-673.

doi:10.14687/ijhs.v12i2.3322

Turanlı, S. (2012). *Oyuna Dayalı Müze Etkinliklerinin Öğrenci Erişi ve Görsel Sanatlar Dersine Karşı Tutumları Üzerine Etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Türe, N. (2007). *Eğitimde ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Türkdoğan, G. (1981). *Sanat eğitimi yöntemleri*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Türkkan, B. (2011). Görsel sanatlar öğretimi dersindeki uygulamaların meslek yaşamında kullanılabilirliğine ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri. *New World Sciences Academy, Education Sciences: 6(1)*, 91-105.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 24*, 543-559.
- Tütüncü, S. (2006). *İlköğretim görsel sanatlar (resim-iş) eğitimi dersi çerçevesinde çocuk resminde yaratıcılık kavramının algılanışına ilişkin bir durum çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ulman, E. (1977). Art education for the emotionally disturbed. *American Journal of Art Therapy, 17(1)*, 13-16.
- Uludağ, K. (1993). Felsefe + Sanat = Sanat Felsefesi. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Süreli Sanat ve Kültür Dergisi, 1*, 177-182.
- Unesco, Strategy on Teachers (2012-2015), 5 June 2012. UNESCO. (2012). UNESCO strategy on teachers (2012-2015). <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002177/217775e.pdf>

- Uygun, M., Katrancı, M. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 255-270 .
- Uysal, A. (2005). İlköğretimde verilen sanat eğitimi derslerinin yaratıcılığa etkisi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 41-47.
- Ünver, E. (2002). *Sanat Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Williams, J. (2016). Art Education with attitude. *Journal of Social Science Education*, 15(4), 7-13.
- Whitford, G. W. (1937). *An introduction to art education*. New York: D. Appleton-Century Company, INC. Digitized by the internet archive in 2017 with funding from University of Alberta Libraries.
- Yaşar, Mesut (2016). Sanatta etkileşim. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(14), 1-11.
- Yaşar, Şefik (2005). “Öğretimde araç gereç kullanımı”, *öğretimde planlama ve değerlendirme*. (Edi: Mehmet Gültekin) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim Ön lisans Programı Yayınları.
- Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, Elif Mamur, Bilici, S. (2014). *Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının İlköğretim Okulları Öğrencilerine Sanatsal Düzenleme İlkelerinin Öğretimine Yönelik Öğretim Materyali Tasarım Süreçleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yılmaz, Kaya, Tepebaş, F. (2011). İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Mesleğine Yeni Başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157-177.
- Yılmaz, Meliha (2007). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yolcu, E. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yükselgün, Ö. (2010). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programındaki “Görsel Sanat Kültürü Öğrenme Alanının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yükselgün, Ö., Türkcan, B. (2012). İlköğretim görsel sanatlar dersi öğretim programındaki “görsel sanat kültürü” öğrenme alanının uygulanması. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(12), 337 – 366.

EKLER**EK 1: Anket Formu**

ANKET FORMU

Tarih: .../.../2016

Ek 1. Anket Formu

Değerli Öğretmenler;

Bu anket formu Bursa ili örneğinde, sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar derslerinin işleyiş ve uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini ve çözüm önerilerini araştırmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevapların içten, samimi ve objektif olması anketin güvenilirliği açısından önemlidir. Anketin cevaplandırılmasında göstereceğiniz duyarlılık için şimdiden teşekkür ederim.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi ABD Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Programı

Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA

OKUL BİLGİLERİ

Görev Yaptığı Okulun Adı:

Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu İlçe:

ÖĞRETMEN BİLGİLERİ

Eğitim d¼zeyi:

Lisans Y¼ksek Lisans Doktora

Mezun Olduğu niversite:

Mezun Olduğu Yıl:

Fak¼lte / B¼l¼m:

Mesleki Deneyim S¼resi

1-5 yıl 5-10 yıl 10-15 yıl 15 yıl ve üst¼

Üniversite eğitiminiz sırasında g¼rsel sanatları i¼eren bir ders aldınız mı? İsmi Nedir?

L¼tfen bir sonraki sayfaya ge¼iniz!..

Aşağıdaki bilgileri, size uygun seçeneği 'x' işareti kullanarak belirtiniz.

Lütfen aşağıda verilen ifadeleri okuduktan sonra, sorunun yanındaki ifadeye katılma derecenize göre 'Katılıyorum', 'Kararsızım' ve 'Katılmıyorum' şeklinde derecelendirerek işaretleyiniz.

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1. Görsel Sanatlar dersinin sanattan tat alan bir birey yetiştirmedeki yararlılığını önemsiyorum.			
2. Görsel Sanatlar Dersinin sanat eserine nasıl bakılması gerektiğini bilen bireyler yetiştirilmesini önemsiyorum.			
3. Görsel Sanatlar Dersi öğretim programı hakkında bilgi sahibiyim.			
4. Okutmuş olduğum sınıfta görsel sanatlar dersi kapsamındaki tüm kazanımları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
5. Çocuğun sanatsal gelişim özelliklerini biliyorum.			
6. Sınıf içinde öğrencilerin, sanat eserleri inceleyerek, estetik duyarlılık geliştirmelerini sağlayabiliyorum.			
7. Sanatın anlam ve önemini anlatmak için drama yönteminden faydalanabiliyorum.			

8. Sanat elemanları ve tasarım ilkelerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
9. Resim tekniklerini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
10. Boya ve renk bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
11. İki boyutlu çalışmaları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
12. Üç boyutlu çalışmaları öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
13. Zıtlık kavramlarını (renk, biçim, boyut, vb zıtlıkları) öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
14. Perspektif bilgisini öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
15. Sanat eleştirisinin bir sanat araştırması olduğunun bilincindeyim.			
16. Bir sanat eserini sanat eleştirisi sorgulama yöntemlerine göre uygulayabiliyorum (tanımlama, çözümleme, yorumlama, yargı).			
17. Sanat çalışmalarını eleştirirken öğrencilere saygılı ve yapıcı olma bilinci kazandırabiliyorum.			
18. Sanat eserlerini konuya göre sınıflandırıp (portre, natüremort, peyzaj) sorgulatabiliyorum.			
19. Görsel Sanatlar Dersinde tema, konu, fikir, şiir ve hikayelerden esinlenerek öğrencilere çalışmalar yaptırabiliyorum.			
20. Gözleme dayalı çalışmalar yaptırabiliyorum.			

21. Ders süresini teori ve uygulama açısından verimli kullandığımı düşünüyorum.			
22. Görsel Sanatlar Dersinde öğretim materyallerini kullanıyorum ☐ belgesel ☐ video ☐ poster ☐ resim ☐ tıpkıbasım ☐ diğer			
23. Derslerimde sanat tarihinden yapıt örneklerine yer veriyorum.			
24. Öğrenme alanlarından kültürel miras alanını müze eğitimi ile destekleyebiliyorum.			
25. Öğrenme alanlarından kültürel miras alanını sanat tarihi ile destekleyebiliyorum.			
26. Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlere planlı ziyaretler düzenliyorum			
27. Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi gibi yerlerde öğrencilere düşüncelerini özgürce ifade edebilme fırsatı veriyorum.			
28. Türk Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
29. Batı ve Dünya Sanatı hakkında ve öğrenciye aktarma konusunda bilgi sahibiyim.			
30. Diğer kültürlerle ait yaşam mekanlarından örnekler gösterebiliyorum.			
31. Kendi kültürümüz ve diğer kültürlerle ait sanat eserlerini karşılaştırmalı olarak aktarabiliyorum.			
32. Görsel Sanatlar Dersinde güncel kaynaklardan ve çağdaş sanat eserlerinden yararlanabiliyorum.			
33. Öğrenci çalışmalarına gerekli dönütleri verebiliyorum.			

34. Öğrenci çalışmalarına not verme konusunda zorluk yaşamıyorum.			
35. Öğrencilerin sanat hakkındaki sorularını rahatlıkla cevaplayabiliyorum.			
36. Görsel Sanatlar Dersinin tüm kazanımlarını edindirmek anlamında ders süresini yeterli buluyorum.			
37. Görsel Sanatlar Dersinde öğrencileri ve çalışmalarını süreç içinde değerlendirebiliyorum.			
38. Öğretim planı hazırlarken Görsel Sanatlar Dersi öğrenme alanlarını dikkate alıyorum.			
39. Üç öğrenme alanını (görsel iletişim ve biçimlendirme, sanat eleştirisi ve estetik, kültürel miras) ilişkilendirerek planlar hazırlayabiliyorum. /			
40. Öğretim materyali olarak sanatla ilgili oyunlar oynatıyorum.			
41. Sanatçı ile zanaatkar arasındaki farkı biliyor ve öğrencilere aktarabiliyorum.			
42. Görsel Sanatlar alanındaki meslekler konusunda bilgi veriyorum.			

Anket bitmiştir, katılımınız için teşekkür ederiz.

EK 2: Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Kararı

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
 (Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ
03 Ocak 2017

OTURUM SAYISI
2017-01

KARAR NO 4 : Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Selen ÇİFTÇIOĞLU ŞENKAYA'nın "Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İl Örneği)" konulu anket çalışmasının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Selen ÇİFTÇIOĞLU ŞENKAYA'nın "Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İl Örneği)" konulu anket çalışmasının, fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

 Prof. Dr. Mehmet YÜCE
 Kurul Başkanı

EK 3: Anket Uygulama İzni Onayı

**T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 86896125-605.01-E.196470

03.01.2019

Konu : Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA'nın
Araştırma İzni

..... **İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE**

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA'nın "Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İl Örneği)" konulu araştırmasını ilimiz Nilüfer, Yıldırım ve Osmangazi ilçelerindeki ekli listede belirtilen okullarda uygulama yapma isteği ile ilgili onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve ilgililere duyurulması hususunda gereğini rica ederim.

Ekrem KOZ
İl Millî Eğitim Müdürü V.

EKLER:

- 1-Makam Onayı, (1 Sayfa)
- 2-Okul Listesi, (1 Sayfa)

DAĞITIM:

Osmangazi, Nilüfer ve Yıldırım İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri

EK 4: Bursa Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 86896125-605.01-E.118370

03.01.2019

Konu : Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA'nın
Araştırma İzni

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Millî Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA'nın "Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İl Örneği)" konulu araştırma isteği Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA'nın 31.12.2018 tarihli ve 25281773 sayılı dilekçesi ile bildirilmiştir.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA'nın "Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Bursa İl Örneği)" konulu araştırmasına ilimiz Nilüfer, Yıldırım ve Osmangazi ilçelerindeki ekli listede belirtilen okullarda uygulama yapma isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aslı okul müdürlüklerince görülerek, gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ekrem KOZ
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

EK: Okul Listesi (1 Sayfa)

OLUR
03.01.2019

Sabahattin DÖLGER
İl Millî Eğitim Müdürü

SELEN ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA’NIN ARAŞTIRMA YAPACAK OKUL LİSTESİ:**NİLÜFER İLÇESİ:**

Emir-Koop İlkokulu

Görükle Hazinedaroğlu Özkan İlkokulu

Nilüfer Belediyesi Özlüce İlkokulu

OSMANGAZİ İLÇESİ:

Mithatpaşa İlkokulu

Hüseyin Karabacak İlkokulu

1.Murat İlkokulu

YILDIRIM İLÇESİ:

Yıldırım İlkokulu

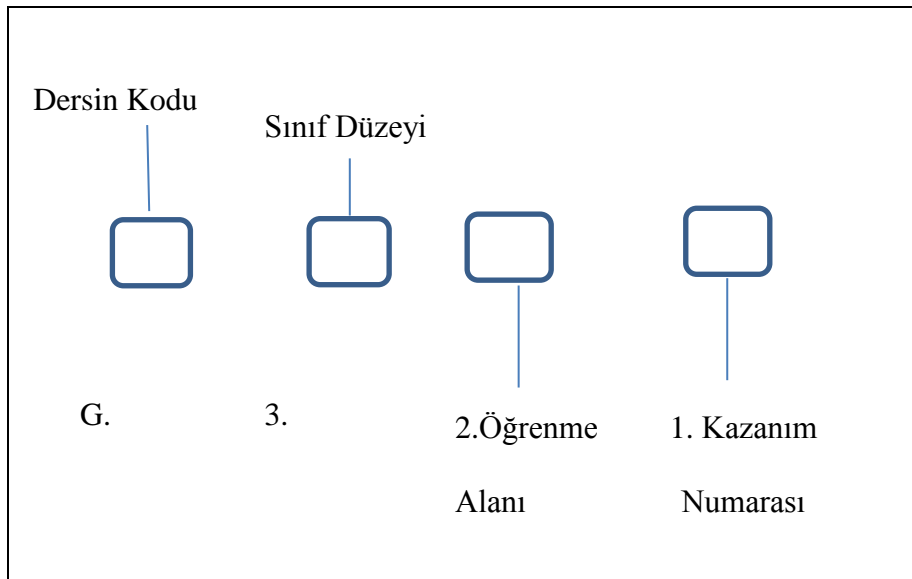
Akincitürk İhsan Türkmen İlkokulu

Yunusemre İlkokulu

EK 5: MEB Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Kazanımları

GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIM TABLOSU					
ÖĞRENME ALANLARI		1. sınıf	2. sınıf	3. sınıf	4. sınıf
	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	10	10	7	7
	Kültürel Miras	2	5	3	5
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	3	2	7	4
	Toplam	15	17	17	16

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar, öğrenme alanlarına göre numaralandırılmıştır. Numaralandırma sisteminde dersin adı, sınıf düzeyi, öğrenme alanı numarası ve kazanım numarasına yer verilmiştir. Kazanımlarla ilgili sınırlamalar ve açıklamalar kazanımı izleyen satırda ifade edilmiştir.

1. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

Birinci sınıfta öğrencilerin, duyu ve düşüncelerini Görsel Sanatlar yoluyla nasıl ifade edilebildiğini öğrenmeleri üzerinde durulur. Öğrencilere yaptıkları görsel sanat çalışmasının değerli olduğu fark ettirilir. Öğrencilerin çalışmalarını ortaya koyarken hikâyelerden, oyunlardan, olaylardan ve yaratıcı üretim araçlarından yararlanmaları sağlanır. Ayrıca insanların sanat eserlerini farklı algılayabilecekleri konusuna vurgu yapılır. Bu düzeyde öğrencilere saygı, dostluk, sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik ve sorumluluk değerleri verilirken eğitsel başarı, kendini kabul, okula ve çevreye uyum, toplum ve aile gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanlarına da değinilir. Kazanımlar, disiplinler arası yaklaşım kapsamında Matematik dersi geometrik şekiller konusu ve diğer ilgili olan derslerin kazanımlarıyla ilişkilendirilebilir.

1.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

G.1.1.1. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken uygulama basamaklarını ifade eder.

Görsel sanat çalışması oluşturma süreci; araştırma, bilgiye ulaşma, gözlem, malzemenin belirlenmesi, tasarlama ve biçimlendirme basamaklarını içerir.

G.1.1.2. Görsel sanat çalışmalarında farklı materyal, malzeme, gereç ve teknikleri kullanır.

Uygulama yaptırılırken -öğrencinin bilgi düzeyi ve ekonomik imkânlar ölçüsünde- oyun hamuru, kil, kâğıt, boyar malzeme vb.nin yanı sıra dijital teknolojilerden (fotoğraf makinesi, tablet, akıllı tahta vb.) yararlanılması üzerinde de durulabilir.

G.1.1.3. Duygu ve düşüncelerini görsel sanat çalışmasına yansıtır.

Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.1.1.4. Görsel sanat çalışmalarını temalardan, konulardan, fikirlerden, şiirlerden, hikâyelerden esinlenerek oluşturur.

G.1.1.5. İki boyutlu yüzey üzerinde biçimleri düzenler.

Geometrik (kare, daire, üçgen vb.) ve organik biçimler oluşturularak renkli fon kartonu üzerinde düzenlenmesi sağlanır.

G.1.1.6. Görsel sanat çalışmasında figür-mekân ilişkisini ifade eder.

Yakınlık, uzaklık, büyüklük ve küçüklük ilişkileri üzerinde durulur.

G.1.1.7. Görsel sanat çalışmasında büyüklük-küçüklük ilişkilerini kullanır.

Bir sanat eserindeki benzer veya farklı olan objeler arasındaki büyüklük-küçüklük ilişkisi açıklanarak uygulamalar yaptırılır.

G.1.1.8. Çevresindeki objeleri ve figürleri gözlemleyerek çizimlerini yapar.

Sanatçıların çevrelerinde olup bitenleri çok daha dikkatli gözlemleyebilmeleri üzerinde durulur. Bunun aynı zamanda bir sorumluluk olduğu belirtilir ve duyarlılığı da beraberinde getiren bir davranış olduğu anlatılır.

G.1.1.9. Üç boyutlu çalışma oluşturur.

Bu çalışmalar oluşturulurken kesme, yapıştırma, elle şekillendirme gibi teknikler kullanılarak origami, kil ile şekillendirme vb. çalışmalar oluşturulabilir. Çalışma yardımlaşma ile gerçekleştirilebilir.

G.1.1.10. Görsel sanat çalışmasını oluştururken sanat elemanlarını kullanır.

Renk: Ana renk

Çizgi: Zikzak, nokta, dalgalı, spiral

Biçim/Şekil: Geometrik, organik

1.2. Kültürel Miras

G.1.2.1. Sanatın, kültürün bir parçası olduğunu fark eder.

Farklı sanat örneklerinden hareketle, sanatın bir milleti, toplumu veya medeniyeti oluşturan yerel ve evrensel değerler içeren kültür ürünleri olduğu üzerinde durulur.

G.1.2.2. Müze, öğrenme yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi vb. ile ilgili izlenimlerini söyler.

Gerçekleştirilecek müze, öğrenme yeri, sanatçı atölyesi ziyareti veya müze, öğrenme yeri ile ilgili video, film, belgesel, sanal tur izletimi sonrası veya müze, öğrenme yeri, sanatçı atölyesi ile ilgili görseller gösterildikten sonra düşüncelerini söylemeleri istenir.

1.3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

G.1.3.1. Yapay objelerle doğal objeleri ayırt eder.

Sanat eserleri de dâhil olmak üzere çevresindeki yapay ve doğal somut nesnelere tanımları sağlanır.

Nesneler incelendikten sonra, bu nesnelere üzerindeki renk, çizgi ve biçim/şekil gibi sanat elemanları gösterilir. Sonrasında kendilerinden bu tarz bir yaklaşımla en az beş nesne belirlemeleri ve hangi biçim, çizgi ve renklerden oluştuklarını söylemeleri istenebilir.

G.1.3.2. Sanat eserinin biçimsel özelliklerini söyler.

Sanat eseri öğrencinin yaş ve düzeyine göre seçilir; eser, renk, çizgi, biçim/şekil açısından incelenir.

G.1.3.3. Sanat eserleri arasındaki farklılıkları açıklar.

Heykel, resim, seramik, mimari yapı vb. sanat eseri örnekleri arasındaki farklılıklar üzerinde durulur.

2. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

Öğrencilerin ikinci sınıf Görsel Sanatlar dersinde deneyimlerinden, okul ile yakın çevresinden, Türk kültüründen ve farklı kültürlerden esinlenerek yeni fikirler oluşturmaları üzerinde durulur. Bu fikirlerini uygulamaya yansıtırken sanat malzemelerini ve tekniklerini kullanmaları sağlanır. Bu düzeyde öğrencilere sevgi, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, adalet, öz-denetim, dostluk ve vatanseverlik değerleri verilirken kendini kabul, kişiler arası ilişkiler gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanlarına da değinilir. Kazanımlar disiplinler arası yaklaşım kapsamında Türkçe dersi “Yazma” öğrenme alanıyla, Hayat Bilgisi dersi “Doğada Hayat” ve “Ülkemde Hayat” üniteleriyle ve Matematik dersi oran-orantı konusu ve diğer ilgili olan derslerin kazanımlarıyla ilişkilendirilebilir.

2.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

G.2.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken karşılaştığı sorunlara çeşitli çözümler bulur.

Belirlenen konuyu nasıl ifade edeceği, mekânı nasıl oluşturacağı, hangi renkleri, çizgiyi, biçimi/şekli ve formu kullanacağı sorgulatılır.

G.2.1.2. Görsel sanat çalışmasını oluştururken beklenmedik/öngörülemeyen sonuçların ortaya çıkabileceğini fark eder.

Yapılması planlanan ve düşünülen şeylerin çalışmaya başladıktan sonra o anki duruma ve sürece bağlı olarak değişebileceği, bunun da olağan olduğu üzerinde durulur.

G.2.1.3. Çalışmasına hayallerini yansıtır.

Hayal kurmanın ne olduğu örneklendirilerek öğrencilere bununla ilgili çalışma yaptırılır.

G.2.1.4. Farklı yazılı kaynak, kavram ve temalardan esinlenerek görsel sanat çalışmasını oluşturur.

G.2.1.5. Görsel sanat çalışmasında ön ve arka planı kullanır.

İki boyutlu sanat eserleri üzerinde ön ve arka planın ne olduğu üzerinde durulur. Sonra aile kavramının ele alındığı bir resim yapmaları istenebilir. Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.2.1.6. Görsel sanat çalışmasında ölçü ve oran-orantıya göre objeleri yerleştirir.

G.2.1.7. Görsel sanat çalışmasını oluşturmak için gözleme dayalı çizimler yapar.

Okul bahçesinden, sınıftaki bir nesneden, çiçekten, oyuncaklarından vb. yola çıkarak çizim yapmaları üzerinde durulur.

G.2.1.8. Günlük yaşamından yola çıkarak görsel sanat çalışmasını oluşturur.

Doğal çevreyi bozan ve onu yok eden olgular üzerinde durulabilir. Afişin ne olduğu ve niçin yapıldığı açıklanabilir. Çevrelerindeki bu olgulara örnek vermeleri ve sonrasında çevre duyarlılığı konusunda afiş yapmaları istenebilir.

G.2.1.9. Farklı materyalleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.

Bu çalışmalar oluşturulurken elle şekillendirme tekniği kullanılabilir. Bu kapsamda basit şekilde hayvan, meyve ve günlük kullanım eşyaları gibi şekillendirmeler yapılabilir.

G.2.1.10. Görsel sanat çalışmasını oluştururken sanat elemanlarını kullanır.

Renk: Ara renk

Form: Küp, silindir, piramit, koni, küre vb. üç boyutlu form

Çizgi: Dikey, yatay, diyagonal

Biçim/Şekil: İki boyutlu geometrik ve organik

2.2. Kültürel Miras

G.2.2.1. Türk kültürüne ait mimari elemanları açıklar.

Cumba, kerpiç, dikdörtgen pencere, avlu, çatı, tavan, kapı gibi mimari elemanlar örnekler üzerinden gösterilir.

G.2.2.2. Sanat eserlerindeki farklı kültürlere ait motifleri inceler.

Özellikle sembolik anlamlar taşıyan yerel ve evrensel motifler üzerinde durulur. Yaratıcı drama yönteminden yararlanılarak grup çalışması ile incelenen motifler canlandırılabilir. Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.2.2.3. Geleneksel Türk sanatlarından örnekler verir.

Geleneksel Türk sanatları üzerinde durulur. Ebru, minyatür, çini vb. örnekler gösterilir. Aralarındaki farklar açıklanır. Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.2.2.4. Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanat atölyesi vb. mekânların sanat açısından önemini ifade eder.

G.2.2.5. Diğer kültürlere ait mimari elemanları açıklar.

Geleneksel Japon evleri, Eskimo evleri vb. yaşam mekânları örnek gösterilir.

2.3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

G.2.3.1. Sanat eserinin konusunu söyler.

Konusu figüratif, portre, natüremort ve peyzaj olan sanat eseri örnekleri gösterilerek aralarındaki farklar üzerinde durulur.

G.2.3.2. Kendisinin ve akranlarının çalışmalarındaki fikirleri ve duyguları yorumlar.

Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

3. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

Öğrencilerin üçüncü sınıf Görsel Sanatlar dersinde sorgulama yoluyla öğrenmeleri üzerine yoğunlaşılır. Öğrencilerin görsel sanat çalışmasını oluşturma sürecinde fikir üretmeleri, uygulama ve değerlendirme yapmaları sağlanır. Öğrencilerin farklı kültürlerdeki sanat ile mimari örneklerini incelemeleri üzerinde durulur. Bu düzeyde öğrencilere saygı, sorumluluk, adalet, dostluk, sabır, sevgi ve vatanseverlik değerleri verilirken kendini kabul, kişiler arası ilişkiler gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanlarına da değinilir. Kazanımlar, disiplinler arası yaklaşım kapsamında Hayat Bilgisi dersi “Ülkemde Hayat”, Fen Bilimleri dersi “Dünyanın Şekli” üniteleriyle ve Matematik dersi simetri konusu ve diğer ilgili olan derslerin kazanımlarıyla ilişkilendirilebilir.

3.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

G.3.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken uygulama basamaklarını kullanır.

Beyin fırtınası ile başlayan, tasarlama ve görsel sanat çalışmasını oluşturmaya kadar devam eden sürecin bilinmesi ve uygulanması sağlanır.

G.3.1.2. Görsel sanat çalışmasını oluştururken ifadeci yaklaşımı kullanır.

Öğrencilerin karne sevinci, spor etkinliklerinden duyduğu heyecanı vb. duyguları çalışmalarına yansıtılmaları istenebilir.

G.3.1.3. Görsel sanat çalışmasını yaparken güncel kaynaklara dayalı fikirler geliştirir.

Güncel sözlü, yazılı ve görsel kaynaklar incelenebilir. Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.3.1.4. Gözleme dayalı çizimlerinde geometrik ve organik biçimleri kullanır.

Gözleme dayalı çizimlerde çiçek, yaprak, deniz kabuğu vb. nesnelere geometrik ve organik biçimleri üzerinde durulur.

G.3.1.5. İki boyutlu çalışmasında ön, orta, arka planı kullanır.

G.3.1.6. Ekleme, çıkarma, içten ve dıştan kuvvet uygulama yoluyla farklı malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.

Ahşap, metal, kumaş, balon vb. ile atık malzemeler kullanılarak üç boyutlu çalışma yapılması sağlanır.

G.3.1.7. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır.

Renk: Sıcak, soğuk

Mekân: Pozitif-negatif (doluluk-boşluk)

Denge: Simetrik, asimetrik

Kontrast: Koyu-açık ve zıt

3.2. Kültürel Miras

G.3.2.1. Sanat eserleri ile geleneksel sanatların farklı kültürleri ve dönemleri nasıl yansıttığını açıklar.

Sınıfa İstiklâl Savaşı ile ilgili yağlı boya tablo ve Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'ni yansıtan minyatür çalışması örneği getirilebilir. Bunların teknik, tür ve kullanılan malzemeye göre farklı oldukları ancak her ikisinin de kendi yapıldıkları dönemin kültürleri ve sosyal olaylarını yansıttıkları üzerinde durulabilir. Ayrıca bu süreçte Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarından, şehit olan askerlerden bahsedilebilir.

G.3.2.2. Kendi (Millî) kültürüne ve diğer kültürlere ait sanat eserlerini karşılaştırır.

Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi vb. yerlere planlı ve programlı ziyaretler yapılır. Bu imkânların bulunmadığı yerlerde tıpkıbasımlardan, belgesellerden vb. öğretim materyallerinden yararlanır.

G.3.2.3. Sanat eserlerinin madde, form ve fonksiyonu arasındaki ilişkiyi açıklar.

Göz yaşı şişesi, güneş kursu, su kabı, lahit, sikke vb. eserlerin hangi malzeme, form ve ne amaçla yapılmış olduğu üzerinde durulur.

3.3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

G.3.3.1. Yerel kültüre ait motifleri fark eder.

G.3.3.2. Portre, peyzaj, natürmort ve betimsel sanat eseri örneklerini karşılaştırır.

Portre, peyzaj, natürmort ve betimsel sanat eserlerine örnek olarak Nazmi Ziya'nın peyzajları, Mahmut Cüda ve Feyhaman Duran'ın natürmortları, Sami Yetik'in İstiklâl Savaşı'nı konu edinen vb. eserler verilebilir.

G.3.3.3. Sanat eserinde kullanılan sanat elemanları ve tasarım ilkelerini gösterir.

Bu seviyeye kadar öğrenilen sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin eser üzerinde gösterilmesi ve söylenmesi sağlanır.

G.3.3.4. İncelediği sanat eseri hakkındaki yargısını ifade eder.

Burada tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı aşaması üzerinde durulur.

Tanımlama:

Eserde neler görüyorsunuz?

Eserde hangi malzemeler kullanılmıştır?

Bu hangi sanat formudur?

Hangi renkleri görüyorsunuz?

Çözümleme:

Renkler nasıl düzenlenmiştir?

Eserde sıcak renkler mi soğuk renkler mi hâkim?

Eserde hangi çizgiler kullanılmıştır? (düz, eğri, kırık, zikzak, hepsi)

Eserde denge nasıl oluşturulmuştur?

Eserde mekân nasıl oluşturulmuştur? (düz, üst üste, derin vb.)

Yorumlama:

Eser size ne hissettiriyor?

Eser ne gibi bir ses veriyor?

Eserde ne anlatılmak isteniyor?

Bu esere bir isim vermek isteseydiniz ne verirdiniz?

Sanat eserinin ismi çalışmanın içeriğini yansıtıyor mu?

Yargı:

Bu eser değerli midir? Niçin?

Bu eseri odana asmak ister misin? Niçin?

Bu eser ile tıpkıbasımı arasındaki fark nedir?

G.3.3.5. Sanat eseri ve sanat değeri olmayan nesnelere arasındaki farkları ifade eder.

G.3.3.6. Sanat eserinin bir değere sahip olduğunu farkeder/kavrar.

Bir sanat eserinin duyuşsal, ekonomik, politik, tarihî ve bunun gibi unsurlar açısından değerlendirilmesinin gerekçeleri üzerinde öğrenci seviyesi dikkate alınarak durulur.

G.3.3.7. Sanat alanındaki etik kuralları açıklar.

Öğrencinin sanat alanındaki etik kurallara ilişkin olarak yapılan bir çalışmaya saygı duyması, arkadaşının yaptığı çalışmayı kopya etmemesi veya çalışmasını başkasına yaptırmaması gerektiği üzerinde durulur.

4. SINIF KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

Dördüncü sınıf Görsel Sanatlar dersinde sanata karşı duyarlı olmayı sağlamanın yanı sıra sanat elemanları ve tasarım ilkeleri üzerinde durulur. Öğrencilerin kendi görsel sanat çalışmalarındaki düşüncelerini, bu düşüncelerini ortaya koyarken kullandığı materyalleri ve çalışmasının ana fikrini açıklamaları sağlanır. Öğrencilerin geçmiş dönemlerde yapılmış olan sanat eserlerinin günümüz kültürüne etkisini incelemeleri üzerine yoğunlaşılır. Bu düzeyde öğrencilerin saygı, adalet, sevgi, dürüstlük, yardımseverlik gibi değerleri özümsemeleri sağlanırken kendini kabul, toplum ve aile, eğitsel ve mesleki gelişim gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanları da programın uygulanması sırasında göz önünde bulundurulur.

Kazanımlar, disiplinler arası yaklaşım kapsamında Sosyal Bilgiler dersi “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları ve diğer ilgili olan derslerin kazanımlarıyla ilişkilendirilebilir.

4.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

G.4.1.1. Görsel sanat çalışmasını oluştururken biçimlendirme basamaklarını kullanır.

Beyin fırtınası ile başlayan, fikirleri sentezleme, tasarlama, eskiz yapma ve görsel sanat çalışmasını oluşturmaya kadar devam eden sürecin bilinmesi ve uygulanması sağlanır.

İsraf konusunun ele alınacağı ve biçimlendirme basamaklarını (fikir, eskiz, malzeme seçimi, tasarım ve ürün) içeren bir çalışma yapılması istenir. Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.4.1.2. Deneyimlerini farklı fikirler, sanat formları ve kültürel temalarla ilişkilendirerek görsel sanat çalışması oluşturur.

G.4.1.3. Görsel sanat çalışmasında kompozisyon birliğini oluşturmak için seçimler yapar.

Görsel sanat çalışmasında sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin bir kompozisyon dâhilinde kullanılması sağlanır.

G.4.1.4. İki boyutlu yüzey üzerinde derinlik etkisi oluşturur.

Oluşturulan biçimlerle derinlik etkisi sağlamak için üst üste yerleştirme, ölçüde değişiklik ve kompozisyonda yer değişikliği kullanılır.

G.4.1.5. Gözleme dayalı çizimlerinde kontur çizgisini ve gölgeleme tekniklerini kullanır.

Kontur, tek çizgi olarak ele alınmalıdır. Örneğin çevredeki mimari yapılar seçilebilir. Mimari yapının ışık alan ve almayan yüzeylerini basit düzeyde karalayarak gölgelendirmesi sağlanır.

G.4.1.6. Farklı materyalleri kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapar.

4.2.4. numaralı kazanımda belirtildiği gibi müzelerdeki farklı kültürlere ait eserler incelendikten sonra öğrencilerde oluşan fikirler doğrultusunda (kil vb. malzemelerle) uygulamalar yaptırılabilir. Ayrıca 4.1.7. numaralı kazanımda belirtilen renk ve doku elemanlarını çalışmasında gösterir.

G.4.1.7. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır.

Renk: Rengin türleri, açık, koyu, yoğun

Doku: Gerçek, yapay

Değer (valör): Bir rengin şiddeti, derecelendirme ve gölgelendirme

Çeşitlilik: Bir veya birden fazla sanat elemanının ilgi yaratmak için bir arada kullanılması

4.2. Kültürel Miras

G.4.2.1. Sanatçı ve zanaatkârın rollerini söyler.

G.4.2.2. Türk kültürüne ve diğer kültürlere ait mimari yapıların belirgin özelliklerini karşılaştırır.

Özellikle bu kazanımda tarihî yapılar tercih edilir. En az iki kültüre ait tarihî yapılardaki kubbe, kemer, pencere, kapı, mekân içi süsleme vb. yapı unsurları arasındaki farklılıklara dikkat çekilir.

G.4.2.3. Farklı kültürlerde yapılmış sanat eserlerinin genel özelliklerini karşılaştırır.

Türk kültürü başta olmak üzere Avrupa, Asya, Afrika vb. gibi en az iki kültüre ait sanat eserlerinin form, konu, malzeme, teknik özellikleri vb. bakımından karşılaştırılması sağlanır.

G.4.2.4. Müzedeki farklı kültürlere ait sanat eserlerindeki ortak özellikleri söyler.

Müze, ören yeri, sanat galerisi, sanatçı atölyesi vb. yerlere planlı ziyaretler yapılır. Bu imkânların bulunmadığı yerlerde tıpkıbasımlardan, belgesellerden vb. materyallerden yararlanılır. Arslan, boğa, kartal, hayat ağacı motifi gibi örnekler üzerinde durulabilir.

G.4.2.5. Görsel sanat alanındaki meslekleri söyler.

Fotoğraf sanatçısı, heykeltıraş, ressam, mimar, illüstratör, tasarımcı, küratör, restoratör, nakkaş, hattat gibi meslekler üzerinde durulur.

4.3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

G.4.3.1. Soyut, gerçekçi ve figüratif sanat eserleri arasındaki farkları açıklar.

G.4.3.2. Bir sanat eserini seçmesindeki tercih sebebini açıklar.

Farklı üsluplarda yapılmış sanat eseri örnekleri öğrencilere seçtirilebilir. Öğrencilerin seçtikleri o eseri niçin tercih ettiklerini açıklamaları sağlanabilir.

G.4.3.3. Estetik tercihlerin kişilere göre nasıl değiştiğini ifade eder.

Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

G.4.3.4. Görsel sanat alanındaki etik kurallara uyar.

Öğrenciye sanat alanındaki etik kurallara ilişkin olarak başkasına ait eserlerin kopyalanmaması, akran değerlendirmesinde nesnel davranılması, çalışmaların bir başkasına yaptırılmaması gerektiği vurgulanmalıdır.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA

Eğitim Geçmişi:

2013-2021 Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi A.B.D
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

2008-2012 Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi A.B.D.

2010-2011 Zaragoza Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Erasmus Prog., İspanya.

1994-1999 Kütahya Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Kütahya.

Uluslararası Yayınlar:

Ince, M., Senkaya, S.C. (2015). (Iconographic) analysis in terms of semiotics of the movie ‘Interstellar’s poster. *Inonu University International Journal of Social Sciences: 4(1)*, 225-236.

Başarılar:

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Lisans Öğrenimi 2008-2012 Akademik Yılı Bölüm Birincilik Belgesi

Uludağ Üniversitesi Uludağ’ın Zirvesindekiler Öğrenci Ödülleri 2015 Lisansüstü Başarı Kategorisi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

Sanatsal Faaliyetler:

- 2013 XV. Certamen de Arte José Lapayese 2013, Xiloca, Campo, Cella, Calamocha ve Monreal del Campo, İspanya
- 2013 Anadolu International Conference In Economics III, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Öğrenci Karma Sergisi, İBB Yunus Emre Kampüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- 2012 11. Ekim Geçidi Disiplinlerarası Çağdaş Sanat Sergisi, Arka Plan Sanat Galerisi, Sakarya
- 2012 Unutulmayan Yıllar 80'ler, Karma Resim Sergisi, Arka Plan Sanat Galerisi, Sakarya
- 2012 23. Uluslar arası Bandırma Kuş Cenneti Kültür ve Turizm Festivali, Uludağ Üniversitesi Öğretim Elemanları ve Öğrencileri Karma Sergisi
- 2012 Karma Resim Sergisi, Sakarya Güzel Sanatlar Derneği Sergi Salonu, Sakarya
- 2012 Uludağ Üniversitesi Mezuniyet Sergisi, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Bursa
- 2012 “Bekleyiş”, Kişisel Resim Sergisi, Zafer Plaza, Bursa
- 2012 “19 Mayıs Gençlik Sergisi”, Karma Özgün Baskı Resim Sergisi, Setbaşı Şehir Kütüphanesi Sanat Galerisi, Bursa
- 2012 Karma Resim Sergisi, Setbaşı Şehir Kütüphanesi Sanat Galerisi, Bursa
- 2012 “Sa ‘kar’ ya”, Karma Resim Sergisi, Arka Plan Sanat Galerisi, Sakarya
- 2011 Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı “Yeni Mekan” Öğrenci Sergisi, Bursa
- 2011 ‘David Sanchez’ I. Concurso de Rapida Al Aire Libre, Teruel, İspanya
- 2011 IKAS-ART III Encounter of University Art, Bilbao, İspanya

- 2011 “Que Piensas Sobre”, Kişisel Resim Sergisi, Teruel Bar Museum, İspanya
- 2011 Odone Resim Yarışması, Sergileme, Zaragoza Üniversitesi Sergi Salonu, İspanya
- 2010 Karma Resim Sergisi, Kent Meydanı Sergi Salonu, Bursa
- 2009 Karma Resim Sergisi, Uludağ Üniversitesi 152 Evler Kampüsü, Bursa

Katılım Belgeleri:

- 2013 XV. Certamen de Arte José Lapayese 2013, Xiloca, Campo, Cella, Calamocha ve Daroca, İspanya– Sergileme
- 2011 ‘David Sanchez’ I. Concurso de Rapida Al Aire Libre, Teruel, İspanya – Sergileme
- 2011 2011 IKAS-ART III Encounter of University Art, Bilbao, İspanya – Sergileme
- 2011 2011 Odone Resim Yarışması, Zaragoza Üniversitesi Sergi Salonu, İspanya – Sergileme
- 2003 “Çocuklarımızı Dövmeyelim”, Uluslararası Reklamcılık Derneği, 6. Üniversiteler Arası Reklam Yarışması, Ajans Atölye, İş Kuleleri Sergi Salonu, İstanbul – İlk 5 Reklam kampanyası - Sergileme
- 2002 “Denizlerin Yardım Çağrısına Kulak Verin”, Uluslararası Reklamcılık Derneği, 5. Üniversiteler Arası Reklam Yarışması, Ajans Karma, İş Kuleleri Sergi Salonu, İstanbul – İlk 5 Reklam kampanyası - Sergileme

Selen ÇİFTÇİOĞLU ŞENKAYA

24.01.2021